

М66765

65.049(4укр-43т) = 2)

С69

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДИНАЙТЕСЯ!

Соціалістичне ЗАПОРІЖЖЯ

3303/св
св
65.049 (44ир-43п)

**ВІДДІЛ ПРОПАГАНДИ І АГІТАЦІЇ
ЗАПОРІЗЬКОГО ОБКОМУ КП УКРАЇНИ**

3164012

СОЦІАЛІСТИЧНЕ ЗАПОРІЖЖЯ

(Цифри і факти)

БЛОКНОТ АГІТАТОРА

М 66765w
✓
2
С
Спеціальний випуск

ЗАПОРІЖСЬКА
ОБЛАСТНА БІБЛІОТЕКА
ЗАПОРІЖЬКОГО

Запоріжжя — 1959

ПЕРЕВІРЕНО

Велика Жовтнева соціалістична революція відкрила нову еру в історії людства — еру краху капіталізму і торжества соціалізму.

Розбивши ланцюги капіталістичного рабства, поваливши панування експлуататорських класів в одній з найбільших країн світу, Жовтнева революція дала владу найпередовішому класу суспільства — робітничому класу, вказала трудящим усього світу шлях до свободи і щастя.

Волею партії, волею великого Леніна, волею мільйонів тих, що були безправними і голодними, наша країна пододала економічну відсталість, некультурність, перетворилась в могутню індустріально-колгоспну державу, яка впевнено буде комунізм.

Невпізнанно змінився за роки радянської влади і наш край — Запоріжжя. Глухий у минулому Александрівський повіт перетворився в одну з крупних областей на Україні, в край чорної і кольорової металургії, енергетики, грандіозного будівництва, високорозвиненого соціалістичного сільського господарства, в крупний культурний центр.

Цей спеціальний випуск «Блокнота агітатора» розрахований на пропагандистів, лекторів, агітаторів. В ньому коротко розповідається про минуле Запорізького краю, його сучасне і про перспективи розвитку області в семиріччі. Ці матеріали — наочна ілюстрація великих переваг соціалізму над капіталізмом. Вони допоможуть агітаторам і пропагандистам яскравіше показувати велич тих змін, що відбулись і що відбудуться в нашій країні, в тому числі і на Запоріжжі.

І. На прапорі області —орден Леніна

У К А З ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР Про нагородження Запорізької області орденом Леніна

За успіхи, досягнуті в справі збільшення виробництва і заготівель зерна, м'яса, молока, яєць та інших сільськогосподарських продуктів, нагородити Запорізьку область Української РСР орденом Леніна.

**Голова Президії Верховної Ради СРСР
К. ВОРОШИЛОВ.
Секретар Президії Верховної Ради СРСР
М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва. Кремль.
26 лютого 1958 р.

II. СТОРІНКИ МИНУЛОГО ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ

Багата історією запорізька земля. Однею з яскравих сторінок цієї історії було утворення Запорозької Січі. Засновниками Січі в середині XVI сторіччя були українські селяни та городяни, які рятувались втечею від нестерпного соціального і національного гніту польських і українських феодалів.

Відомо, що в XVI сторіччі велика частина України була захоплена панською Польщею. Цьому сприяла зрадницька політика українських феодалів-кріпосників, які прагнули в союзі з польськими панами придушити антифеодалну боротьбу народних мас.

Захопивши українські землі, польські магнати встановили на Україні найтяжчий, людський кріпосницький режим. Польська шляхта не вважала українських селян за людей, грубо зневажала їх людську гідність.

Український народ, перебуваючи під загрозою знищення, постійно вів боротьбу проти чужоземних поневолювачів, за свободу і незалежність, за возз'єднання з Росією. В ході цієї героїчної боротьби проти феодално-кріпосницького і національного гніту, а також проти турецько-татарських набігів була створена військова сила в особі козацтва, центром якого стала Запорозька Січ.

Запорозька Січ відіграла прогресивну роль в історії українського народу. В той час, як частина заможної козацько-старшинської верхівки йшла часом на згоду з польською шляхтою, рядові козацькі маси разом з селянством

і міською біднотою вели непримиренну боротьбу проти феодално-кріпосницького і національного гніту. Постійна загальна боротьба проти турецько-татарських загарбників обумовила найтісніші зв'язки між запорозьким і донським козацтвом, сприяла зміцненню єдності українського і російського народів.

Бойовий союз, скріплений пролітою кров'ю двох братніх народів у боротьбі за незалежність і волю, привів до возз'єднання українського народу з російським в єдиній Російській державі в 1654 році.

Після визволення від турецького панування південно-українських земель кордон Російської держави пересунувся до Північного узбережжя Чорного і Азовського морів. Тепер Запорозька Січ виявилась непотрібною. Історично важлива роль Січі — захищати руські землі від татар і турок на південному кордоні — тепер втратила своє значення, а волелюбні традиції козацької голоти, особливо в умовах селянської війни під проводом Пугачова (1773—1775 рр.) були небезпечними для дворянства і українського панства — тодішніх колонізаторів запорізьких земель. В 1775 році Запорозьку Січ було ліквідовано.

◆
Заселення території сучасної Запорізької області почалося ще під час утворення Січі й тривало аж до початку другої половини XIX століття. Воно йшло трьома головними шляхами.

Для захисту південно-східної частини України від набігів кримських татар і турків царський уряд вирішив спорудити укріплену лі-

ню, яка б складалася з семи укріплень, розташованих одне за одним і витягнутих від Дніпра до Азовського моря. Почалося будівництво фортець, причому Александровська, що споруджувалася при впадінні р. Мокрої Московки в Дніпро, мала стати найбільш укріпленою на всій лінії. На будівництві, крім інженерних частин російської армії, працювали селяни, пригнані сюди з російських та українських земель, іноді цілими сім'ями. Тут, поряд з фортецею, під захистом її укріплень, вони будували собі житла і залишалися назавжди. Так з'явилися в запорізьких степах перші поселення українців і росіян. До таких населених пунктів, що були засновані водночас з фортецями Дніпровської укріпленої лінії, належать, зокрема, с. Старо-Петрівське (Вердянський район), с. Семенівка (Пологський район), теперішнє с. Кірово (Оріхівський район), Комишеваха та Александровське. Це був перший шлях, яким шло заселення.

Після приєднання Криму до Росії уряд почав роздавати дворянам землі в південних степах з умовою, що дворяни переселятимуть на ці землі своїх кріпаків-селян з старих маєтків. Так на території теперішньої Запорізької області з'явилися поселення кріпаків: Андріївка, Федорівка, Біленьке, Розумовка (Верхньо-Хортицький район); Петро-Свистуново та Петро-Михайлівка (Червоноармійський район); Балабіно і Григорівка (Комишеваський район); Благовіщенка і Іванівка (Кам'янсько-Дніпровський район); Мордвиновка (Мелітопольський район), Обіточне (Приморський район). Таким був другий шлях.

І, нарешті, третім шляхом заселення території теперішньої нашої області була іноземна колонізація, яку посилено проводив царський уряд. Катерина II щедро роздавала запорізькі землі німцям. Їм надавалися найкращі родючі землі, великі грошові суми на господарські потреби, широкі привілеї та пільги. Досить сказати, що німці-колоністи звільнялися на 30 років від податків, а їхні хутори—від військових постойв. В 60 роках XIX століття на території нашого краю було біля 80 німецьких колоній.

В 70-х роках XIX століття на Запоріжжі утворюються також болгарські поселення. Їх було більше сорока: Райнівка, Інзівка, Преслав, Гюнівка та інші.

Найбільш активне заселення краю відбувається в останні два десятиріччя XVIII століття. В цей час на Запоріжжя приходять дуже багато втікачів—селян, ремісників. З розвитком торгівлі й ремісництва, зростанням населення виникають крупні поселення, такі, як Оріхів, Великий Токмак, Пологи, Гуляй-Поле, Ново-Александрівка (сучасний Мелітополь), Александровськ та інші. Поступово вони перетворюються в міста.

Першими містами на Запоріжжі стали на початку XIX ст. Александровськ і Оріхів. Як сказано вище, Александровськ спочатку виник як селище біля фортеці і називався форштадтом (передмістя). Після ліквідації фортеці він на деякий час став посадом. На рубежі XVIII і XIX століть тут відбуваються чималі еконо-

мічні зрушення. Зокрема, чотири рази на рік у посаді збирається великий ярмарок, зростає кількість ремісників — чоботарів, шевців, ковалів. Виникають адміністративні заклади й установи, відкриваються пошта й казначейство. Виникають посада городничого і його канцелярія. 5 липня 1806 року утворюються александровський повіт і повітове місто Александровськ.

На початку XIX століття на приматериковій частині Бердянської коси виникає невеличке рибальське поселення, яке з 1830 р. називається Ново-Ногайськ. Через 10 років тут починається будівництво морського порту, який потім відіграв значну роль у розвитку хлібної торгівлі Росії з іншими державами. В 1841 р. Ново-Ногайськ разом з портом був переіменований в м. Бердянськ, який з 1842 року став повітовим містом Тавричеської губернії.

В цьому ж, 1842 році с. Ново-Александровське на правому березі р. Молочної було перетворено в повітове місто Мелітополь, що в перекладі з грецької мови означає «медове місто».

Але життя простого бідного люду на Запоріжжі, як і в усій царській Росії, «тюрмі народів», було далеко не медовим, не солодким. Соціальне і національне поневолення мас, тягар кріпосництва, високі податки на ремісників, злидні, безправність селян і бідного міського населення ведуть до **загострення класових суперечностей**, до перших виступів поневолених мас проти поміщиків, проти влади, проти царського уряду. Ось деякі факти.

В с. Обіточному, Бердянського повіту, що належало графині Толстой, у травні 1861 р. кріпаки відмовилися йти на панщину. Губернатор надіслав в Обіточне війська. Селяни припинили боротьбу, але ненадовго. На початку 1863 року селянські заворушення в Обіточному спалахнули з новою силою. Сюди прибув з військом сам віце-губернатор. Багатьох селян жорстоко били канчуками, але вони не підкорились поміщиці. Вона вимушена була піти на деякі поступки. Тільки в кінці 1863 року війська були виведені з Обіточного.

В 1872 р. спалахнув великий страйк на Лозово-Севастопольській залізниці. В один день 800 чоловік поклали лопати і розійшлися по домах. Газета «Русские ведомости» (№ 43 за 1873 р.) писала, що причиною страйку було занадто тяжке становище робітників, жахливі умови праці, висока смертність.

Яскравим прикладом мужньої боротьби трудящих нашого краю був великий страйк робітників Південних залізничних майстерень у червні 1893 року, в якому взяли участь біля чотирьохсот робітників. 20 липня вони забарикадували залізничний шлях, щоб не пропустити поїзд, який ішов із Севастополя.

Особливо масового характеру набули виступи робітників та селян Запоріжжя, коли вони, як і трудящі інших районів країни, за закликом партії більшовиків піднялися на барикадні бої полум'яного 1905 року. Найбільш видатною подією тих днів було грудневе збройне повстання трудящих Александров-

ська. Воно почалося увечері 12 грудня 1905 року на Катерининському вокзалі і в Південних залізничних майстернях. 14 грудня боротьба досягла найвищої точки. Новим центром цієї боротьби став Південний вокзал, де були споруджені барикади. На цих барикадах робітники Александровська, Синельникова, з близьких сіл, озброєні револьверами, саморобними піками та бомбами і мисливськими рушницями, на протязі шести годин вели запеклий бій з поліцією та військами. Царські сатрапи взяли барикаду лише тоді, коли більшість її захисників було вбито і поранено.

Це збройне повстання було одним з найбільш значних на Україні в грудні 1905 року. Керувала ним Александровська більшовицька організація.

Після цього революційні події розгорнулися в селах Пологи і Федорівка. Сюди для придушення повстання робітників залізничного вузла та селян виїздила жандармська каральна експедиція на чолі з помічником начальника жандармерії. Керівників повстання було заарештовано, карателі спалили частину села Федорівки.

Роки століпінської реакції були особливо тяжкими і для робітників Александровська. За участь або співчуття повсталим царизм мстився довго і жорстоко.

Але ні заслання, ні арешти не зламали волі революційних мас, керованих більшовиками. Разом з усім пролетаріатом Росії александровські робітники з новою силою піднялися на боротьбу після ленських подій.

Помічник начальника Катеринославського губернського управління 6 травня 1912 року в своїх відомостях про настрій населення в Александровському повіті писав:

«23 и 24 забастовало, из числа находящихся в г. Александровске заводов, заводы Мензиса и Кацена.... Причиной забастовки рабочих, в общем около 300 человек, послужили ленские события».

(Дніпропетровський держархів, ф. 2с. д. 2558, л. 22).

...Революційна хвиля, що піднялася в Росії в лютому 1917 року, докотилася і до Александровська. Трудящі гаряче вітали повалення самодержавства і приступили до створення Рад. На початку березня 1917 року були утворені Александровська, Бердянська та Мелітопольська Ради. 28 лютого 1917 р. в Александровську відбувся багатолюдний мітинг та політична демонстрація трудящих.

Партія більшовиків, керована великим Леніним, взяла курс на переростання буржуазно-демократичної революції в революцію соціалістичну. На численних мітингах і зборах трудящі Александровська та інших міст краю висловлювали свій гнівний протест проти зрадницької політики Тимчасового уряду, меншовиків, буржуазних націоналістів, вимагали передачі всієї повноти влади — Радам. В м. Александровську такі бурхливі мітинги відбулися, зокрема, в залізничних майстернях ст. Катерининська, на заводах Дека, Коппа, Борман-Шведе та інших.

Все більш напруженою ставала революційна ситуація на Запоріжжі. На порядок денний ставилось питання про збройне повстання проти органів влади Тимчасового уряду.

Збройне повстання в Петрограді увінчалось успіхом. II Всеросійський з'їзд Рад ухвалив, що вся влада на місцях переходить до Рад робітничих, солдатських та селянських депутатів, які повинні забезпечити справжній революційний порядок.

Революційна боротьба на Запоріжжі, як і по всій Україні, була спрямована в першу чергу проти контрреволюційної буржуазно-націоналістичної Центральної ради, проти всіх пригноблювачів українського народу.

Першими в нашій області в листопаді 1917 р. встановили владу Рад трудящі Мелітополя. В м. Бердянську, де була міцна більшовицька організація в 120 чоловік, радянську владу було встановлено без збройного повстання 10 грудня 1917 року.

Найбільш запеклою була боротьба за встановлення радянської влади в м. Александровську, де, крім засилля меншовиків і есерів в Александровській Раді, велику перешкоду становили військові частини Тимчасового уряду та Центральної ради, розташовані в місті.

Більшовики Александровська добре розуміли, що без збройного повстання не обійдеться. Тому вони посилено готувалися до збройних боїв. На підприємствах міста створювалися бойові дружини, здобувалася зброя. В листопаді 1917 р. член міськкому більшовиків т. Буфетов, заручившись листом від секретаря ЦК тов. Свердлова, одержав для трудящих

Александровська зброю з тультського арсеналу. Крім цієї зброї, що передали російські брати, частину її було одержано з Катеринослава.

Бої за встановлення радянської влади в місті почалися в ніч на 12 грудня 1917 р. До робітників приєдналися революційні матроси чорноморці під командуванням т. Мокроусова. Керував боротьбою більшовицький штаб, до складу якого входили тт. Леппик, Буфетов, Міхелович, Мокроусов. Повстанці зайняли залізничну станцію, телеграф, телефон. Запеклі бої розгорнулися на майдані, що нині носить назву Майдан Волі. Але збройних сил контрреволюції в місті було дуже багато. 15 грудня повстанці організовано відступили.

Та боротьба не припинялася ні на хвилину. Більшовики міста посилено створювали загони Червоної Гвардії. Як і завжди, руку ширшої допомоги подали російські брати. 2-го січня 1918 р. в Александровськ прибули добре озброєні загони червоногвардійців з Петрограда і Москви. Ця допомога була дуже своєчасною і необхідною. Робітники Александровська і загони Червоної Гвардії наголову розбили гайдамаків. Контрреволюційні частини були роззброєні. В місті перемогла влада Рад.

В січні 1918 року влада Рад була встановлена на всій території теперішньої Запорізької області.

Після переможного закінчення громадянської війни і утвердження Радянської влади трудящі Запорізької області, як і всієї нашої Батьківщини, активно включилися у відбудову

ву народного господарства, в боротьбу за по-
будову соціалізму.

За роки Радянської влади, в братній сім'ї соціалістичних республік розцвіла Радянська Україна. Щастя й радість вільної праці прийшли й на запорізьку землю. Спорудження Дні-прогесу й гігантів-заводів, колективне ведення сільського господарства— все це змінило економіку нашого краю. І по промисловості і по сільському господарству Запорізька область займала до війни одне з провідних місць в республіці. Так, в 1939—1940 рр. врожай зернових в області склав у середньому 17 цнт. з гектара. За роки п'ятирічок відбулися великі зміни не тільки в економіці, але й у культурному житті області. Тут була широко розвинена мережа клубів, театрів, парків, кіно та інших культурно-освітніх установ. Успіхи Запоріжжя, як і інших країв і областей країни, були наочним доказом успіхів політики партії, успіхів будівництва соціалізму в СРСР.

Але мирний творчий труд радянських людей був перерваний розбійницьким нападом гітлерівської Німеччини на нашу Батьківщину 22 червня 1941 р. Почалася Велика Вітчизняна війна радянського народу проти гітлерівських загарбників.

Згідно з постановою Державного Комітету Оборони 10 серпня почалася евакуація промислових підприємств Запоріжжя на Схід. Вона тривала до 3 жовтня 1941 р. Величезна робота була виконана обласною партійною організацією також по евакуації на Схід облад-

нання МТС і елеваторів, великої рогатої худоби.

Поряд з евакуацією здійснювалася мобілізація населення на проведення оборонних робіт. Десятки тисяч запоріжців працювали на спорудженні оборонних рубежів в районах Запоріжжя, Мелітополя, Марганця.

Обком партії приступив до створення в містах і районах області підпільних партійних організацій і партизанських загонів для боротьби з німецькими загарбниками. Було створено два підпільних міських і 11 райкомів партії, які охопили всі адміністративні райони області. В кожному адміністративному районі організувалися 3 підпільні партійні групи.

Наприкінці серпня 1942 р. кілька невеликих груп радянських патріотів, які виникли на селищах ім. Максима Горького і Зелений Яр, на заводі ім. Баранова і залізничному вузлі Запоріжжя-І, на нараді представників цих груп, що проходила 4 жовтня на селищі Зелений Яр, обрали керівне ядро об'єднаної організації, назване «Ревкомом».

На засіданнях «Ревкому», що проводилися переважно на квартирі Дружкова (6-а будівельна дільниця, барак № 5) обговорювалися завдання підпільної організації, давалися доручення членам «Ревкому» і керівникам груп і проводилися підсумки зробленого. Під керівництвом Карпенка на цих засіданнях був розроблений план збройного виступу з метою визволення міста від окупантів і подання допомоги частинам Червоної Армії, яка наступала. Це вважалося основним завданням організації.

1942
3164015
N/66765

МАЛО ПІСЬКОВА
РЕДАКЦІЯ ПІДПІЛЬНИХ ПАРТІЙНИХ
Організація ім. Горького

ції. Однак в березні 1943 року ця підпільна організація була розкрита фашистами.

В квітні 1942 року на території Орджонікідзевського району м. Запоріжжя колишнім працівником «Запоріжсталі» Гончаром М. Г. була організована підпільна група радянських патріотів. Група в основному складалася з працівників «Запоріжсталі». Найближчими помічниками Гончара були Гиря, Л. В. Вайнер, Овсюк Євдокія (Крюкова), В. І. Живенко А. П. Фокін, Н. І. Стрибков (Христенко Н.) і ще кілька товаришів, прізвища яких невідомі. До червня 1943 року група в своєму складі нараховувала кілька десятків чоловік.

Група, головним чином, займалася придбанням зброї і боєприпасів з метою використання їх при підході частин Червоної Армії. Для зберігання зброї влітку 1942 року на подвір'ї Гончарова (Запоріжжя-Ліве, Електрична, 4) було влаштовано таємник — тунель у колодязі. Тут же друкувалися листівки і зведення Радінформбюро, які потім розповсюджувалися серед населення. Зведення Радінформбюро приймалися через радіоприймачі, встановлені на квартирах Гирі і Живенка.

Гончар і члени його групи подавали велику допомогу у втечі радянських військовополонених з таборів, постачали їм довідки і паспорти, давали їжу, одяг і укриття. Крім цього, учасниками групи виготовлялися і розкидалися по дорогах так звані «жучки» для виведення з ладу автотранспорту. В червні 1943 р. група Гончара була розкрита, і 14 вересня 1943 р. всі члени її були розстріляні.

Підпільна організація «Партизанський за-

гін № 117» ім. Чапаєва, а до його створення групи Кримова і Комкова проводили диверсійну роботу на Дніпровському алюмінієвому заводі, в паровозному депо Запоріжжя-П і на інших підприємствах.

В місті Мелітополі були створені дві підпільні групи: Чугунова А. П. і Костенка А. К. Групи були забезпечені зброєю, боєприпасами, раціями і продуктами харчування.

В селі Костянтинівці, Мелітопольського району, на початку 1942 р. вчитель Красуцький Н. Ф., військовополонені Червоної Армії Хлопотних М. І. і Полежаєв В. Н. організували підпільну групу, до якої входили вчителі і радянські військовополонені. До кінця 1942 р. група нараховувала у своєму складі до 20 чоловік. В розпорядженні групи був радіоприймач, встановлений на квартирі вчителя Плошинського А. А., живлення для радіоприймача забезпечував механік Чехоградської МТС Кобзар А. К.

Робота групи полягала в проведенні широкої антинімецької агітації серед населення. Підпільники, приймаючи по радіо повідомлення Радінформбюро, складали зведення і розклеювали їх на видних місцях. Склалися і розклеювалися листівки, які закликали населення чинити опір відправці молоді в Німеччину, проведенню заготівлі сільськогосподарських продуктів та інших заходів окупантів. Вивішувалися також лозунги з закликом до населення активно боротися проти окупантів.

У Велико-Токмацькому районі було створено партизанський загін в складі 40 чоловік під командуванням Гарбуза В. Р., комісаром

Загоном був Харченко, секретарем підпільної організації — Веретенников П. В.

В селі Олексіївці, Кам'янсько-Дніпровського району, в липні 1942 року комсомолец Тараскін Н. К. організував підпільну комсомольсько-молодіжну організацію під назвою «ДОП» — добровільна організація патріотів. Тараскін Н. К. у травні 1942 року був закинтий командуванням Червоної Армії в тил ворога і на початку червня з плавнів прибув в село Олексіївку, де проживав під ім'ям Дмитра Махіна, працюючи сторожем баштану в сільськогосподарській общині.

Першою в організацію прийшла комсомолка Печуріна Наталя Петрівна, потім колишній член сільвиконкому Козлова Дар'я Данилівна, Стрельцова Ганна Кузьмівна і Белова Лідія Никифорівна та інші. Основне завдання, яке ставилося і здійснювалося добровільною організацією патріотів, полягало в проведенні широкої агітаційної роботи серед населення. Члени групи активно проводили усну агітацію, особливо серед молоді. Приданцева, Печуріна, Стрельцова Белова, Маслова та інші під керівництвом Тараскіна писали листівки, в яких закликали населення перешкоджати заходам німецьких властей по відправці молоді в Німеччину, заготовляям сільськогосподарських продуктів, ставати на боротьбу проти німецьких окупантів. Листівки розповсюджувалися серед населення Великої Знамянки, Ільїнки, Ольгівки, Кам'янсько-Дніпровського району. Але група була розкрита, її учасники заарештовані і до січня 1943 року знаходилися під слідством у місті Нікополі,

Вранці 7 січня, під час слідування до місця розстрілу, члени «ДОП» і кілька комсомольців міста Нікополя, по знаку, поданому Тараскіним, накинулися на охоронників, які їх супроводили, викинули їх з автомашини і почали стрибати самі. Але позаду машини з арештованими також слідувала охорона, яка з автоматів розстрілювала підпільників. Загинули Тараскін Никифор Климентійович, Печуріна Наталя Петрівна, Луцик Ганна Іванівна, Беров Семен Іванович, Белова Лідія Никифорівна, Стрельцова Ганна Кузьмівна, Тяжлова Акуліна Андріївна, Приданцева Зоя Дмитрівна, Козлова Дар'я Данилівна і Маслова Оле-на Григорівна.

Підпільна група патріотів села Балабино виникла в жовтні 1942 року по ініціативі 16-річної школярки Майї Самсикі. Виготовивши 12 листівок, вона з допомогою Олексієнко В. розклеїла їх вночі біля поліції, сільуправи, на базарному майданчику, в клубі. У листівках були наведені уривки з промови Верховного Головнокомандуючого. Під листівкою стояв загадковий підпис «ЯДКІМ» — (Я — дочка Комуністичного Інтернаціоналу Молоді). Появлення листівки сполошило поліцію села, десятки людей були викликані на допит. багатьох катували, але ніхто не видав юну патріотку.

Велике свято трудящих 7 листопада 1942 року, що наближалось, молодь хотіла зустріти достойно. В цей день члени групи, озброюючись гранатами, на перегоні Кушугум — Запоріжжя-І старанно відгвинчували гайки з рейків, розбирали шлях. Віддалившись у ліс, вони бачили, як поїзд, що їшов з Канкринів-

ки з великою швидкістю, наближався до місця неминучої аварії. Через кілька хвилин німецький ешелон пішов під укіс.

28 лютого 1943 року молоді патріоти в Су-хій Балці знищили паровоз і 6 платформ з воєнною продукцією. При цій катастрофі загинули 80 окупантів. Третя катастрофа була зроблена групою 8 серпня 1943 року біля станції Балабино, коли розбилися паровоз і 10 товарних вагонів. Група завдавала неспокою німецьким окупантам псуванням телефонного і телеграфного зв'язку.

Розвиток підпільної діяльності і партизанського руху, напружена і небезпечна робота підпільних груп і партизанських загонів зустрічали активну підтримку радянських патріотів, які тимчасово опали під ярмо німецько-фашистських загарбників. Багато патріотів ставало до рядів партизан і підпільників. Побідоносним наступом радянських військ в кінці 1943 р. область була визволена від німецько-фашистських окупантів.

* * *

В нашій області є чимало пам'ятних місць, зв'язаних з боротьбою трудящих за свободу і незалежність рідної Батьківщини. Ось деякі з них: острів Хортиця, де відбулося організаційне оформлення запорозького козацтва; запорозький дуб, біля якого, за народними переказами, був Богдан Хмельницький з своїм військом на шляху до Жовтих Вод; вали і рови російських фортець поблизу Комишевахи, Семенівки, Ново-Петрівки.

На околиці Кам'янки-Дніпровської знаходиться Кам'яний Затон — місце військової фортеці, спорудженої за Указом Петра I.

На привокзальній площі біля Південного вокзалу м. Запоріжжя встановлено монумент на місці барикадних боїв 1905 року; пам'ятник на могилі закатованих білогвардійцями членів першої Ногайської Ради — в с. Ногайськ; пам'ятник робітникам, що загинули під час барикадних боїв 1905 р. — на Південному селищі в Запоріжжі.

Монумент в честь загиблих від руки фашистських катів членів ДОП (Добровільної організації патріотів), що діяла під час гітлерівської окупації в Кам'янсько-Дніпровському районі, встановлено в с. Олексівка.

В Куйбишевському районі встановлено пам'ятник генерал-лейтенанту Смирнову, який загинув смертю хоробрих в боях з гітлерівськими загарбниками під час Великої Вітчизняної війни.

Найбільш значимим історичним місцем у Запоріжжі є Майдан Волі. На монументі, спорудженому тут, немов би відбито літопис боротьби трудящих Запоріжжя за радянську владу. Під гранітною плитою поховані славні революціонери - левіці, які віддали своє життя в ім'я народного щастя. Кожен трудящий Запоріжжя, кожна молода людина повинні знати про них. В дні революційних свят діти і молодь прикрашують братню могилу квітами, трудящі йдуть сюди, щоб вшанувати світлу пам'ять народних героїв-борців.

Хто ж покоїться під гранітним монументом на Майдані Волі?

Тут поховано 13 червоногвардійців і матросів, які загинули в боях з гайдамаками в 1917 р. В лютому 1918 р. трудящі Запоріжжя

поховали тут секретаря міського партії т. Кравцова, а в квітні цього ж року — вісім агітаторів, які були надіслані з Росії в Александровськ на чолі з т. Осітом за особистим розпорядженням В. І. Леніна. 8 агітаторів-ленінців загинули від рук махновців.

Трудаці Запоріжжя провели в останню путь на Майдані Волі двадцять одного більшовика, які загинули в боях з врангелівцями, і 12 червоноармійців, що загинули в боротьбі з махновськими бандами.

В братній могилі покоїться прах більшовика Анголенка, що загинув від рук куркульських бандитів, та прах революціонера-ленінця, колишнього голови Александровської ЧК — Іоганна Тенісовича Лепіка.

Процес історичного розвитку нашої області вклучає ряд прізвищ видатних громадських, політичних, військових діячів, діячів російської та української науки і культури, які в різний час і з різних обставин побували на Запоріжжі. Ось далеко неповний перелік цих прізвищ:

Б. Хмельницький — був в 1648 р. на Кічкаській переправі, чекаючи козаків, які повертались на Січ з Польщі.

О. С. Пушкін — в 1820 р. на шляху до «Теплих вод» проїжджав через Александровськ і далі через Комишеваху. Жеребець (тепер Кірово), Орхлів, Пологи, Кінські Роздори, Бельманку.

Т. Г. Шевченко — побував на острові Хортиці на початку серпня 1843 р., подорожуючи по Дніпру від Києва.

О. І. Желябов — у 1879 р. разом з групою народовольців готував в Александровську замах на царя Олександра II, який проїжджав залізницею через місто.

І. Ю. Репін — у 1880 р. був на пристані Александровськ і зробив тут чимало зарисовок для своєї знаменитої картини «Запоріжці». Натурщиками йому були вантажники пристані.

В. В. Маяковський — 28 січня 1928 р. виступив перед трудящими Запоріжжя в клубі радянських працівників (нині кінотеатр ім. В. І. Леніна) з читанням своїх нових творів.

О. М. Горький — 11 липня 1928 р. виступав перед трудящими міста в міському парку (тепер парк імені І. Франка). Другий раз Горький був тут у травні 1932 р. під час пуску Дніпровської ГЕС.

В нашій області народилися або довгий час жили: лейтенант **П. П. Шмідт**, який керував революційним повстанням на крейсері «Очаков» в 1905 році; стійкі і самовіддані революціонери — голова Александровського бойового страйкового комітету в 1905 р. **В. Л. Васильєв**, керівник грудневого збройного повстання 1905 р. в м. Александровську **С. М. Тополін**: юний герой громадянської війни, **В. Дроб'язко**, активний борець за встановлення радянської влади в м. Бердянську **О. Дюмін**, стійкий революціонер-ленінець **І. Т. Лепік**, художник **І. І. Бродський**, академік **Н. С. Державін**, видатний радянський інженер-металург **А. М. Кузьмін**.

* * *

Постійне піклування про нашу область, як і

про інші області країни, завжди проявляли і проявляють керівники Комуністичної партії і Радянського уряду. Багато з них приїздили на Запоріжжя безпосередньо і подавали неочікуваному допомогу партійній організації і всім трудящим.

В листопаді 1918 р., коли в м. Мелітополі розміщався штаб Південного фронту, тут знаходився командуючий цим фронтом **М. В. Фрунзе**, який керував розгромом залишків врангелівської армії.

На пристані Александровськ 7—8 серпня 1918 р. перебував **І. В. Сталін**, безпосередньо керуючи навантаженням і відправкою боєприпасів для частин Червоної Армії, що діяли на Каховському плацдармі.

В 1927 р. під час закладення Дніпровської ГЕС і в 1932 році під час її пуску в Запоріжжя приїздив **Г. І. Петровський**.

На протязі десяти років — з 1927 по 1937 — нарком важкої індустрії **Г. К. Орджонікідзе** щорічно відвідував будівництво і завод «Запоріжсталь», який тепер носить його ім'я.

В 1932 р. **М. І. Калінін** разом з **Г. К. Орджонікідзе** вручав урядові нагороди будівникам Дніпрогесу і будівникам перших в СРСР комбайнів запорізького заводу «Комунар».

В післявоєнні роки на Запоріжжя неодноразово приїздили посланці Ленінського Центрального Комітету — Перший Секретар ЦК КПРС і Голова Ради Міністрів СРСР **М. С. Хрущов**, член Президії Центрального Комітету КПРС **Л. І. Брежнев**, **О. І. Кириченко**, **А. І. Мікоян**.

III. ЗАГАЛЬНІ ДАНІ ПРО ОБЛАСТЬ, II ТЕРИТОРІЮ ТА НАСЕЛЕННЯ

Запорізьку область було утворено 10 січня 1939 року. Вона розташована в степовій смузі східно-європейської частини Радянського Союзу, в південно-східній частині Української РСР і займає територію 27,0 тис. кв. км. По своїй території наша область в два з половиною рази більша, ніж така капіталістична країна, як Ліван, майже така, як Бельгія. Населення — понад 1 млн. 400 тисяч чоловік.

З півдня область омивається Азовським морем, в північно-західній частині перетинається р. Дніпром. В зв'язку з спорудженням Каховської ГЕС на деяку частину території області — у Комишеवासському, Василівському та Кам'янсько-Дніпровському районах — прийшла вода нового Каховського моря. На Сході наша область межує з Сталінською, на Півночі — з Дніпропетровською і на Заході — з Херсонською областями УРСР.

Запорізька область поділяється на 23 адміністративних райони, з яких 22 знаходяться на Лівобережжі і один (Верхньо-Хортицький) — на Правобережжі Дніпра. В області 10 міст: Запоріжжя, Мелітополь, Бердянськ, Орхів, Великий Токмак, Гуляй-Поле, Пологи, Василівка, Кам'янка-Дніпровська і Молочанськ, 20 селищ міського типу, одне робітниче селище і 1188 сіл.

Обласний центр — м. Запоріжжя (колишній Александровськ). Цікаво порівняти минуле нашого міста з його сучасним. В 1 тому

«Енциклопедичного слівника» Брокгауза і Ефрона видання 1891 року читаємо: «Александровськ — повітове місто Катеринославської губернії, при Мокрій Московці, в 2 верстах від Дніпра, нижче його порогів і при Лозово-Севастопольській залізниці, має великі складські магазини, але значної торгівлі не веде; в ньому нараховують (1885 р.) 6707 жителів». Таким був колишній Александровськ.

За роки Радянської влади Запоріжжя перетворилося у великий промисловий та культурний центр республіки. По кількості населення це сьоме місто в Українській РСР. Із заходу на схід місто простягається на 25 км, з півдня на північ — на 20 км.

Від Москви до Запоріжжя — 1106 км.
Від Києва до Запоріжжя — 642 км.

Зайнятість населення області в галузях народного господарства (на 4 квартал 1958 р.)

У промисловості	163000
На транспорті	38600
На будівництві	30100
В сільському господарстві	313000
По охороні здоров'я	23400
В галузі науки та народної освіти	30400
В державних установах	7200
В інших галузях	54200

Славним авангардом трудящих Запоріжжя є обласна партійна організація. Вона нараховує 47245 членів і кандидатів в члени КПРС, які об'єднані в 1700 партійних організацій. 22124 комуністи працюють на підприємствах промисловості і транспорту, 8122 — в колгоспах.

На 1 січня 1959 р. якісний склад запорізької обласної партійної організації характеризують такі дані:

робітників	12255
колгоспників	6509
в тому числі зайнятих	
в рільництві	2235
в тваринництві	1117
Спеціалістів з вищою освітою	5238
в тому числі спеціалістів	
сільського господарства	431
Спеціалістів з середньою освітою	11.381
в тому числі спеціалістів	
сільського господарства	1464

У змаганні, що розгорнулося на підприємствах, будовах, в колгоспах і радгоспах області за дострокове виконання семірічного плану, комуністи Запоріжжя, як і завжди, йдуть в перших рядах.

Запорізька обласна комсомольська організація налічує в своїх рядах 115132 члени ВЛКСМ. З них 65157 юнаків і дівчат працюють в промисловості і сільському господарстві. 35735 комсомольців області мають середню освіту, 8344 — незакінчену вищу і вищу освіту.

Комсомол Запоріжжя, як і вся радянська молодь, завжди був вірним помічником партії, юнаки і дівчата області завжди виступали і виступають як полум'яні патріоти своєї соціалістичної Батьківщини. Майже 8000 комсомольців виїхали по комсомольських путівках на освоєння цілинних та перелогових земель, на спорудження вугільних шахт Донбасу, зокрема шахт «Запорізька-комсомольська один» та «Запорізька-комсомольська два», на будівництво Карагандинського металургійного та Ново-Криворізького гірничозбагачувального комбінатів.

Коли почалися великі роботи по реконструкції доменної печі № 2 заводу «Запоріжсталь», молодь Запоріжжя оголосила домну № 2 ударною комсомольською будовою. Комсомольською ударною будовою оголошено також спорудження дамби, яка з'єднає нову і стару частини міста. Комсомольці і молодь зобов'язалися закінчити спорудження дамби вже в цьому році.

В Запорізькій області налічується 3078 профспілкових організацій, які об'єднують 386 тисяч членів професійних спілок.

Про справжнє народовладдя в нашій країні яскраво свідчить склад місцевих Рад депутатів трудящих області. В складі обласної Ради 137 депутатів. З них 41 робітник і 29 колгоспників.

До міської Ради депутатів трудящих м. Запоріжжя обрано 450 депутатів. В їх складі

227 робітників, 90 керівників підприємств та інженерно-технічних працівників, 39 партійних і радянських працівників, 21 вчитель, 15 лікарів.

В області (без м. Запоріжжя) 10191 чоловік є депутатами районних, міських, селищних і сільських Рад депутатів трудящих, тут є представники 23 національностей; 16 — депутатами Верховної Ради УРСР, 6 — депутатами Верховної Ради СРСР.

Серед депутатів Верховної Ради СРСР:

Дмитрюк Кирило Васильович — бригадир комплексної тракторно-рільничої бригади колгоспу ім. Суворова, Куйбишевського району.

Ємельяненко Григорій Андрійович — старший оператор цеху слябінг заводу «Запоріжсталь».

Скрябін Володимир Володимирович — перший секретар Запорізького обкому КП України.

Сардак Марія Іванівна — доярка колгоспу ім. Сталіна, Велико-Токмацького району.

Шульга Антоніна Іванівна — директор Мелітопольської середньої школи № 10.

Бутенко Григорій Прокопович — заступник голови Ради Міністрів Української РСР.

Серед депутатів Верховної Ради Української РСР:

Бакай Петро Тимофійович — слюсар Першотравневого заводу м. Бердянська.

Бурдін Порфирій Петрович — електрозварювальник заготовчо-зварювального цеху Запорізького трансформаторного заводу.

Бурка Михайло Йосипович — завідувач відділом будівництва та міського господарства ЦК КП України.

Егорова Парасковія Степанівна — свинарка колгоспу «Знамя коммунизма», Мелітопольського району.

Івановський Георгій Іванович — голова ради народного господарства Запорізького економічного адміністративного району.

Лахно Володимир Олексійович — майстер сталеплавильного цеху № 2 Запорізького електromеталургійного заводу «Дніпроспецсталь».

Мокроус Федір Якович — голова виконкому Запорізької обласної Ради депутатів трудящих.

Никитенкова Ганна Софронівна — доярка колгоспу ім. Дзержинського, Червоноармійського району.

Подоляк Ніна Федотівна — токар Орхівського механічного заводу.

Самородова Марія Аврамівна — слюсар Запорізького машинобудівного заводу.

Сіднев Борис Арсенович — військово-службовець.

Слободченко Василь Опанасович — секретар Запорізького обкому КП України.

Тарасевич Іван Федорович — перший секретар Гуляй-Пільського райкому КП України.

Скворок Микола Іванович — комбайнер колгоспу ім. XXI з'їзду КПРС, Велико-Токмацького району.

Хромих Іван Ілліч — секретар Запорізького міськкому КП України.

Юшко Лев Дмитрович — директор металургійного ордена Леніна заводу «Запоріжсталь» ім. Серго Орджонікідзе.

★

В Запорізькій області ряд промислових підприємств відзначено урядовими нагородами.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 грудня 1947 р. «За успішне виконання завдань уряду по забезпеченню введення в дію першої черги металургійного заводу «Запоріжсталь» ім. Серго Орджонікідзе трест «Запоріжбуд» нагороджено орденом Леніна.

Цим же Указом орденом Леніна нагороджено також завод «Запоріжсталь».

Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР «За досягнення високих показників у виконанні виробничого плану і створення нових зразків дизелів і в зв'язку з п'ятдесятиріччям з дня заснування» Указом від 17 червня 1958 року нагороджено Мелітопольський дизелебудівний завод.

За післявоєнні роки понад 24 тисячі трудивників нашої області нагороджено орденами і медалями СРСР. З них 1014 чоловік нагороджено орденом Леніна, 1873 чоловіка — орденом Трудового Червоного Прапора, 1660 чоловік — орденом «Знак Пошани» і понад 20 тисяч чоловік медалями. Тільки за один 1958 рік кількість нагороджених в нашій області збільшилася на 2261 чоловіка.

Разом з нагородженням області орденом Леніна 12 передовикам сільського господар-

ства було присвоєно почесне звання Героя Соціалістичної Праці і 1935 колгоспників, працівників МТС і радгоспів, спеціалістів сільського господарства, партійних, радянських, профспілкових і комсомольських працівників нашої області було нагороджено орденами і медалями СРСР, в тому числі орденом Леніна 134 чоловіка. Серед нагороджених 217 голів колгоспів, 40 бригадирів комплексних бригад, 74 бригадири тракторних бригад, 66 бригадирів рільничих бригад, 28 завідуючих фермами, 50 агрономів, 78 комбайнерів, 85 трактористів, 245 доярок, 120 свинарок, 53 чабани, 38 телятниць, 36 птахарок, 116 ланкових, 50 зоотехніків.

Жінок за цим Указом нагороджено 666, а всього по області нагороджено орденами і медалями СРСР 6079 жінок.

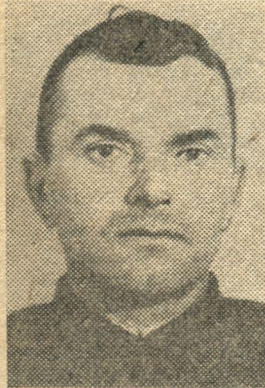
Указом Президії Верховної Ради СРСР від 19 червня 1958 року «За видатні успіхи, досягнуті в справі розвитку чорної металургії» звання Героя Соціалістичної Праці присвоєно 6 запорізьким металургам, орденами і медалями нагороджено 170 чоловік, в тому числі орденом Леніна 17 чоловік.

«За видатні успіхи, досягнуті в будівництві і в промисловості будівельних матеріалів» Указом від 9 серпня 1958 р. звання Героя Соціалістичної Праці присвоєно бригадиру мурярів будівельного управління «Цивільбуд» № 1 тресту «Запоріжбуд» М. Є. Залозному і 57 чоловік нагороджено орденами і медалями СРСР, в тому числі 9 чоловік орденом Леніна.

Постановою Комітету по Ленінських преміях при Раді Міністрів СРСР 22 квітня 1959 р. за корінні удосконалення методів будівництва доменних печей в СРСР групі домнобудівельників присуджено Ленінську премію і в їх числі керуючому трестом «Металургмонтаж» **Стовповому Анатолієві Никифоровичу.**

Серед лауреатів Сталінської премії, що живуть і трудяться на Запоріжжі, — **С. Серіков** — головний інженер автомобільного заводу «Комунар», **В. Лахно** — плавильний майстер електрометалургійного заводу «Дніпропецсталь», **Л. Соловйов**, — начальник технічного відділу заводу «Запоріжсталь» і інші.

Герой Соціалістичної Праці
І. П. Мартиненко.

Герой Соціалістичної Праці
Г. А. Ємельяненко.

На Запоріжжі — 59 Героїв Соціалістичної Праці (виконувана робота або посада зазначені на час присвоєння почесного звання).

Беліков Микола Тарасович — бригадир рілничої бригади колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Герой Соціалістичної Праці
П. С. Стурова.

Герой Соціалістичної Праці
І. Ф. Тарасевич.

Бугайова Катерина Антонівна — ланкова колгоспу ім. Кірова, Верхньо-Хортицького району.

Карпенко Василь Федорович — бригадир тракторної бригади Верхньо-Хортицької МТС.

Малахова Мотрона Олексіївна — ланкова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Половкова Олена Трохимівна — ланкова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Половков Іван Сергійович — голова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Половкова Меланія Федорівна — ланкова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Половков Савелій Федорович — бригадир рілничої бригади колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Чередниченко Пелагія Григорівна — ланкова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Гончарова Ганна Михайлівна — ланкова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Гречка Зоя Михайлівна — ланкова колгоспу «Україна», Верхньо-Хортицького району.

Денисенко Арсентій Максимович — бригадир рілничої бригади колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Коваль Варвара Михайлівна — ланкова колгоспу ім. Орджонікідзе, Верхньо-Хортицького району.

Малахова Надія Григорівна — ланкова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Сова Віра Леонтіївна — ланкова колгоспу ім. Ворошилова, Кам'янсько-Дніпровського району.

Соляник Катерина Максимівна — ланкова колгоспу «Червоне побережжя», Кам'янсько-Дніпровського району.

Черна Лідія Григорівна — ланкова колгоспу ім. Орджонікідзе, Верхньо-Хортицького району.

Гривцова Марія Андріївна — ланкова колгоспу ім. Кірова, Комишеваського району.

Шульга Ольга Тихонівна — ланкова колгоспу ім. Будьонного, Велико-Білозерського району.

Дуброва Марія Андріївна — ланкова радгоспу ім. Горького, Мелітопольського району.

Дядькова Любов Василівна — ланкова радгоспу ім. Горького, Мелітопольського району.

Бобровна Марія Іванівна — ланкова винрадгоспу «Жовтнева хвиля», Бердянського району.

Головатюк Харитина Яківна — свинарка колгоспу «Гігант», Велико-Токмацького району.

Михайлик Марія Павлівна — свинарка колгоспу ім. Кірова, Гуляй-Пільського району.

Рудик Ганна Василівна — свинарка колгоспу «Велико-Токмацький».

Поливода Марія Михайлівна — свинарка колгоспу «Ташченак», Мелітопольського району.

Стеценко Олександра Миколаївна — ланкова винрадгоспу «Жовтнева хвиля», Бердянського району.

Вагнер Олександр Вінцевич — комбайнер Чехоградської МТС, Мелітопольського району.

Кралічек Петро Іванович — комбайнер Чехоградської МТС, Мелітопольського району.

Андріанова Надія Яківна — ланкова кол-

госпу ім. Будьонного, Мелітопольського району.

Білоусова Марія Михайлівна — ланкова колгоспу ім. Будьонного, Мелітопольського району.

Верещакіна Любов Захарівна — ланкова колгоспу ім. Будьонного, Мелітопольського району.

Гнеушева Олена Іванівна — ланкова колгоспу ім. Будьонного, Мелітопольського району.

Горина Євдокія Олексіївна — ланкова колгоспу ім. Чапаєва, Приазовського району.

Івасенко Фросина Корніївна — ланкова колгоспу ім. Чапаєва, Приазовського району.

Герой Соціалістичної
Праці
С. А. Максименко.

Герой Соціалістичної
Праці
І. С. Безухський.

Мишакова Віра Федорівна — ланкова колгоспу ім. Будьонного, Мелітопольського району.

Платонова Любов Федорівна — ланкова колгоспу ім. Будьонного, Мелітопольського району.

Уварова Ніна Олексіївна — ланкова колгоспу ім. Будьонного, Мелітопольського району.

Бова Михайло Іванович — комбайнер Кам'янської МТС, Кам'янсько-Дніпровського району.

Цеків Дем'ян Володимирович — комбайнер Ново-Данилівської МТС, Якимівського району.

Безкишкий Іван Степанович — керуючий відділенням радгоспу «Куйбишевський», Розівського району.

Бгорова Парасковія Степанівна — свинарка колгоспу «Знамя комунізму», Мелітопольського району.

Запорожченко Катерина Григорівна — доярка колгоспу ім. Кірова, Розівського району.

Кругляк Пилип Каленикович — перший секретар Мелітопольського райкому КП України.

Максименко Семен Андрійович — голова колгоспу ім. Ілліча, Верхньо-Хортицького району.

Мартиненко Іван Полікарпович — бригадир тракторної бригади колгоспу «Заповіт Леніна», Гуляй-Пільського району.

Ревенко Іван Федорович — бригадир рілної бригади колгоспу «Україна», Верхньо-Хортицького району.

Ревут Федір Федорович — голова колгоспу ім. Кірова, Розівського району.

Ручка Данило Трохимович — старший чабан радгоспу «Комуніст», Якимівського району.

Герой Соціалістичної
Праці
М. І. Скворок.

Герой Соціалістичної
Праці
М. І. Сардак.

Сардак Марія Іванівна — доярка колгоспу ім. Сталіна, Велико-Токмацького району.

Скворок Микола Іванович — комбайнер Молочанської МТС, Велико-Токмацького району.

Тарасевич Іван Федорович — перший секретар Гуляй-Пільського райкому КП України.

Бойко Михайло Якимович — сталевар заводу «Дніпроспецсталь».

Смеляненко Григорій Андрійович — старший оператор цеху слябінг заводу «Запоріжсталь».

Пометун Григорій Костянтинович — сталевар мартенівського цеху заводу «Запоріжсталь».

Рязанцев Яків Євламійович — старший оператор заводу «Дніпроспецсталь».

Ципко Семен Іванович — майстер доменної печі № 5 заводу «Запоріжсталь».

Юшко Лев Дмитрович — директор заводу «Запоріжсталь».

Залозний Микола Єгорович — бригадир мулярів будівельного управління «Цивільбуд» № 1 тресту «Запоріжбуд».

Герой Соціалістичної
Праці
С. І. Ципко.

Герой Соціалістичної
Праці
Г. К. Пометун.

Виступаючи перед працівниками Сталіногорського хімічного комбінату 18 лютого 1959 року, тов. М. С. Хрущов сказав:

«Пам'ятайте, що доблесна праця на благо Батьківщини не залишиться непоміченою! Народ завжди буде пам'ятати і відзначати тих, хто чесно працював в ім'я процвітання своєї соціалістичної Батьківщини».

Славна когорта нагороджених трудівників Запоріжжя яскраво ілюструє ці слова Першого секретаря ЦК КПРС і Голови Ради Міністрів СРСР тов. М. С. Хрущова.

В області проживають і трудяться двічі Герой Радянського Союзу **Є. М. Кунгурцев**, 42 Герой Радянського Союзу.

Почесні звання «Заслужений вчитель Української РСР» присвоєно 58 чоловікам, «Заслужений лікар Української РСР» — 11 чоловікам, «Заслужений артист», або «Заслужений діяч мистецтв Української РСР» — 10 чоловікам, «Заслужений агроном» — 4, «Заслужений зоотехнік» — 4, «Заслужений веллікар» — 1, «Заслужений металург» — 14 чоловікам.

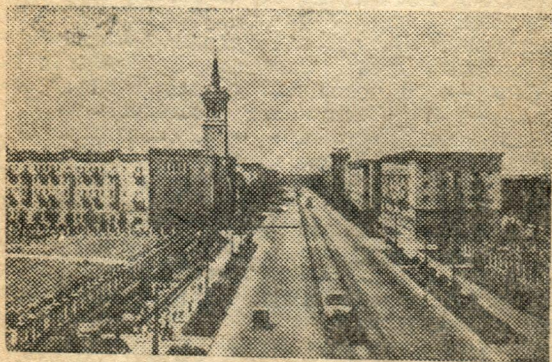
Великою пошаною користується в нашій країні жінка-трудівниця, жінка-мати. Ще в роки Вітчизняної війни, 8 червня 1944 року Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про встановлення почесного звання «Мати-героїня» та про нагородження багатодітних матерів орденом «Материнська слава», «Медалю материнства».

По нашій області почесне звання «Мати-героїня» присвоєно 293 багатодітним матерям, 6378 матерів нагороджено орденом «Материнська слава» і 24170 — «Медаллю материнства».

★

У минулому році 35 трудівників області були нагороджені Почесними Грамотами Президії Верховної Ради Української РСР, 23 — Грамотами Президії Верховної Ради Української РСР, 24 відважним було вручено медаль «За врятування утопаючих», 3 — «За відвагу на пожежі».

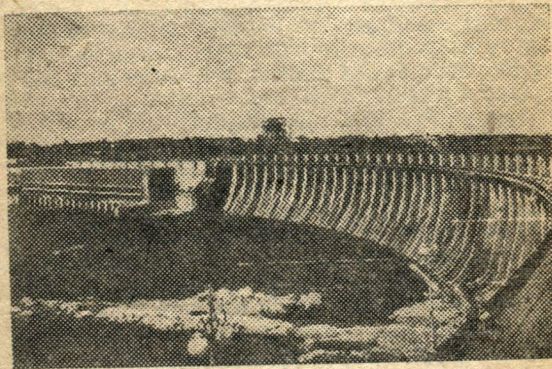
Торік 1064 запоріжцям, які під час Великої Вітчизняної війни захищали від ворогів місто великого Леніна, було вручено ювілейну медаль «В пам'ять 250-річчя Ленінграда».

Головна магістраль м. Запоріжжя — проспект В. І. Леніна.

IV. ПРИРОДНІ БАГАТСТВА НАШОГО КРАЮ

Природа щиро наділила наш край своїми багатствами. Одне з головних — **енергетичні ресурси Дніпра**. Ще в дореволюційні часи складалися проекти використання Дніпра як для судноплавства, так і для енергетики. Та ці проекти залишалися на папері. Тільки після перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції відповідно до ленінського плану електрифікації Росії в 1921 р. було прийнято рішення про спорудження Дніпровської гідроелектростанції. Треба було створити могутнє джерело електроенергії та з'єднати верхній і нижній Дніпро у велику водну магістраль.

В 1927 р. відбулася закладка Дніпровської ГЕС, а в 1932 році — відкриття і пуск всіх споруд Дніпровського гідровузла, побудо-

ваного зусиллями всіх братніх народів великого Радянського Союзу. Радянська людина підкорила Дніпро своїй волі, перекинула через річку велетенську греблю, запрацювали турбіни, в міста і села України пішов струм.

Під час Великої Вітчизняної війни, відступаючи в кінці 1943 р. з території Запорізької області, фашистські варвари піддали нашу красуню ДГЕС жорстоким руйнуванням. Шкода, завдана спорудам Дніпрогесу, обчислюється в 500 млн. карбованців.

23 лютого 1944 р. партія і уряд прийняли рішення про відбудову Дніпрогес, знову всі народи радянської країни об'єднали свої трудові зусилля, допомогли українському народові підняти з руїн Дніпрогес. З березня 1947 р. перший агрегат гідроелектростанції був зданий у промислове експлуатацію. В 1950 р. Дніпровська гідроелектростанція була відбудована на повну потужність, яка становить 650000 квт. Дніпрогес носить ім'я великого Леніна.

Дослідженнями невтомних шукачів — геологів встановлено, що надра Запорізької області містять біля 30 видів корисних копалин. 20 з них мають на сьогодні промислове значення. Коротко розповімо про ті родовища, які являють собою практичний інтерес для потреб народного господарства та про перспективи їх використання.

Залізні руди. Металургійні заводи Запоріжжя одержують залізну руду з Кривого Рога (відстань від Запоріжжя 180 км.). Як відомо, Кривбас є основним постачальником залізної

руди для металургійних заводів України й Центра Європейської частини Союзу. Геологи весь час шукають нові залізорудні родовища, які були б поблизу центрів металургійної промисловості. Декілька їх знайдено і на території нашої області. Це родовища Білозерської, Кінської (Комішеваський район), Оріхово-Павлоградської аномалій, а також Куксунгур (Ново-Василівський район), Корсак-Могила та Кам'яна Могила (Приморський район), Троїцьке (Приазовський район).

Найбільше промислове значення має Білозерське родовище, яке знаходиться в районі с. Мала Білозерка недалеко від ст. Пришиб, Сталінської залізниці. Від с. Мала Білозерка родовище вузькою смугою простяглося на південний схід. Руди залягають на глибині від 240 до 340 м. Середня потужність пластів 28 — 35 м, місцями до 110 м. Загальні запаси Білозерського родовища біля 200 мільйонів тонн.

Якість руд дуже висока: вміст заліза 62 — 68 процентів, кремнезему 4 — 6 процентів, сірки і фосфору в межах 0,015 — 0,02 процента. Руди переважно мартенівські, тобто дуже потрібні для металургії. Таких мартенівських руд в загальному балансі родовища приблизно 80 процентів.

Держплан УРСР прийняв рішення про викорення геолого-розвідувальних робіт на Білозерському родовищі. Крім цього, виділені кошти для спорудження потужного рудника продуктивністю 2 млн. тонн руди на рік. Будівництво почнеться в 1961 р., а в 1964 р. рудник ввійде в експлуатацію. Використання

багатих запасів великобілозерської руди дасть змогу покрити існуючий в нашому та в інших економічних районах дефіцит в мартенівських рудах.

Марганцеві руди. Багатюче родовище марганцевих руд залягає на території Комишевацького, Орхівського, Василівського, Велико-Токмацького і Ново-Василівського районів. Воно простяглося на 100 км від р. Конки на півночі до с. Ново-Василівки на півдні. Тут залягають три різновидності марганцевих руд: окисні, змішані й карбонатні. Останніх найбільше — 93 проценти всіх розвіданих запасів. Глибина залягання від 60 до 130 м. Хімічний склад: марганцю 25 — 27 процентів, окису кальцію 8 — 12 процентів, кремнезему 12 — 15 процентів, фосфору 0,186 процента. Родовище дістало назву Великотокмацького.

Виникає питання: чому з'явилася потреба використання саме великотокмацьких руд, в той час як здавна ведеться розробка і промислове використання розташованих недалеко від Запоріжжя нікопольських марганцевих руд, запаси яких практично невичерпні?

Справа в тому, що великотокмацькі руди за своїми якостями значно кращі і за нікопольські, і за чіатурські карбонатні руди. Відомо, що всю сировину, яка йде для доменного виробництва, металурги оцінюють з точки зору шлакоутворення: чим більше утворюється шлаку, тим, значить, гірше сировина, і навпаки. Велика кількість шлаку заважає доменному процесові, вимагає додаткових витрат коксу, флюсів та інших матеріалів. Так, нікополь-

ські руди вміщують 26 процентів кремнезему і потребують в процесі доменного виробництва значної кількості флюсів.

Але в тім-то і справа, що токмацькі руди практично є самоплавкими (за рахунок високого вмісту окису кальцію). Використовуючи ці руди, одержуємо подвійну користь: зменшуємо кількість шлаку в доменній печі і заощаджуємо флюси. Навіть приблизний розрахунок свідчить, що, застосовуючи великотокмацькі карбонатні руди на металургійних заводах Запоріжжя, можна одержати річну економію 250 тис. тонн флюсових вапняків, які привозяться з Донбасу. Крім вказаних переваг, карбонатні руди сприяють кращому вилученню сірки з чавуну, взагалі поліпшують хід доменного і агломераційного процесів.

Загальні запаси марганцевих руд великотокмацького родовища дозволять експлуатувати його кілька сот років.

Буре вугілля. Дуже багато в нашій області бурого вугілля. Розвідані запаси його складають понад 1 мільярд тонн. Є три родовища: Орхівське (Орхівський район), Анно-Терновське (Червоноармійський район), Санжарівське (Гуляй-Пільський район). Це останнє є найбільш потужним, цікавим і перспективним в промислового відношенні. Санжарівське родовище бурого вугілля простяглося в довжину на 64 км від с. Покровське (Дніпропетровська область) на південно-схід до с. Старомлинівка (Сталінська область). Ширина смуги — 5 км. Площа вугільних покладів 430 кв. км. Потуж-

ність пластів — до 16 м. Глибина залягання від 31 до 97 метрів.

В центральній частині родовища (села Туркенівка та Ново-Златополь) неглибоке залягання пласту (47 м) дозволяє розробляти його відкритим способом. А це має дуже велике значення: **трудомісткість робіт при розробці пластів відкритим способом зменшується в порівнянні з підземним видобуванням в п'ять разів.** Запасів вугілля, що придатні для розробки відкритим способом, тут 150 мільйонів тонн.

Буре вугілля Санжарівського родовища придатне для напівкоксування з метою одержання штучного рідинного палива і інших цінних продуктів.

Інститутом теплоенергетики АН УРСР розроблено засоби напівкоксування бурого вугілля в промислових масштабах, в м. Александрія будується перша на Україні промислова установка для напівкоксування бурого вугілля. Крім цього, в м. Запоріжжі намічено будівництво крупної теплової ДРЕС, яка щороку споживатиме кілька мільйонів тонн цього вугілля. Всі ці заходи підвищують цінність Санжарівського родовища.

Талькомагнезити. Заслугує на увагу Веселянське родовище. Талькомагнезити (магнєзально-силікатні породи) — використовуються для виготовлення вогнетривних виробів, зокрема в насадках регенераторів мартенівських печей, для футеровки обертових цементних печей та ряду інших лічних агрегатів.

Веселянське родовище магнєзитів є єдиним розвіданим на Україні. Наприклад, Пантелей-

монівський вогнетривний завод в Донбасі одержує сировину для виготовлення форстеритових вогнетривів з Уралу, тобто везуть її за три з половиною тисячі кілометрів.

В нашій області талькомагнезити залягають біля південної околиці с. Веселянки, Комишеваського району. Середня потужність пластів — 95 метрів. Тальк і магнєзит є в них приблизно в рівних кількостях. За умовами залягання (глибина від 44 до 58 м) Веселянське родовище придатне для відкритої розробки. Запаси забезпечать експлуатацію родовища на кілька десятиків років. Всесоюзний інститут мінеральної сировини (Москва) та Харківський інститут вогнетривів ведуть роботи по збагаченню веселянських талькомагнезитів. Попередні результати позитивні. Розв'язання цього питання дозволить відмовитись від дорогокоштуючих далекопривозних саткінських (Урал) магнєзитів для виробництва хромомagneзитових вогнетривів.

Графіт. На півдні нашої області є два родовища графіту: Сачкові хутори (Андриївський район) та Троїцьке (Бердянський район). Останнє має промислове значення. Це родовище розвідане в 1956 р. біля с. Карл Маркс (колишнє Троїцьке) на лівому березі р. Берестової при впадінні її в р. Берду. Руда має вміст графіту 8 — 11 процентів (промисловим вважається вміст графіту 2,5 процента). Руда найбільшого експлуатованого на Україні Завальївського родовища (Кіровоградська обл.) вміщує 6 — 7 процентів графіту. Графітові руди Троїцького родовища кристалічні, легкозбагачувані, придатні для відкритої розробки.

Запаси їх можуть забезпечити потреби промисловості нашої області більш як на 100 років.

Опоки. В Чернігівському районі відкрито і розвідано Ново-Семенівське родовище опок — легких кремнистих порід. Ці опоки відносяться до активних гідралічних додатків у бетон і широко можуть бути використані при виготовленні гідралічних бетонів. Опоки використовуються також і в харчовій та нафтовій промисловості для очистки і регенерації жирів і технічних масел.

Ново-Семенівське родовище опок придатне для розробки відкритим способом і не потребує для освоєння великих капіталовкладень.

Горючі гази. Великі роботи проведені по вишукуванню природних горючих газів в Приазов'ї, біля с. Приморський посад. Слід пригадати, що тут ще в 1935 р. була збудована перша в Радянському Союзі газонаповнююча станція, яка мала 8 експлуатаційних свердловин. Зараз газ тут одержують для використання на автомобільному транспорті в районі, а деякі колгоспи — для опалення і освітлення.

Разом з такими родовищами корисних копалин, які розвідані або розвідуються, в області є багато таких, які вже освоєні в промислового відношенні.

Вогнетривні глини і каоліни. Це, в першу чергу, крупне Пологівське родовище, яке експлуатується з 1928 р. Крім Пологівського родовища вогнетривних глин, відоме також Люксембурзьке (Куйбишевський район), као-

лінів — під м. Запоріжжя і в Червоноармійському районі.

Пегматит — сировина для керамічної промисловості. Головні поклади пегматиту в нашій області — в Андріївському та Куйбишевському районах. Найбільш перспективним є родовище Зелена Могила (с. Єлисеївка в Андріївському районі), яке експлуатується вже 40 років. Тільки в цьому районі знаходяться 15 родовищ пегматиту.

Цікаво відзначити той факт, що Запорізька область дає 31 процент загальносоюзного і 83 проценти видобування пегматитів на Україні. Запорізький пегматит одержують понад 40 підприємств країни.

Граніт. Найбільші родовища його розташовані в Комишеваському, Чернігівському, Велико-Токмацькому, Куйбишевському, Розівському, Бердянському районах. Запаси граніту в області практично невичерпні.

Граніти Натальївського і Янцевського родовищ мають союзне значення. Ними облицьовані московські набережні і мости, станції чудового метрополітену, будинки Центрального телеграфу, Московської Ради, Військової Академії ім. Фрунзе та інші. Наша область постає як гранітний бут і щебінь багатьом областям РРФСР та УРСР. Гранітні блоки Янцевського кар'єра були представлені на міжнародній виставці в Лейпцігу.

Вапняки. Родовища їх розробляються в Комишеваському, Оріхівському, Василівському, Мелітопольському, Велико-Вілозерському районах області.

Формовочні піски. Високоякісні формовочні піски видобуваються в Орхівському, Пологівському районах. Є вони і в Комишеваському районі. Зараз потреба в формовочних пісках задовольняється місцевими лише на 36 процентів, а 64 ввозяться з інших областей. Але є змога — і її треба використати — покрити цю потребу за рахунок місцевих пісків на 80 процентів. Підрахунки показують, що скорочення далеких перевезень і використання місцевих формовочних пісків дасть змогу зекономити 1 мільйон карбованців і вивільнити для інших перевезень понад 3000 вагонів.

Мінеральні води. З 1955 р. так звана «Мелітопольська» середньомінералізована, м'яка, тепла вода реалізується як мінеральна і лікувальна. Вона добре відома запоріжцям і жителям інших міст республіки. Добре зарекомендувала себе також мінеральна вода «Запольська».

Риба. Славиться наша область не тільки енергетичними ресурсами та корисними копалинами. В Азовському морі десятки цінних порід промислових риб, зокрема осетрових, тобто білуги, севрюги, а також камбали, кефалі, судака, бичків, дрібною частика. В Каховському водосховищі є щука, окунь, синець, карась, лінь та інші. Вирощуються лець і сазан.

Як бачите, наша область дуже багата. Ці багатства треба якнайефективніше використати і поставити на службу народному господарству.

V. МОГУТНЯ ІНДУСТРІАЛЬНА БАЗА

До Великої Жовтневої соціалістичної революції промисловість на території теперішньої Запорізької області була дуже слабо розвинутою і технічно відсталою. Вона включала в себе численні дрібні «самостійні» підприємства, більша частина яких належала іноземцям. Промисловість була зосереджена, головним чином, в м. Александровську (Запоріжжі). Але й тут, незважаючи на сприятливі природні умови та вигідне географічне положення — місто розташовано на схрещуванні водних і залізничних шляхів, поблизу Донецького вугільного та Криворізького залізничного басейнів, — в 1913 році промисловість була представлена лише невеличкими заводами сільськогосподарського машинобудування та вальцевими млинами.

Навіть на найбільших з цих заводів було зайнято не більше кількох сотень робітників.

Після перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції за роки радянської влади зовсім змінилося лице Запорізької області. За цей час в області створені зовсім нові га

лузі промисловості: чорна металургія, кольорова металургія, могутня енергетична база, кружна машинобудівна промисловість, до складу якої входять майже всі галузі машинобудування. Нині в Запорізькій області нараховується біля 400 підприємств союзно-республіканського і місцевого підпорядкування.

Особливо бурхливе зростання промисловості Запорізької області почалося в роки перших п'ятирічок. Збудована відповідно з ленінським планом електрифікації країни Дніпрогес стала енергетичною базою великих промислових підприємств Придніпров'я і Донбасу і визначила дальший розвиток важкої промисловості в цих районах. З пуском у 1932 р. Дніпровської гідроелектростанції почався швидкий розвиток промисловості і сільського господарства Запорізької області. В місті Запоріжжі були збудовані найкрупніші заводи чорної металургії — «Запоріжсталь», «Дніпроспецсталь», феросплавний, коксохімічний; кольорової металургії — алюмінієвий, електродний, ряд великих заводів машинобудування.

Великого розвитку дістало машинобудування в містах області: Бердянську, Мелітополі, Великому Токмаку та інш. Місто Запоріжжя вперше в СРСР почало випускати зернові комбайни.

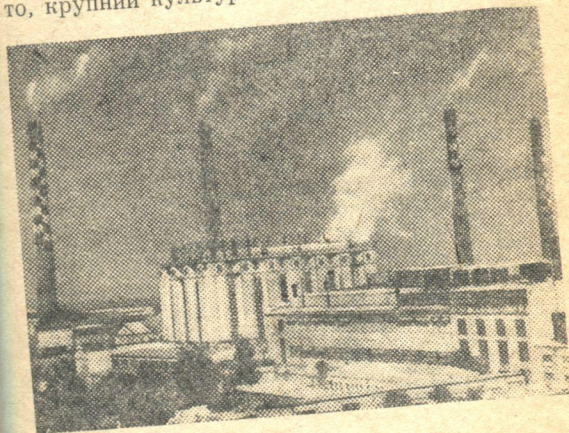
Підйом води в Дніпрі в зв'язку з будівництвом Дніпрогесу дозволив відкрити наскрізне судноплавство по річці.

Разом з будівництвом Дніпрогесу і промислових підприємств в Запоріжжі було почато

проектування і будівництво по суті нового міста — одного з перших соціалістичних міст нашої країни.

Адміністративний центр Запорізької області місто Запоріжжя з колишнього глухого Александрівського перетворився в великий промисловий центр Радянського Союзу, який має важливе народногосподарське значення. Уже в 1932 році промисловою місто було випущено продукції в 5 разів більше, ніж у 1913 році.

Нині Запоріжжя являє собою квітуче місто, великий культурний центр області, що на-

Дніпровський алюмінієвий завод ім. С. М. Кірова в м. Запоріжжі.

раховує велику кількість загальноосвітніх, середньотехнічних і вищих учбових закладів, десятки клубів, палаців культури, театрів, кіно та інших культурних установ.

Промисловість і сільське господарство Запорізької області дістали б ще більший розвиток, якби він не був перерваний і зупинений роки Великої Вітчизняної війни 1941—1945 рр.

За час окупації німецько-фашистські загарбники завдали великої шкоди народному господарству Запорізької області, яка визначалася сумою біля 19 мільярдів карбованців. Під час відступу окупанти повністю зруйнували і пограбували промислові підприємства області і особливо місто Запоріжжя, спалили багато житлових будинків, приміщення адміністративних і культурних установ, виробничі будинки в колгоспах, радгоспах і МТС.

Після визволення області від фашистських загарбників трудящі під керівництвом партійних і радянських організацій зараз же взялися за відновлення зруйнованого господарства. Завдяки виключному піклуванню і величезній допомозі Комуністичної партії і Радянського уряду трудівники Запорізької області зуміли за роки першої післявоєнної п'ятирічки відновити зруйноване ворогом народне господарство. Причому необхідно відзначити, що промислові підприємства були відбудовані на більшу потужність, ніж вона була до війни.

За перші післявоєнні роки не тільки відновлено зруйновані підприємства, але й збу-

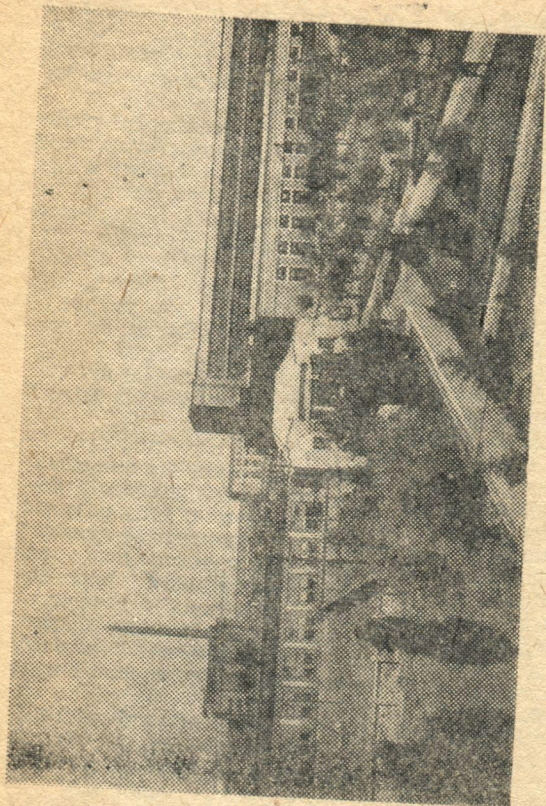
довано нові, такі, як трансформаторний завод в Запоріжжі, ряд машинобудівних заводів, підприємств легкої і харчової промисловості, підприємств по виробництву будівельних матеріалів та багато інших.

Поряд з відновленням промисловості у післявоєнні роки було відбудовано житло і культурно-побутові установи, здійснюється реконструкція і нове будівництво міст, в тому числі і центра області міста Запоріжжя. Відновлено і знову збудовано велику кількість житлових і культурно-побутових будинків. Тільки житла в Запорізькій області щороку вводиться більше 100 тис. кв. метрів.

Після війни промисловість області продовжувала бурхливо розвиватися, і зараз Запорізька область є крупним і важливим промисловим центром як в республіці, так і в Радянському Союзі.

Необхідно відзначити, що розвиток промисловості Запорізької області відбувався головним чином не за рахунок будівництва і введення в дію нових підприємств, а за рахунок кращого використання потужності агрегатів і обладнання, безперервного удосконалення технології і організації виробництва, впровадження нової передової технології і досягнень радянської науки, передового досвіду новаторів і передовиків, безперервного поліпшення організації і підвищення продуктивності праці.

Промисловість Запорізької області до 1958 року порівняно з 1940 роком зростає по чисельності тих, що працюють, і по виробничих площах на 50 проц., а випуск продукції за цей час зріс у кілька разів.

Трансформаторний завод в м. Запоріжжі.

Відповідно з рішенням лютневого Пленуму Центрального Комітету КПРС і VII сесії Верховної Ради СРСР, яка відбулася в березні 1957 року, проведена реорганізація управління промисловістю і будівництвом. Замість галузевого принципу управління промисловістю і будівництвом через міністерства організовано управління промисловістю і будівництвом по територіальному принципу через ради народного господарства. На території Радянського Союзу утворено 105 економічних адміністративних районів, в яких промисловість об'єднана радами народного господарства. На території Української республіки їх 11, в тому числі і Запорізький економічний адміністративний район.

Запорізький економічний район розташований на території тільки Запорізької області. До складу Запорізької ради народного господарства ввійшло 121 підприємство з річним випуском продукції в декілька мільярдів карбованців. Підприємства Запорізького економічного району раніше входили в 30 різних міністерств.

Промисловість економічного району різноманітна і багатогалузева. В економічному районі є розвинута чорна металургія, кольорова металургія, машинобудування, промисловість будівельних матеріалів, легка і харчова промисловість, енергетика.

Відповідно з основними галузями в раді народного господарства створені галузеві виробничі управління. В складі Запорізької ради народного господарства створено 8 управлінь, в тому числі 6 управлінь галузевих і 2 управ-

ління функціональних. В складі галузевих виробничих управлінь є відділи: виробничий, технічний, постачання, капітального будівництва, головного механіка і енергетика, праці і заробітної плати, бухгалтерія, плановий. У виробничому і технічному відділах управління працюють спеціалісти по окремих галузях, які входять до складу управління.

Всі підприємства чорної металургії і суміжні з нею виробництва об'єднані в управління промисловості чорної металургії, куди входять такі галузі, як виробництво чавуну, сталі, прокату, електрометалургія, феросплавна промисловість, коксохімічна, вогнетривна і метизна промисловість. До складу цього управління входять заводи «Запоріжсталь», «Дніпроспецсталь», феросплавний, коксохімічний, вогнетривний, метизний.

Заводи управління промисловості чорної металургії випускають чавун переробний і ливарний, сталь, спеціальні леговані сталі, тонкий лист, холоднокатаний лист, жерсть луждену, металургійний кокс, продукти коксохімії, всі види феросплавів, шамотні і хромомagneзитові вироби, дріт, гвіздки, металічний кабель, сітки металічні та ін.

Підприємства кольорової металургії об'єднані в управління промисловості кольорової металургії, куди входять алюмінійова, електродна, абразивна галузі та інші.

До складу управління кольорової металургії входять заводи: Дніпровський алюмінійо-

вий, Дніпровський електродний, абразивних виробів, «Коагулянт».

Заводи управління кольорової металургії випускають товарний алюміній, силумін, глинозем, графітовані і вугільні електроди, аноди, катодні блоки, вугільні і графітовані доменні блоки, шліфкури на всіх зв'язках, електрокорунд, карбід-кременій, сірчанокислий глинозем.

Управління машинобудівної промисловості об'єднує підприємства всіх видів машинобудування в економічному районі, в тому числі такі галузі, як електромашинобудування, сільгоспмашинобудування, енергомашинобудування, верстатобудівне, інструментальне, технологічне, будівельно-дорожнє, насосно-компресорне, підйомно-транспортне машинобудування та інші.

До складу управління машинобудівної промисловості входять в м. Запоріжжі заводи автомобільний «Комунар», ім. Войкова, механічний, по ремонту енергопіздів, електроапаратний, трансформаторний, «Ковкий чавун», «Ударник» та інші; в м. Бердянську заводи «Азовкабель», механічний, імені 1 Травня, дорожніх машин та інші; в Мелітополі—моторний, імені 30 років ВЛКСМ, імені 23 Жовтня, імені Воробського, компресорний, імені 300-річчя возз'єднання України з Росією та інші; в м. Великий Токмак заводи імені Кірова, імені Енгельса, імені Шевченка та інші.

Машинобудівні заводи Запорізького економічного району випускають: дизелі і запасні частини до них, компресори, насоси глибинні і запасні частини до них, трансформатори силові, випрямлювачі ртутні, комплектно-розподільне обладнання, кабелі, провід установочний, шнур освітлювальний, радіопровід, верстати металорізучі, інструмент металорізучий, технологічне обладнання для харчової промисловості і для млинів, елеваторів, зерноскладів, скрепери, автотранспортувачі, сільгоспмашини — жниварки комбайнові С-4М, СК-3, жниварки навісні ЖН-4,0; ЖР-4,9, насоси центробіжні, мотопомпи, холодильні установки, крани мостові і козлові, причіплювачі та інше.

Енергетичне управління створено на базі колишнього управління «Дніпроенерго». Воно об'єднує енергетичну систему електростанцій не тільки Запорізького, але й Херсонського та Дніпропетровського економічних районів. До складу енергетичного управління входять: Дніпровська ГЕС імені В. І. Леніна, Каховська ГЕС, Придніпровська ДРЕС, Дніпродзержинська ГЕС, Кременчуцька ГЕС і запроектована Запорізька ДРЕС, блокстанції — ТЕЦ заводів «Запоріжсталь», алюмінійового, імені Петровського, «Криворіжсталь», імені Дзержинського, Баглейського коксохімічного заводу та інших, сітеві районні управління Запорізької, Дніпропетровської і Криворізької високовольтної лінії електропередач.

Підприємства легкої і харчової промисловості об'єднані в одне управління легкої і харчової промисловості.

До складу управління легкої і харчової промисловості входять: картонажна, дві мебльові, дві трикотажні фабрики, кокономотальний шовковий комбінат, п'ять швейних, три взуттєвих фабрики, маслоекстракційний завод, масложиркомбінат, Бердянський винзавод і винрадгосп «Іванівка», два лікєро-горілячних, два консервних заводи, завод скловолокна.

На базі трьох трестів «Маслосирпром», «Укразоврибтрест» і «М'ясопром» нині створено управління м'ясомолочної та рибної промисловості, до якого входять галузі: м'ясна, молочна, рибна, маслоробна та сироробна. До складу цього управління входять: судноверф і два рибзаводи, три м'ясокомбінати, птахокомбінат, 21 завод по переробці молока і молочних продуктів, 344 сепараторних пункти, 764 заготівельних молочних пункти, 11 пришосейних і пристанційних пунктів, 22 райконтори по заготівлі худоба, два радгоспи, два сироробні підвали, один холодильник-маслосховище.

Підприємства управління легкої і харчової промисловості та м'ясомолочної і рибної випускають: картон, меблі, верхній і білизняний трикотаж, швейні вироби жіночі, чоловічі і дитячі; взуття жіноче, чоловіче, дитяче; харчову риботпродукцію, м'ясо, ковбасні вироби, масло тваринне, молокопродукти, масло вершкове, сири, консерви фруктові, овочеві, рибні і м'ясні, лікєро-горілячні вироби, вино виноградне, маргаринову продукцію.

Всі будівельні організації області і підприємства, що виробляють будівельні матеріали, об'єднані в одне управління будівництва і промисловості будівельних матеріалів. До складу цього управління входять: загальнобудівельний трест «Запоріжбуд», який здійснює головним чином будівництво підприємств чорної металургії, житла і соціально-культурно-побутових об'єктів для них, а також деяких підприємств машинобудування, легкої і харчової промисловості;

загальнобудівельний трест «Запоріжалюмінбуд», який здійснює будівництво підприємств кольорової металургії, підприємств машинобудування і харчової промисловості в містах Мелітополь, Бердянськ, Великий Токмак та інших;

трест «Запоріжбуддеталь», до складу якого входять: Передаточнінське кар'єрууправління, Мокрянський каменедробильний завод, Мокрянський кар'єр, Янцевський гранітно-тесальний завод, Велико-Токмацький завод гранітного каменю, Єлисеївське кар'єрууправління, завод шлакової пемзи, шлаковатний комбінат, цегельно-черепичний завод, підприємства по виробництву збірного залізобетону, бетону, виробів з дерева, кар'єри піску та інші.

В системі раднаргоспу є управління матеріально-технічного постачання і збуту, яке здійснює матеріально-технічне постачання

всіх підприємств раднаргоспу і збут продукції по всіх галузях народного господарства.

Весь вантажний і легковий автотранспорт по економічному району об'єднаний в одну організацію — автотранспортний трест «Запоріжавтопромтрест», до складу якого входять 8 автотранспортних контор, що об'єднують декілька тисяч автомашин, і авторемзавод.

Галузеві виробничі управління здійснюють безпосереднє керівництво всією діяльністю підпорядкованих їм підприємств, подають їм необхідну допомогу в розв'язанні питань, які виникають, займаються перспективним і поточним плануванням на цих підприємствах.

Крім галузевих виробничих і функціональних управлінь, в складі раднаргоспу є такі відділи: відділ виробничо-технічний, планово-економічний, відділ капітального будівництва, відділ кадрів і учбових закладів, відділ зовнішніх відносин, відділ транспорту і перевезень.

При раді народного господарства створено техніко-економічну раду, в яку входять понад 300 чоловік: керівні інженерно-технічні працівники раднаргоспу, підприємств, науково-дослідних, проектних і учбових організацій, робітники-новатори, винахідники і раціоналізатори підприємств. Техніко-економічна рада складається з секцій: промисловості чорної металургії, промисловості кольорової металургії, машинобудування, будівельних матеріалів, будівництва, легкої і хар-

чової промисловості, енергетики, економіки, обліку виробництва, праці і зарплати, технічної пропаганди, учбових закладів і масової підготовки кадрів. Основне завдання техніко-економічної ради — розгляд питань розвитку промисловості, створення нових видів продукції внутрішнього кооперування, економічних питань і якості продукції, впровадження нової техніки і прогресивної технології, підвищення продуктивності праці, організації виробництва, розвитку промисловості виробництва будівельних матеріалів та прогресивних деталей і вузлів для будівництва.

Рада народного господарства очолюється головою ради народного господарства. В Запорізькій раді народного господарства є чотири заступники голови ради народного господарства по відповідних галузях.

Рада народного господарства Запорізького економічного адміністративного району складається з 11 членів ради, куди входять голова раднаргоспу, чотири його заступники і шість членів ради з числа керівників управлінь і відділів раднаргоспу.

☆

Підсумки роботи Запорізького раднаргоспу за перші 2 роки показали, що перебудова управління промисловістю і будівництвом створила виключно сприятливі умови для дальшого розвитку промисловості Запорізького економічного адміністративного району і поліпшення керівництва підприємствами і будовами.

Перебудова управління промисловістю і будівництвом, наблизивши керівництво до підприємств і будов, дала можливість значно краще використати їх економічні потужності, швидше здійснювати заходи, спрямовані на поліпшення їх роботи, оперативніше допомагати їм, гнучкіше маневрувати матеріальними ресурсами, правильніше розв'язувати питання розвитку промисловості і використання природних багатств економічного району.

Нові умови роботи дозволяють розв'язувати питання безпосередньо на виробництві і, що найголовніше, з участю робітників та інженерно-технічних працівників підприємств і будов.

Підприємства ради народного господарства Запорізького економічного адміністративного району в цілому достроково, 21 грудня, виконали план виробництва 1958 року. План 1958 р. промисловістю Запорізької області виконаний на 104 проц., приріст валової продукції по відношенню до 1957 р. склав 15 процентів.

Обсяг промислового виробництва в 1958 році зріс порівняно з 1956 роком на 31 проц. проти передбачених планом 26 проц. Підприємства Запорізького раднаргоспу в 1958 році випустили продукції понад план на сотні мільйонів карбованців. План по продуктивності праці в 1958 році в цілому по підприємствах раднаргоспу виконаний на 102,1 проц. Продуктивність праці зросла порівняно з 1956 роком на

18,7 проц., а зростання середньої заробітної плати склало 10,2 проц.

Перевионали план 1958 р. заводи «Запоріжсталь», «Дніпроспецсталь», Дніпровський алюмінієвий, Дніпровський електродний, коксохімічний, феросплавний, вогнетривний, метизний, абразивний, «Азовкабель», дизелебудівний ім. Кірова, Першотравневий та багато інших.

Ряд передовиків виробництва підприємств чорної металургії добилися чудових виробничих показників і є зразком соціалістичного ставлення до праці. Можна назвати таких, як кращий сталевар заводу «Запоріжсталь», делегат ХХІ з'їзду КПРС Кайола І. А., кращий агломератчик «Запоріжсталі» Попов І. М., майстер доменної печі № 5 Ципко С. І., сталевар заводу «Дніпроспецсталь» Бойко М. Я. та багато, багато інших.

Першим на Запоріжжі включився у змагання за звання бригади комуністичної праці сталевар заводу «Запоріжсталь» І. А. Кайола. Його бригаді першій в нашому економічному районі було присвоєно це високе звання.

Показують приклад високої продуктивності праці кращі люди підприємств кольорової металургії, набагато перевищуючи норми і видаючи продукцію високої якості. Заслуженою славою передовиків виробництва користуються такі товариші, як бригадири електродизників алюмінієвого заводу тт. Поправка і Грушецький Я. В., майстер електродного цеху Журавльов О. Г. та багато інших.

Проведено також ряд організаційно-технічних заходів по поліпшенню технології виробництва, підвищенню продуктивності праці, культури виробництва на підприємствах.

У 1958 році підприємства машинобудівної промисловості здійснили ряд важливих заходів по розробці, освоєнню і виготовленню нових високопродуктивних машин, механізмів, приладів і апаратів, які мають важливе народногосподарське значення.

Багато передовиків виробництва машинобудівної промисловості показали чудові зразки роботи.

Підприємствами легкої і харчової промисловості була проведена велика робота по удосконаленню техніки і технології виробництва.

Серед робітників підприємств легкої і харчової промисловості багато передовиків виробництва. Серед них такі, як зятьчик модельного взуття Запорізької взуттєвої фабрики № 24 Бражніков О. М., швея Запорізької швейної фабрики ім. Володарського Рубель І. Ф., жаровщик маслоекстракційного заводу Зайдулін А. Я., бригада робітників конвейера швейної дільниці мелітопольської трикотажної фабрики (бригадир

т. Зюзіна О. Я.) бригада рибобробників по заморожуванню риби на Бердянському рибзаводі (бригадир т. Дроб'язко А. Г.) та інші.

☆
У 1958 році на підприємствах Запорізького економічного району широко впроваджувалася нова техніка, проведено велику роботу в напрямку дальшої автоматизації та механізації виробничих процесів, по створенню нових машин, механізмів, обладнання, матеріалів, здійснено великий обсяг науково-дослідних робіт.

Зокрема, впроваджено автоматизацію управління подачі шихти, газу і води на 6 агломераційних машинах, автоматизацію процесу спікання на двох машинах («Запоріжсталь»); комплексну автоматизацію бункерів на коксохімічному заводі; вакуумування металу та електромагнітне перемішування металу в печач — на «Дніпроспецсталі».

На заводі «Азовкабель» введено в дію напівавтоматичну лінію для виготовлення гумових сумішів та агрегат для безперервної вулканізації.

На підприємствах легкої і харчової промисловості введено в дію 31 спеціальну машину, 14 гладильних пневматичних пресів, 9 шести-секційних склоплавильних агрегатів, шість ліній для потокового виробництва вершкового масла, конвейерну лінію для механізованої обробки водоплавної птиці.

◆
Підприємства Запорізького раднаргоспу почали випуск нових видів виробів. Завод «Запоріжсталь» освоїв виробни-

цтво полірованих пластин нержавіючої сталі, необхідних для виготовлення нових високо-ефективних машин і агрегатів, та білої консервної жерсті товщиною 0,2 мм замість 0,32 мм. Серійне виробництво нових високоякісних марок сталей освоїв електromеталургійний завод «Дніпроспецсталь».

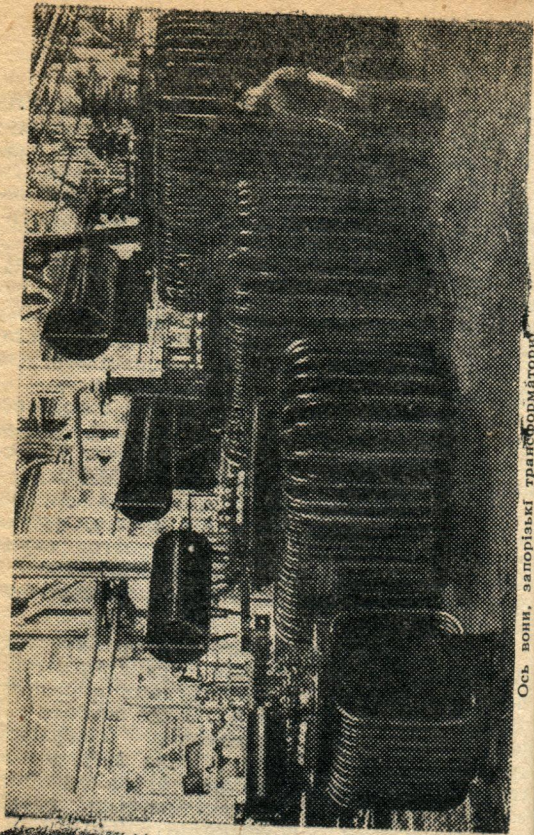
Вперше в СРСР введена в експлуатацію батарея декомпозерів з повітряним перемішуванням безперервної дії на алюмінієвому заводі. Тут почалося також виробництво металевого кремнію і силуміну, необхідного для відливки деталей в машинобудуванні.

На Дніпровському електродному заводі освоєно нові види вугільних електродів, прошивних катодних блоків. Завод почав випускати катодні блоки розміром 400x550 мм.

Завод абразивних виробів освоїв випуск крупногабаритних і фасонних кругів, випуск електрокорундового шліфувального зерна марки Э/195, а також крупногабаритних і дрібнозернистих кругів та кругів на бакелітовій зв'язці.

На Запорізькому трансформаторному заводі почалося виробництво трансформаторів напругою 500 тис. вольт, крупних трифазних трансформаторів, кожний з яких заміняє три однофазних трансформатори. Трифазний трансформатор майже в 2 рази легший за групу однофазних і дозволяє вдвоє зменшити витрату матеріалів. Випускатимуться крупні трансформатори потужністю 240—300—360 тис. ква в одному агрегаті.

Велико-Токмацький і Мелітопольський заводи почали випуск нових автома-

Ось вони, запорізькі трансформатори

тизованих дизелегенераторів, які призначені для обслуговування радіорелейних ліній зв'язку та інших установок, де агрегат повинен працювати без обслуговуючого персоналу до 200 годин. Впровадження таких установок в народне господарство дозволить широко застосувати дистанційне управління і значно зменшити кількість обслуговуючого персоналу.

Освоєно виробництво 4-х нових типів насосів, чотирьох типів запаюваних ртутних випрямлювачів, нових скреперів і інш.

Багато попрацювали над удосконаленням виробничих процесів раціоналізатори і винахідники. 16.366 раціоналізаторів підприємств нашого економічного району внесли в минулому році 30.388 пропозицій. Від впровадження прийнятих пропозицій одержано умовно-річної економії біля 100 млн. крб.

Більшість підприємств чорної і кольорової металургії Запорізького економічного району має значну питому вагу як на Україні, так і в усьому Союзі. На Україні ніхто, крім заводів Запорізького економічного району, не випускає автомобільний холоднокатаний і нержавіючий лист, високолеговані, нержавіючі і швидкоріжучі сталі і холоднотягнутий метал, феросплави, електроди, алюміній, абразиви.

В Запорізькому економічному районі виробляється 50 проц. всіх високовогнетривних хромомангезитових виробів, вироблюваних в країні, 25 проц. абразивних виробів. Електродний завод виробляє біля 45 проц. всієї

електродної продукції країни, в тому числі крупні електроди і доменні блоки, які виробляють тільки цей завод.

Крупний трансформаторний завод випускає значну частину всіх трансформаторів, що випускаються в СРСР.

Законну гордість у трудящих Запоріжжя викликала радісна звістка про те, що на п'ятій мартенівській печі заводу «Запоріжсталь», де трудяться бригади сталеварів В. Стана, М. Кінебаса, І. Стрюка та П. Кийка, 28 березня цього року встановлено світовий рекорд продуктивності мартена: протягом однієї доби було видано п'ять плавок.

Трудівники підприємств, будов і транспорту Запорізького економічного району, як і всі трудящі нашої країни, з величезним піднесенням сприйняли рішення чозачергового XXI з'їзду КПРС. Контрольні цифри розвитку народного господарства СРСР на 1959—1965 роки ставлять великі і відповідальні завдання перед усіма галузями народного господарства нашої області. План розвитку народного господарства Запорізького економічного району передбачає дальший швидкий розвиток всіх галузей промисловості і створення ряду нових підприємств. Випуск валової продукції за семирічку буде збільшено майже в два рази, причому половину зростання валової продукції буде одержано за рахунок реконструкції і кращого використання діючих потужностей, насамперед в провідних галузях важкої індустрії.

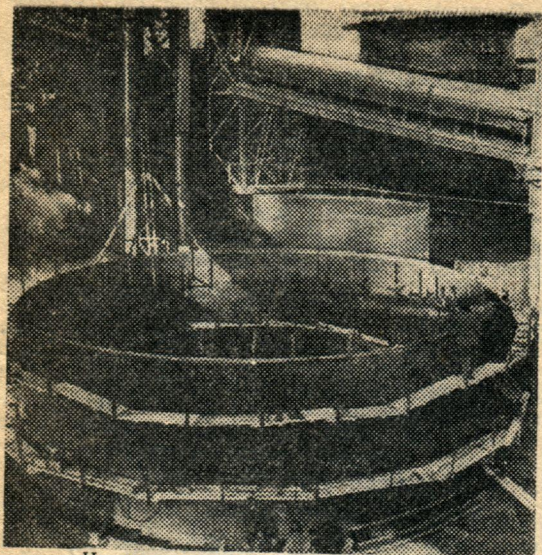
Продуктивність праці за семирічку зростає на 63 проценти, що на рік складе 7,4 проц. За рахунок підвищення продуктивності праці буде одержано біля 83 проц. приросту валової продукції. Собівартість продукції буде знижено не менш як на 11,5 проц. Це означає, що нагромадження буде збільшено більш як в 3 рази (в цінах 1958 року).

Річний приріст валової продукції по області складе в середньому 9,6 проц., тоді як середній річний приріст по Союзу складе 8,6 проц. і по УРСР — 8,5 процента.

Семирічним планом передбачено значний розвиток виробництва чорних і кольорових металів для більш повного задоволення зростаючих потреб народного господарства країни. В 1965 році випуск чавуну в порівнянні з 1958 роком збільшиться на 25,9 проц., тобто на сотні тисяч тонн. Цей приріст буде одержано головним чином за рахунок реконструкції доменних печей «Запоріжсталі».

Коефіцієнт використання корисного обсягу доменних печей при цьому збільшиться з 0,761 в 1958 році до 0,70 в 1965 році. Приріст виробництва чавуну буде збільшено також за рахунок значного збільшення агломерату в шихті доменних печей. Для цього буде реконструйовано діючі і побудовано 2 нові аглострічки. В доменному виробництві будуть широко використовуватися кисень і природний газ.

Виробництво сталі на підприємствах Запоріжжя збільшиться на 30,4 проц. Основними

На реконструкції доменної печі № 2
заводу «Запоріжсталь».

заходами для цього будуть: реконструкція двох мартенівських печей в 1959—1960 рр. на заводі «Запоріжсталь», будівництво чотирьох нових електropечей на заводі «Дніпроспецсталь» з пуском їх в експлуатацію до 1961 року. Дальшу інтенсифікацію сталеваріння в мартенівських печах «Запоріжсталь» і електричних «Дніпроспецсталі» передбачено

здійснити за рахунок розширення кисневої станції на заводі «Запоріжсталь» і збільшення виробництва кисню.

Зйом сталі з одного квадратного метра по-ду печей буде доведено на «Запоріжсталі» до 11,3 тонни замість нинішніх 9 тонн.

На 25,8 процента, тобто на сотні тисяч тонн буде збільшено виробництво прокату. Весь цей приріст буде одержано за рахунок реконструкції і кращого використання діючих станів гарячої прокатки. На заводі «Запоріжсталь» приріст виробництва прокату складе біля 20 процентів, на заводі «Дніпроспецсталь» 58 проц. Щоб наочніше уявити цю цифру, досить сказати, що приріст випуску прокату тільки на «Запоріжсталі» і тільки за один рік дасть змогу виробити додатково сотні тисяч автомобілів «Москвич».

Випуск найціннішої продукції «Запоріжсталі» — холоднокатаного листа буде збільшено в 2,9 раза, виробництво білої і лакованої жерсті в 6,4 раза. З 1959 року буде освоєно прокат гнутих профілів. Використання гнутих профілів замість гарячокатаних знизить витрати металу майже на 50 проц., підвищить міцність конструкцій, а також знизить трудомісткість виготовлення машин і конструкцій. Значно збільшиться виробництво листової трансформаторної, листової і сортової нержавіючої і інших високоякісних марок сталей, буде організовано виробництво динамної сталі. Збільшення продуктивності тонколистового стана і поліпшення якості продукції буде досягнуто за рахунок автоматичного регулювання товщини прокатуваної по-

лоси та контролю її за допомогою радіоактивних ізотопів в процесі прокатки. На заводі «Дніпроспецсталь» намічено здійснити великий комплекс робіт, що дозволить перевести сортові стани на безперервний графік і значно підвищити їх продуктивність.

На семирічку намічено дальше збільшення виробництва **феросплавів**, зокрема марганцовистих — на **21,4** процента, причому це збільшення буде досягнуто на діючих потужностях.

На діючих потужностях передбачено одержувати металургійний **кокс** на коксохімічному заводі. Тут значно буде збільшено виробництво хімічних продуктів: бензолу, фенолу, нафталіну, прірдінових основ та інш., які широко використовуються як сировина при виробництві пластмас, лаків, красителів, різноманітних лікувальних препаратів, а також препаратів для боротьби з шкідниками сільського господарства.

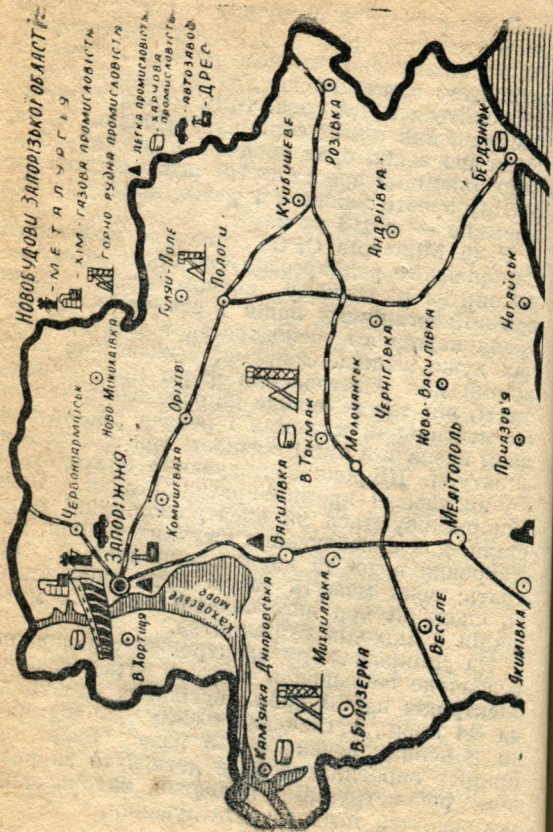
На вогнетривному заводі передбачено здійснити реконструкцію шамотного цеху та цеху хромомagneзитових виробів, будівництво шамотно-випалювальної установки, цеху електроплавильних вогнетривів і цеху високоглиноземних вогнетривів. Виробництво **вогнетривів** збільшиться на **56** проц., в тому числі шамотних виробів в 2,5 раза, хромомagneзитових на **26** проц., буде організовано виробництво високоглиноземних вогнетривів.

У **три** рази збільшиться виробництво метизів, у тому числі дроту на **15** проц., сітки металевий в **1,7** раза, кабелю на **8** і цвяхів на **26** проц.

Велику увагу в наступній семирічці приділено дальшому розвитку кольоровий металургії в нашому економічному районі. Так, виробництво **алюмінію** на діючих потужностях збільшиться в **1,4** раза. Крім цього, намічено спорудження п'ятої серії електролізних ванн. Коли цю серію буде введено в дію, виробництво **алюмінію** зросте в **1,8** раза. Випуск силуміну зросте майже в **7** разів, кристалічного кремнію — в **1,3** раза.

Рада Міністрів СРСР схвалила пропозиції Запорізького раднаргопу про організацію виробництва в нашому економічному районі **кремній-органічних лаків і етилсилікату**. Потреба народного господарства в цих матеріалах дуже велика. Зокрема, етилсилікат необхідний для виготовлення форм при точному литті, він також знайде широке застосування як мастильний матеріал і робоча рідина завдяки незначній зміні в'язкості при змінах температури. Широке застосування знаходять в промисловості кремній-органічні лаки. Вони використовуються як електроізоляційні матеріали, для просочування штучних тканин, для створення водо- та кислотонепроникних покриттів; вони можуть також бути використані як сполучні при виготовленні штучних матеріалів з відходів будівництва.

На Дніпровському електродному заводі передбачено збільшення випуску графітованих **електродів** на **33** проц., вугільних електродів на **34** проц., вуглецевих блоків для футеровки доменних печей в **1,5** раза. Весь цей приріст виробництва буде досягнуто за рахунок реконструкції і кращого використання потужностей діючого устаткування,

В два з половиною рази зросте виробництво шліфувальних кругів на абразивному заводі. Виплавка електрокорунду збільшиться на 8,3 проц., карбіду кремнію на 29,7 проц. З 1961 року почнеться виробництво більш досконалого виду абразивних матеріалів — карбіду бору.

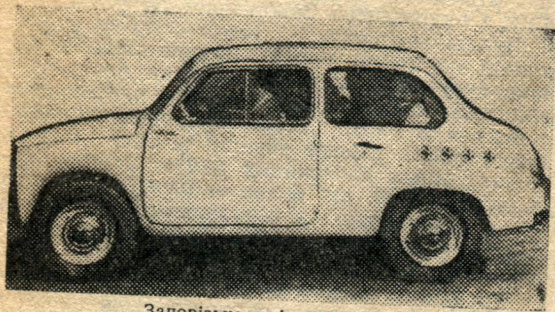
На 1959—1965 роки намічено збільшити виробництво електроенергії в 2,6 рази, в тому числі гідроелектростанціями в 1,2 рази і тепловими електростанціями (без блокстанцій) — в чотири рази. Семирічним планом передбачено закінчення будівництва Кременчуцької ГЕС і будівництво Запорізької ДРЕС.

Чудові перспективи відкриваються в наступній семирічці перед підприємствами машинобудування. Семирічний план передбачає збільшити обсяг машинобудівного виробництва майже в 2 рази, машинобудівники нашого економічного району повинні освоїти випуск нових, більш досконалих машин, значно модернізувати ті, що випускаються, маючи на увазі підвищення їх потужності, поліпшення техніко-економічних показників та зниження собівартості.

Трудащим нашого економічного району виявлена велика честь: за постановою партії і уряду завод «Комунар» повинен підготувати виробництво і почати випуск мікролітражних легкових автомобілів. За семирічку завод «Комунар» перетвориться в один з потужних заводів по випуску мікролітражних автомобілів в Європі.

Що уявлятиме собою запорізька мікролітражка? Це чотиримісцевий лімузін, який має

обтічну форму і загальну вагу біля 600—650 кг. Розмір автомобіля трохи менший розмірів останніх моделей «Москвича», двигун розташований в задній частині машини, мотор чотирициліндровий повітряного охолодження. Витрата пального на 100 км — біля шести літрів, швидкість машини 85—90 км на годину. Перші десятки автомобілів будуть виготовлені вже в цьому році. В 1960 році завод випустить 1500 автомобілів, на перше січня 1966 року запорізький автомобільний завод випускатиме кілька сот легкових автомобілів за добу.

Запорізька мікролітражка.

В 1,6 раза буде збільшено в році семирічки виробництво дизелів. Зокрема, на великотоннажному заводі ім. Кірова будуть завершені роботи по створенню автоматизованих дизелегенераторів, по дальшому збільшенню потужності дизелів, що випускаються, до 150 кілосил, зниженню питомих витрат палива,

зменшенню шуму та вібрації. На Бердянському механічному заводі випускатимуться нові економічні центробіжні насоси (випуск насосів збільшується в 10 разів) і буде організовано виробництво гідроприводів.

На заводі ім. 30-річчя ВЛКСМ замість застарілих і економічно недоцільних нафтових двигунів буде налагоджено виробництво холодильних установок.

Значно розвиватиметься електротехнічна промисловість, випуск **трансформаторів** збільшується в два з половиною рази, в тому числі нових потужних типів трансформаторів. Велика робота буде проведена по підвищенню економічності трансформаторів та зменшенню їх ваги. Виробництво високовольтної апаратури збільшується в 3,7 рази. На допомогу запорізьким трансформаторобудівникам приходить нова техніка. Зараз на заводі одержана електронна лічильна машина «Урал». Вперше у вітчизняному трансформаторобудуванні вона буде використана для розрахунків нових серій і вибору найвигідніших конструкцій і параметрів трансформаторів. Що це дасть?

Якщо раніше для розрахунку силового трансформатора потужністю понад 200 тисяч кіловольтампер конструкторові треба було затратити близько трьох місяців, то зараз за допомогою цієї універсальної автоматичної електронно-лічильної машини цей обсяг робіт можна буде виконати за 10—15 хвилин.

Випуск **компресорів** зростає майже в два рази, **автоавантажувачів** в 3,6 рази. На заводі ім. Войкова почнеться централізоване виробництво металоріжучого інструменту, ос-

настки і пристосувань для машинобудівних заводів.

В роки семирічки в нашому економічному районі буде збудовано завод кольорового лиття і організовано виробництво порошкової металургії. Виготовлення деталей методом порошкової металургії дасть можливість знизити витрати металу в два рази, зменшити трудомісткість в два рази і на 30—40 процентів знизити собівартість виробів.

З 1959 року почав працювати Бердянський завод скловолокна. Скловолокно належить до нових і виключно важливих для розвитку техніки матеріалів. Із скловолокна можуть бути виготовлені найрізноманітніші вироби, починаючи від ізоляції проводів і кінчаючи верхнім одягом.

Ось які переваги має скловолокно перед іншими текстильними матеріалами: стійкість проти дії високих температур, велику міцність при розтяганні, малу теплопровідність, високі електроізоляційні якості, звукопоглинаючу спроможність, хімічну стійкість, а також стійкість проти дії мікроорганізмів.

В галузі харчової промисловості передбачено збільшити улов риби на 15 проц., переробку м'яса — в 2,5 рази, масла тваринного — в 2 рази та іншої молочної продукції — в 2,4 рази, консервів — більш як у 2 рази, вина виноградного — в 10 разів.

Будуть збудовані рибоконсервний завод в м. Бердянську потужністю 20 млн. умовних банок консервів на рік та рибзавод в м. Запоріжжі для переробки риби, виловленої в Наховському водосховищі.

Нові м'ясокомбінати стануть до ладу в м. Бердянську та Великому Токмаку, а діючі в Запоріжжі, Мелітополі і Пологах будуть реконструйовані. Споруджуються нові маслозаводи і миськомзаводи та ряд інших підприємств.

Овочі і фрукти, які вирощуються на зрошуваних землях Кам'янського поду, перероблятимуться на новому консервному заводі в м. Кам'янка-Дніпровська. Потужність цього заводу становитиме 50 млн. умовних банок овочевих і фруктових консервів на рік.

В 1960 році в м. Бердянську буде введено в дію цех по виробництву жирних кислот з нафтопродуктів, які замінюють харчові жири на виробництві туалетного та господарського мила. Введення в дію цього цеху дозволить заощаджувати на рік до 10 тисяч тонн харчових жирів.

Більш як у 2 рази зросте виробництво товарів культурно-побутового призначення і господарського обиходу на підприємствах радгоспу і складе в 1965 році 370 млн. карбованців.

Для здійснення відповідальних завдань семирічного плану буде виконано великий обсяг робіт по капітальному будівництву. Передбачено, що в капітальне будівництво в нашому економічному районі буде вкладено шість з половиною мільярдів карбованців.

В роки семирічки здійснюватиметься дальша механізація будівельно-монтажних робіт, індустріалізація будівництва. Будуть

широко застосовуватися більш економічні будівельні матеріали і конструкції, зокрема збірні залізобетонні конструкції. Буде організовано виробництво шлакопортландцементу та інших виробів і матеріалів. Для збільшення випуску будматеріалів намічено збудувати завод крупних стінових блоків, спеціалізувати і розширити підприємства, які виготовляють збірний залізобетон, побудувати заводи центрофугованих опор, великопанельних прокатних перегородок. Широко використовуватимуться в будівництві доменні шлаки.

Важливішим завданням промислових підприємств нашого економічного району на семирічку є дальша всемірна комплексна механізація і автоматизація виробничих процесів.

Одним з важливих завдань, що стоїть перед трудящими нашого економічного району поряд з підвищенням якості промислової продукції є також зниження її собівартості.

СОЦІАЛІСТИЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

робітників, робітниць, інженерів, техніків і службовців підприємств та будов Запорізького економічного адміністративного району по достроковому виконанню семирічного плану і плану на 1959 рік.

Запалені рішеннями XXI з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу, трудящі нашого економічного району взяли нові соціалістичні зобов'язання по дальшому зростанню

випуску продукції за рахунок зниження виробничих втрат, кращого використання потужностей агрегатів, впровадження передової технології, поліпшення якості продукції, раціоналізації виробництва і дальшого зростання продуктивності праці.

Колективи підприємств Запорізького економічного адміністративного району, відповідаючи на заклик партії і включившись у всенародне соціалістичне змагання за дострокове виконання завдань семирічки, беруть на себе такі зобов'язання:

Запланованого на 1965 рік рівня виробництва в цілому по промисловості раднаргоспу досягти в другому півріччі 1963 року, тобто на два роки раніше проти встановленого строку.

Виконати державний план 1959 року по валовій продукції достроково і дати понад план продукції на 400 млн. карбованців, у тому числі: чавуну 30 тис. тонн, сталі 55 тис. тонн, прокату 40 тис. тонн, феросплавів 4 тис. тонн, коксу 12 тис. тонн, вогнетривів 8 тис. тонн, металевих виробів 1500 тонн, електродної продукції 5 тис. тонн, абразивних виробів 2500 тонн, нафтопродуктів 1500 тонн, дизелів 150 штук, компресорів 40 штук, металообробних верстатів 80 штук, виробити електроенергії 200 млн. квтч., збірного залізобетону 16 тис. куб. м, булощобеневої продукції 50 тисяч куб. м, цегли 5 млн. штук, швейних виробів 48,5 тис. штук, взуття 45,0 тис. пар, олії 2000 тонн, консервів 2,5 млн. умовних банок, продукції з незбираного молока (в переводі на мо-

локо) 3 тис. тонн, виловити риби 3 тис. цнт., виробити м'яса 300 тонн, ковбасних виробів 300 тонн.

Виробити понад план товарів широкого споживання на суму 7 млн. карбованців, у тому числі меблів на 600 тис. карбованців.

Перевиконати план по продуктивності праці в промисловості на 1 процент.

Знизити собівартість валової продукції на 1 проц. проти плану.

Державний план будівельно-монтажних робіт виконати до 15 грудня ц. р. Продуктивність праці робітників, зайнятих на будівельно-монтажних роботах, підвищити понад план на 1 процент. Знизити собівартість будівельних робіт на 0,5 процента проти плану, знизити вартість будівництва одного квадратного метра житлової площі порівняно з 1958 роком на 200 — 250 карбованців.

Збудувати 186 тисяч квадратних метрів житлоплощі до 25 грудня ц. р.; у тому числі: 138 тис. квадратних метрів за рахунок коштів державних капітальних вкладень і 48 тис. кв. метрів за рахунок інших джерел фінансування. Газифікувати 8 тисяч квартир.

За рахунок залучення в ряди раціоналізаторів ширшого кола робітників, інженерно-технічних працівників і службовців, а також збільшення кількості впроваджених пропозицій дати державі 110 млн. карбованців умовно-річної економії.

Шляхом виробничо-технічного навчання підвищити кваліфікацію 24800 працівників.

Освоїти виробництво нових видів матеріалів, машин і виробів, у тому числі: гнучих

профілів, нових марок високолегованих жаро-міцних сталей, напівпровідникових приладів, дизелів з наддувом і пониженою питомою витратою палива, автоматизованих дизелегенераторів, нових видів залізничних і врубових кабелів, трансформаторів з алюмінієвими обмотками і трансформаторів великої потужності, гідроциліндрів до тракторів.

Випустити дослідну партію мікролітражних автомобілів і автомобільних моторів, вважаючи виконання цього важливого завдання почесним обов'язком усіх підприємств області.

Освоїти виробництво скловолокна і склотканини, шовкового волокна, а також дитячих і дієтичних фруктово-овочевих консервів, іонітового молока.

Широко здійснювати заходи по удосконаленню технологічних процесів, у тому числі освоїти застосування природного газу і дуття, збагаченого киснем при виплавці чавуну в доменних печах, освоїти виробництво спокійної нестаріючої сталі; автоматизувати пневматичний транспорт глинозему на Дніпровському алюмінієвому заводі; освоїти плавку електрокорунду на агломерованому бокситі; здійснити модернізацію не менш як 500 металорізальних верстатів на машинобудівних підприємствах; розширити застосування прогресивних методів відливання деталей і високопродуктивної оснастки на металообробних верстатах; ширше використовувати в будівництві великі блоки, панелі та інші прогресивні конструкції, спорудити 8 великоблокових і великопанельних будинків,

* * *

Воруючись за виконання історичних рішень ХХІ з'їзду КПРС і продовжуючи соціалістичне змагання з трудящими Дніпропетровського і Воронежського економічних адміністративних районів, трудящі Запорізького економічного адміністративного району ще ширше розгорнуть соціалістичне змагання за дострокове виконання державних планів 1959 року і семирічки в цілому кожним підприємством, будовою, цехом, дільницею та бригадою і внесуть свій гідний вклад у справу комуністичного будівництва в нашій країні.

У здійснення цих зобов'язань внесено вже немалий вклад: план I кварталу 1959 року по валовій продукції промисловість Запорізької ради народного господарства виконала на 106 процентів, а 24 квітня одними з перших в країні трудящі нашого економічного району рапортували про дострокове завершення чотиримісячної програми.

Завдяки надплановому зниженню собівартості продукції тільки за перший квартал цього року зекономлено 35 мільйонів карбованців. Ці мільйони складаються з копійок, економити треба і в великому і в малому. Ось, наприклад, що значить в справі економії лише 1 процент:

якщо витрата сировини і основних матеріалів на підприємствах нашого економічного району буде знижена тільки на один процент, це дасть за рік понад 57 мільйонів карбованців економії;

економія в 1 процент на допоміжних матеріалах становитиме 4 мільйони карбованців, економія 1 проценту палива, що завозиться, заощадить нашому економічному району понад 11 мільйонів карбованців.

Треба, щоб увага партійних організацій, зокрема, агітколлективів, була спрямована на те, щоб всемірно підвищувати продуктивність праці, поліпшувати якість продукції, неухильно знизжувати її собівартість.

* * *

В нашому економічному районі є всі можливості для успішного здійснення завдань семирічки: велика сировинна база, могутня техніка, численні кадри висококваліфікованих робітників, інженерів і техніків. Натхнені рішеннями ХХІ з'їзду КПРС трудящі підприємств Запорізького економічного району розгорнули змагання за дострокове виконання семирічного плану.

Запоріжжя проходить головною пасажирська лінія, яка зв'язує Центр нашої країни з курортами Криму, а з 1960 р. вона зв'язує Центр з курортами Кавказу (з переправою через Керченську протоку). Вже в цьому році по цьому напрямку підуть два поїзди Мурманськ—Кавказ і Ленінград—Кавказ.

Головні залізничні вузли: Запоріжжя-I, Запоріжжя-II, Запоріжжя-Ліве, Пологи, Мелітополь. Розвинутий, зокрема, зв'язок між станціями запорізького вузла: Запоріжжям-I, Запоріжжям-II, Запоріжжям-Лівим, Передаточною.

У вантажообороті переважають чорні метали, залізна і марганцева руди, будівельні матеріали, сільськогосподарські продукти.

Залізничники Запорізького відділення Сталінської залізниці вносять достойний вклад у виконання народногосподарських планів. Річний план 1958 р. по навантаженню залізничники виконали на 35 днів раніше строку, по вивантаженню—на 26 днів. За минулий рік було проведено понад 30 тисяч великогазових поїздів, в яких було перевезено понад норму більше 14 млн. тонн народногосподарських вантажів, а за 4 місяці цього року проведено понад 11 тисяч великогазових поїздів—стільки, скільки їх було проведено за весь 1957 рік. Тепер майже кожний другий поїзд на дільниці—великогазовий. Їх ведуть такі досвідчені майстри своєї справи, добре відомі у відділенні машиністи, як Сторчай, Назаренко, Городецький, Павленко, Ковтун та багато інших.

Добре відомі також на Запорізькому відділенні раціоналізатори та винахідники: інженер ІІІ дистанції зв'язку Стемпор, слюсар депо Запоріжжя-II Сазонов, майстер вагонного депо Запоріжжя-I Яковенко, інженер цього ж депо Федотов, бригадир по ремонту з депо Пологи Садовий та інші. За минулий рік впровадження у виробництво 572 раціоналізаторських пропозицій дало понад 3 мільйони карбованців економії.

Поширюється цінний досвід новатора—чергового по відділенню т. Карнауха—по раціональному використанню порожняка під навантаження. Впровадження цієї пропозиції дало змогу підвищити завантаження кожного вагона в 1958 році в порівнянні з 1957 р. більш як на 350 кг.

За семирічку передбачено підвищити продуктивність праці на залізниці на 50—60 проц. і знизити собівартість перевезень на 22—26 проц. в порівнянні з 1958 роком. Це значить, що додатково будуть перевезені сотні тисяч тонн металу, руди, вугілля, будівельних матеріалів, машин і верстатів, товарів народного споживання, продуктів сільського господарства.

Збільшення перевезень здійснюватиметься не тільки за рахунок підвищення продуктивності праці, впровадження передових методів праці, але й за рахунок нової потужної техніки. За семиріччя буде здійснено заміну паровозів більш ефективними і економічними локомотивами—електровозами і тепловозами. На зміну паровозу «ФД» потужністю 2 тис. кінських сил прийде тепловоз «ТЕ-3», потуж-

ністю 3600 сил, електровози «ВЛ-23» — 4300 сил та «Н-8» — 5700 сил. Таким машинам не потрібні зупинки для чистки топки або набирання води. Вони дозволяють набагато збільшувати швидкість руху поїздів. Зокрема «ТЕ-3» водить вантажні поїзди з швидкістю до 100 км на годину, а «ТЕ-7», який спроектовано і побудовано на Харківському заводі, буде вести пасажирські поїзди зі швидкістю до 140 км на годину. Таким чином, провізна спроможність ліній, дає буде застосовано нові локомотиви, збільшиться майже вдвоє. **Впровадження електровозів і тепловозів дасть змогу зекономити за семиріччя приблизно 400 млн. тонн вугілля і на 45 млрд. карбованців зменшити експлуатаційні витрати.**

На Запорізькому відділенні станції Запоріжжя-Ліве, Запоріжжя-П, Мале Запоріжжя і ділянку колії до Нікополя успішно обслужують електропоїзди. Здійснюється переведення на електричну тягу ділянок Запоріжжя — Лозова, Запоріжжя — Царекостянтинівка. На ділянці Запоріжжя — Мелітополь поїзди поведуть тепловози. Вся маневрова робота також здійснюватиметься тепловозами. Приміські поїзди будуть замінені електричками.

На головних, крупних станціях відділення буде здійснено електричну централізацію стрілок і сигналів. Це значить, що кількість стрілочників, чергових по станції, маневрових диспетчерів різко скоротиться.

Цікаво розповісти про таке нововведення на транспорті, як рух електровозів без контактної електромережі. Сучасні електровози, йдучи по лінії з контактною електромережею,

спроможні вбирати енергію в потужні акумулятори і потім йти без проводів на відстані приблизно 80 км.

У 1959 — 1965 рр. вантажні потоки, що йдуть через вузлові станції Запорізького відділення, значно збільшаться. Середньодобове навантаження руди, чорних металів, будівельних матеріалів збільшиться майже на 75 процентів. За семиріччя вантажооборот по Запорізькому відділенню залізниці збільшиться на 61 процент, обсяг перевезення пасажирів зросте на 73 проценти.

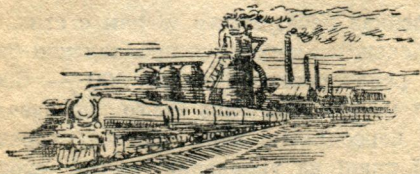
Будуть розширені станція і вузол Запоріжжя-Ліве, реконструйовані паровозні депо Мелітополь, Пологи, Запоріжжя, вагонні депо Запоріжжя-Ліве, Пологи, Запоріжжя-І; капітально відремонтовані 400 км. колій.

В рейках небезпечним місцем є стик. Тому передбачено за семиріччя прокладення безстикових рейок протяжністю до 500 — 600 погонних метрів. Значення цього нововведення важко переоцінити: воно дасть скорочення ручної праці на укладанні колії, економію металу, усунення розриву і розходження рейок, дозволить перевести десятки тисяч колійних обхідників на інші роботи, дасть змогу значно знизити собівартість перевезень.

В Запоріжжі будуть збудовані впорядковані приміщення для пасажирів примісцевих поїздів, а взагалі на відділенні буде споруджено 16 нових пасажирських вокзалів, зокрема на станціях Магедово, Великий Токмак, Кирилівка, Кирпотіно та інших.

Високий обов'язок залізничників — повністю використати технічну базу, домогтися дальшого поліпшення експлуатаційної роботи, забезпечити безумовне виконання планів перевезень. Для цього необхідно розвивати співдружність з робітниками промислового транспорту, посилювати взаємну відповідальність за злагоджену роботу, ширше впроваджувати передові методи праці, особливо досвід швидкісного водіння великогазових поїздів.

Запорукою успішного здійснення цих завдань є масовий рух за завоювання почесного звання бригад комуністичної праці, який розгорнувся на Запорізькому відділенні Сталінської залізниці.

Кожного дня з зеленого поля Запорізького аеродрому піднімаються у височінь пасажирські і вантажні літаки. Запоріжжя зв'язане по-

стійними авіаційними лініями з Москвою, Києвом, Харковом, Ростовом, Сталіно, Херсоном, Одесою, Миколаєвом, Пензою, Куйбишевом. Добре розвинуто також повітряне сполучення всередині області: поштово-пасажирськими кільцевими лініями багато районів зв'язані з обласним центром. В роки семирічки буде налагоджено постійний авіаційний зв'язок з кожним районом.

Передбачено здійснити значну модернізацію повітряного транспорту. Зокрема, не стане на авіаційних лініях літаків «ПО-2». Замість них авіатори Запоріжжя одержать для місцевих сполучень нові комфортабельні пасажирські літаки «Супер-Аеро». В роки семирічки, здійснивши певний комплекс робіт, Запорізький аеропорт почне приймати з будь-який час, при будь-яких метеорологічних умовах великі швидкісні пасажирські літаки, зокрема турбогвинтові «Україна» та «ІЛ-18».

Разом з модернізацією авіаційного транспорту, підвищенням продуктивності праці, збільшенням швидкостей, зниженням собівартості перевезень буде значно знижено тарифи. Вони повинні зрівнятися з залізничними, а на місцевих повітряних лініях навіть з автобусними. З 15 жовтня 1958 р. значно знижено ціни на квитки до Москви і Києва.

Раніше квиток до Москви коштував	255 крб.
Тепер він коштує	180 крб.
Раніше квиток до Києва коштував	165 крб.
Тепер він коштує	120 крб.

Ціна залізничного квитка до Москви — 166 крб., до Києва — 124 крб. Час перебування в дорозі до Москви поїздом 24 години.

літаком 3 год. 30 хв; до Києва — поїздом 18 годин, літаком 1 год. 20 хв.

Ми звикли користуватися послугами легкових таксі. В роки семирічки будуть запроваджені також «повітряні таксі», широко використовуватимуться вертольоти. «Повітряне таксі» можна буде завжди викликати в будь-який населений пункт області і дістатися до обласного центра не більше як за 45 хвилин.

З кожним роком зростає народногосподарське значення **Дніпровської річкової магістралі з портом ім. Леніна**, який є також перевалочним пунктом у залізнично-водному сполученні ряду районів республіки з районами Донбасу. Порт працює і на експорт і на імпорт. Через порт ідуть боксити з Греції, залізна руда для НДР. Сотні тисяч тонн піску для будов Запоріжжя перевозяться місцевим флотом, іде вугілля з Донбасу, ідуть пароплави й баржі з харчовими продуктами, овочами, зерном, промисловими та парфюмерними товарами.

Продуктивність праці, завдяки великому трудовому натхненню портовиків, високому і все зростаючому рівню механізації, поліпшенню технології і організації праці, всієї експлуатаційної діяльності, зростає настільки, що в 1958 році **проектну потужність порту було перекрито майже в 10 разів**. Для прикладу наведемо цифри тільки за останні два роки. В 1957 р. оброблено народногосподарських вантажів 2 млн. 450 тис. тонн, а в 1958 р. — 3 млн. 70 тис. тонн, пароплавів в 1957 р. —

5600, в 1958 р. — 5900; вагонів залізничних в 1957 р. — 54000, а в 1958 р. — 59000. Якби ці вагони поставити один за одним, вони простяглися б від Запоріжжя до Києва.

На кінець семирічки проектну потужність порту буде перекрито в 12,5 раза.

Дуже високий в порту ім. Леніна рівень механізації робіт. Досить сказати, що 87,2 проц. всіх робіт виконується механізмами, без участі вантажників. Та і саме поняття «вантажник» набуло зовсім іншого значення. Тепер це не колишній «крючник», а наладчик, сигнальщик, оглядач механізмів. Порт ім. Леніна по оснащеності механізмами, по гідротехнічних спорудах і причальному господарству, а також по обсягу вантажообороту є одним з розвинутих портів у країні.

Через наш порт крім вантажних, ідуть також транзитні пасажирські лінії Миколаїв—Київ та Київ—Херсон. До 50 населених пунктів області обслуговується місцевим пасажирським флотом.

Наш порт займає одне з провідних місць в системі Дніпровського пароплавання. В 1958 році колектив порту два рази завойовував перші місця і прапор Ради Міністрів УРСР. За 1958 рік колектив дав країні 2 млн. понадпланових прибутків.

З кожним роком змінюється обличчя флоту. Якщо раніше більшу частину роботи виконували баржовий флот, то тепер працюють головним чином теплоходи типу «Велика Волга» (вантажопідйомністю 2000 тонн), як цілий залізничний состав.

На семиріччя намічено здійснити великий

обсяг робіт по реконструкції і розвитку другої дільниці (старе місто). Збільшиться вантажооборот порту, який уже в найближчі два роки досягне чотирьох млн. тонн. Здійснено це буде за рахунок дальшого поліпшення механізації, розвитку під'їзних колій, особливо на другій дільниці, поповнення флоту новими потужними і швидкісними суднами.

Багато що передбачено зробити для зручності пасажирів. Буде побудовано пасажирський річковий вокзал в старому місті, флот поповниться швидкісними пасажирськими теплоходами на підводних крилах типу «Ракета», які йтимуть зі швидкістю кур'єрського поїзда — 70 км на годину — і матимуть на борту 150 — 200 пасажирів. Вже в цьому році на лінії Запоріжжя — Дніпропетровськ буде курсувати теплоход «Ракета», який йтиме до Дніпропетровська 1 годину 20 хвилин, маючи на борту 66 пасажирів.

Натхнений рішеннями XXI з'їзду КПРС, славний трудовий колектив портовиків включився у всенародне змагання за дострокове виконання семирічного плану і зобов'язався виконати семирічний план за шість з половиною років, а план 1959 року — до 15 листопада. Успішне виконання плану 1-го кварталу є запорукою здійснення цього завдання. Почесне звання бригади комуністичної праці вже присвоєно екіпажу портального крану № 29, де старшим крановщиком т. Беляєв, та екіпажу мостового крану № 19, де старший крановщик т. Хохотва.

Морськими воротами нашого економічного району є розташоване на узбережжі Азов-

ського моря місто - порт Бердянськ. День і ніч ідуть сюди вантажі з Кавказу, з портів Азовського моря. Всі пароплави тут завантажують і розвантажують достроково. В роки семиріччя до причалів Бердянського порту будуть швартуватися великогабові потужні рудовози і танкери. Порт оснащується новою технікою, порталними кранами, машинами для розвантаження солі з критих залізничних платформ.

Набагато поліпилися транспортні умови нашого економічного району із спорудженням першорядної автомобільної магістралі Москва — Сімферополь. **Автомобільний транспорт** займає значне місце в загальному обсязі перевезень в області.

Зараз у нас десятки тисяч вантажних автомашин, сотні автомобілів спеціального призначення «Москвич-універсал», «Шкода», вантажних моторолерів. Трудящіх області обслуговують 180 вантажних таксі, 240 легкових таксі. Все більше і більше на шляхах області стає пасажирських автобусів, різнокольорових нарядних «Львів», в'юнких «ПАЗів», поважних містких «ЗІЛ-127». В минулому році міські і міжміські автобуси перевезли 42.225.800 пасажирів. Частота автобусного руху від автовокзалів міста Запоріжжя — 400 відправлень в день. В області 121 автобусний маршрут.

За семиріччя передбачено на 70 процентів збільшити вантажооборот на автомобільному транспорті. Набагато збільшаться також перевезення пасажирів. Автотранспортний парк

в області буде поповнено за рахунок потужних вантажних автомашин, комфортабельних автобусів, швидкісних легкових таксі. Автобусний парк, наприклад, буде поповнено на 60 проц. 100 автобусів буде придбано лише для міст Бердянська і Мелітополя. В недалекому майбутньому запоріжці побачать на вулицях міст нові радянські легкові автомобілі—«ЗІЛ-111», «Чайку», нашу мікролітражку. В обласному центрі буде споруджено великий автовокзал для обслуговування пасажирів далекого слідування, три автостанції централізованих перевезень вантажів—в Запоріжжі, Мелітополі і Бердянську.

—О—

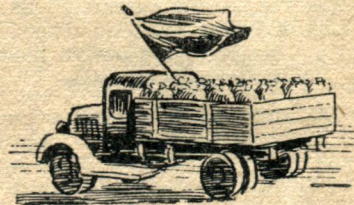
Для забезпечення безперервної роботи автотранспорту треба невпинно дбати про розвиток і поліпшення шляхового господарства. Значну увагу було приділено цьому питанню на XXI з'їзді КПРС. Тов. М. С. Хрущов у своїй доповіді на з'їзді говорив: «До будівництва місцевих шляхів треба широко залучити колгоспи, радгоспи, промислові, транспортні, будівельні та інші підприємства і господарські організації».

Деякі успіхи у трудящих області в цій справі є. Так, тільки за 1957 — 1958 рр. в області побудовано 145 км шляхів з твердим покриттям. Забезпечено круглорічний зв'язок 16 районів з обласним центром. Але цього замало. Треба, щоб усі районні центри області були зв'язані з м. Запоріжжям шляхами з твердим покриттям. Запроектовано також побуду-

вати шляхи Мелітополь—Бердянськ, Ново-Миколаївка—Запоріжжя та інші.

Кожний колгосп області зараз повинен побудувати за рік 0,5 км шляху з твердим покриттям. Що це практично дасть?— Щороку область одержуватиме понад 175 км шляхів з твердим покриттям, в той час як тепер за рік вводиться в експлуатацію не більше 70 км.

Кожен район і місто повинні мати виходи до найближчої залізничної станції, до обласного центра, до головної автомагістралі, а також добрі шляхи, які з'єднують район з районом, колгосп з колгоспом. Це важливе народногосподарське завдання.

Дальшого розвитку з кожним роком набуває внутріміський транспорт, зокрема в м. Запоріжжі. За минулий рік тільки трамваєм було перевезено 89 млн. 756 тис. пасажирів, або 274 тис. чоловік щоденно; тролейбусом — 12 млн. 032 тис. пасажирів, або 33 тис. чоловік щоденно.

Ці перевезення зростуть уже в цьому році. Так, передбачено, що тролейбусом в цьому році буде перевезено 13,5 млн. пасажирів, або 37 тис. чоловік щоденно, а на кінець семиріччя щоденні перевезення пасажирів тролейбусом складуть 57 тис. чоловік.

Зараз загальна довжина трамвайних ліній в місті складає 92,3 км. В 1965 р. вона складе 115,3 км. Семирічним планом передбачено будівництво нових трамвайних ліній: РМЗ—Запоріжжя-Ліве; Запоріжжя-І — ДРЕС; нових тролейбусних ліній: проспект Сталіна — телецентр — вул. Серова — Південне шосе та центр — Запоріжжя-І.

Запорізький трамвайний парк має 210 вагонів. В 1965 р. їх буде 346. Тролейбусний парк складає зараз 32 машини. До кінця 1965 р. машин стане 111. На Павло-Кічкасі буде споруджено друге трамвайне депо.

Трудаючих Запорізької області обслуговують одна об'єднана контора зв'язку в Запоріжжі, 23 районних контори зв'язку, 312 відділків зв'язку. На кінець семиріччя кількість відділків зв'язку збільшиться на 92. Довжина внутрірайонних поштових трактів зросте на 920 км. Буде встановлено в містах і районних центрах 100 нових кіосків «Союздруку», 20 автоматів по продажу газет, поштових листівок і марок. Авіапоштові перевезення зростуть у роки семиріччя в два рази, парк автомашин, що перевозять пошту, — на 25 одиниць.

Продуктивність праці на підприємствах зв'язку буде збільшено на 50 проц. за рахунок

впровадження нових удосконалених механізмів: стрічкових транспортерів, підйомників, маркірувальних та штемпелювальних машин.

До 1960 року всі колгоспи нашої області будуть телефонізовані. Повністю буде завершено телефонізацію і радіофікацію колгоспів, причому запорізькі зв'язківці беруться виконати це завдання в найближчі 2—3 роки. В області встановлено понад 300 тисяч радіоприймачів та радіотрансляційних точок, тобто на кожних 4 чоловіка припадає один радіоприймач або радіотрансляційна точка.

В цьому році буде закінчено обладнання власної студії і здано в експлуатацію запорізький телецентр. Семирічним планом передбачено будівництво радіорелейної лінії. Значить, в майбутньому запоріжці будуть дивитися телевізійні передачі з Москви та інших міст Радянського Союзу.

Почесним обов'язком зв'язківців є всебічне підвищення рівня роботи пошти, телеграфу, телефонного зв'язку, особливо в сільській місцевості.

VII. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ОБЛАСТІ

У дореволюційному Александровському повіті було погано розвинуте сільськогосподарське виробництво. У злиднях жили селяни.

Характеризуючи умови життя селян дореволюційної Росії, В. І. Ленін писав, що селянин був доведений до злидарського рівня життя: він жив в одному приміщенні з худобою, одягався в лахміття, харчувався лободою; селянин тікав від свого наділу, коли тільки було куди тікати, навіть **відкупаючись...**

Ця характеристика повністю стосується дореволюційного життя селян Тавричеської і Катеринославської губерній, куди входила наша область. Більше половини земельної площі, причому краюї, належало поміщикам, куркулям і колоністам - іноземцям. Тут був найвищий на Україні розмір дворянського землеволодіння і найбільший процент куркульських господарств. В. І. Ленін у своїй геніальній праці «Розвиток капіталізму в Росії», аналізуючи процес розкладу селянства, розпаду дрібних землевласників на сільськогосподарських підприємців і робітників, розорення і зuboжіння селянських господарств, бере дані по трьох повітах Тавричеської губернії: по Мелітопольському, Бердянському і Дніпровському. Тут було 40,2 процента несючих і мало-сючих дворів, 39,2 процента середньосючих

і 20,6 процента багатосючих (середній розмір посіву на двір 75 десятин). Багаті захопили значну частину краюї землі. В Бердянському повіті, наприклад, 500 багатіїв мали 2/3 арендованої землі, в Дніпровському повіті тих, що не мали орного знаряддя, 39 процентів усього числа дворів. У Мелітопольському повіті, наприклад, з 13.789 дворів середньосючих селян тільки 4218 обробляли землю самі, а в цілому по цих трьох повітах біля 1/3 населення з-за відсутності робочої худоби і сільськогосподарського інвентаря змушені були здавати свою землю в аренду, головним чином куркульству, а самі—йти до цих сільських глитаїв або поміщиків у найми, піддаючись приниженню і жорстокій експлуатації. В Александровському повіті земля розподілялася між дворянами, духівництвом, купцями, німцями-колоністами. Селянам припадала мізерна доля.

В той час, коли основна маса селянських дворів задихалася від безземелля і злиднів, граф Канкрин, наприклад, володів 10.098 десятинами, піп Кретинін — 594 десятинами і т. ін.

Погано оброблюваний ґрунт до революції давав низькі врожаї. Середня врожайність озимої пшениці, наприклад, у 1913 році складала 8,9 центнера з гектара.

Особливо погано в дореволюційний час стояла справа з оснащенням сільського господарства знаряддям виробництва. Земля оброблялася плугом, який тягала поганенька конячина. Досить сказати, що до революції в області

не було тракторів і комбайнів, сінокосарок і рядових жниварок, складних зерноочисних машин і автомашин. Про скрепери, бульдозери, екскаватори, про механічне доїння корів, електрострижку і автопоїння тварин люди не мали ніякого уявлення.

Тільки Велика Жовтнева соціалістична революція ліквідувала поміщицько-капіталістичний лад, визволила селян від вікового рабства. Невізнаним стало тепер наше сільське господарство. На шляхах колективізації під керівництвом Комуністичної партії розквітло наше колгоспне село.

Замість тисяч дрібних одноосібних селянських господарств колишнього Александровського повіту **зараз на території Запорізької області 290 колгоспів, 47 радгоспів, 22 ремонтно-технічних станції.** Колгоспи і радгоспи оснащені передовою сільськогосподарською технікою.

Замість заплураних, погано оброблених земель, розділених на невеликі ділянки, сьогодні розкинулись несяжні колгоспні і радгоспні поля. В 1958 р. посівна площа складала 1788940 гектарів, з яких 1376229 гектарів належить колгоспам, решта — радгоспам та іншим державним господарствам.

Основним напрямком в сільськогосподарському виробництві Запорізької області є виробництво зерна. Значне місце в зерновому балансі посідає кукурудза.

На основі розвинутого зернового господар-

ства все більше розвиваються і надалі розвиватимуться тваринництво та виробництво тваринницької продукції.

По всій області розвинуто овочівництво. Але основна доля виробництва овочів припадає на спеціалізовані овочівницькі господарства. Вирішальну питому вагу серед цих господарств мають господарства Кам'янсько-Дніпровського району з його крупною державною зрошувальною системою.

Розподіл посівної площі по культурах у колгоспах області.

	1953 р.	1956 р.	1958 р.
Вся посівна площа	1419011	1511987	1376229
в т. ч. зернових	985240	1038403	825902
з них пшениця озима	568558	422377	465730
кукурудза на зерно	65429	303169	225390
ячмінь яровий	225610	228601	90059
овес	29758	32300	24833
просо	47779	39213	12731
льон-кудряш	14675	13299	8658
соняшник	67460	93797	107541
рицина	20971	7374	9815
картопля	17582	8183	5729
овочі (без висадок)	16236	16486	13635
продовольчий баштан	26618	26755	23335
кормові коренеплоди	22320	13887	17910
посіви на силос (без кукурудзи)	32704	6741	4356
всього однорічних трав	125375	122171	180929
всього багаторічних трав	80438	22695	23881

Рівень механізації соціалістичного сільсько-го господарства області показує така таблиця:

Порівнювальна таблиця

наявності машинно-тракторного парку в області для обслуговування колгоспів (1953—1958 рр.)

Назва машин	Було в 1953 р. в МТС(шт.)	На 1.1. 1959 р. в колгоспах області
Тракторів: усього фізичних	5735	6184
В т. ч. по марках:		
С-80	557	254
СТЗ-НАТІ	1270	301
ДТ-54	836	1469
КД-35	44	42
КПД-35	1	78
ХТЗ	1225	36
«Універсал»	1478	861
ХТЗ-7	213	468
МТЗ-2 і МТЗ-5	—	2254
інші	111	421
Комбайнів: всього зернових	2682	2954
В т. ч.	447	349
С-4	1708	2014
С-6, СК-3	241	—
С-1	284	—
«Комунар»	2	569
РСМ-8	2	678
КУ-2	—	1043
СК-2,6	—	—
Плугів загального призначення	4506	4532
плантажних плугів	102	23
ящильників	3237	1479

Назва машин	Було в 1953 р. в МТС (шт.)	На 1.1. 1959 р. в колгоспах області
Культиваторів судільного обробітку	2155	2592
Культиваторів міжрядного обробітку і універсальн.	5567	4542
Сівалок зернових	4217	3815
Квадратно-гніздових	712	2522
Жниварок рядових	25	1208
Складних зерноочисних машин	202	352

Процент механізації сільськогосподарського виробництва

	1953 р.	1958 р.
Всіх робіт	96,7	97,5
в тому числі:		
Сівба ярових	97,2	100
Сівба озимих	99,5	100
Міжрядний обробіток	93,5	100
Збирання зернових комбайнами	99,2	100
Лущіння стерні	100	100
Оранка зябу і парів	99,9	100
Постачання води на ферми великої рогатої худоби	32,0	67
Постачання води на свиноферми	8,5	58
Автопійня корів	42,0	105
Внутріфермський транспорт *	2,5	67

Читач помітив, що наведена вище таблиця показує не тільки кількісні зміни в наявності машинно-тракторного парку в області, а й якісні. Парк поповнюється більш досконалими тракторами — ДТ-54, КД-35, КДП-35, МТЗ-2 і МТЗ-5; комбайнами — РСМ-8, КУ-2, СК-2,6, сівалками квадратно-гніздовими, жниварками рядовими, складними зерноочисними машинами.

Рік у рік збільшується процент механізації сільськогосподарських робіт.

З того часу, як реорганізовано МТС і техніку закупили колгоспи, помітно більш раціональне використання тракторів і інших сільськогосподарських машин. В результаті збільшився виробіток на одну машину.

Виробіток на 15-сильний трактор в умовах МТС в 1956 р. становив 771 гектар, в 1957 р. 735 гектарів. А за час, коли машини стали власністю колгоспу, виробіток на трактор склав 902 гектари.

Що дала комплексна механізація вирощування кукурудзи.

(Дослід і узагальнення проведені в колгоспі «Червоне поле» Васильївського району).

	Вирощування	
	при комплексній механізації	звичайним способом
1. Площа посіву (га)	100	80
Зібрано врожай в зерні з га в цнт.	30,8	30,4
2. Всього витрат (в крб.)	23234	29719
3. Витрати на одиницю продукції (в крб.)		
а) на один цнт. зерна	7,54	12,22
б) на один гектар посіву кукурудзи	232,34	371,49
4. Витрати праці (в трудових днях)		
а) на один цнт. кукурудзи	0,55	1,02
б) на один га посіву кукурудзи	17,9	31,03
5. Витрати праці (в людино-днях)		
а) на один цнт. зерна	0,15	0,43
б) на один га посіву	4,6	13,2

Осінь на Запоріжжі називають в народі золотою. Це коротка, але дивна пора, коли все: і земля, і небо, і прозоре повітря відбивають справді якимось особливе золотаве сяйво. Сонце

встає в цю пору щоранку, обходить свій звичний шлях і посилає з висоти спокійні, ласкаво-теплі промені. В природі — солодка знемога і розкіш. Зібрано багатий урожай хліба, овочів, фруктів і плодів...

Врожайність по культурах за 1958 рік
(в центнерах з гектара)

Культура	Всього по колгоспах і радгос.	В тому числі	
		по колгоспах	по радгоспах
Всіх зернових	19,7	20	18,3
В тому числі:			
озимої пшениці	20,7	20,8	20,1
кукурудзи на зерно	21	21,4	18,5
соняшника	18,1	18,4	14,7
картоплі	42,5	41	47,1
овочів	91,7	86	121,2

ТВАРИННИЦТВО

За минулий після вересневого (1953 року) Пленуму ЦК КПРС період Комуністична партія розробила і перетворила в життя докорінні заходи по крутому піднесенню всіх галузей сільського господарства, що ознаменували новий етап у розвитку і зміцненні колгоспного ладу. Разом з усім радянським народом подолали відставання в розвитку сільського господарства, зокрема тваринництва, і колгоспи нашої області.

За минуле п'ятиріччя значно збільшилося поголів'я громадської худоби. Якщо в 1953 р. в колгоспах області нараховувалося 308,9 тис. голів великої рогатої худоби, то в 1958 р. воно зросло до 417,3 тис. голів і склало 23 голви на 100 гектарів сільгоспугідь. Коров'як 1953 р. в колгоспах нараховувалося 82,8 тис. голів, в 1958 р. — 145,1 тис. голів.

Більше ніж на 20 тис. голів збільшилося поголів'я овець.

Поряд з кількісним поголів'ям поліпшувалася якісний склад громадського тваринництва і зростала його продуктивність.

Ось як змінювався надій молока на корову і збільшувалося його виробництво на 100 гектарів сільськогосподарських угідь.

Роки	Надій молока на корову (кг)	Виробництво молока на 100 га (цнт.)
1953 р.	1174	57
1956 р.	2432	135,1
1957 р.	2284	154,1
1958 р.	2270	172

Збільшення виробництва молока на 115 центнерів на 100 гектарів сільгоспугідь за останні п'ять років не може бути пояснено тільки зростанням поголів'я корів. Велику роль в цьому відіграла перебудова кормової бази, особливо збільшення посівів кукурудзи і заготівля силосу на корову.

Якщо в 1953 р. колгоспи області сіяли кукурудзи 65 тис. гектарів, то в 1958 році було посіяно 225 тис. гектарів, а в 1959 році площа під кукурудзою складатиме 457,8 тис. га по колгоспах, а всього в області буде посіяно кукурудзи 565 тис. гектарів, що становитиме 48,2 проц. до всіх зернових. Для забезпечення тваринництва соковитими кормами в зимовий період колгоспи заклали в 1958 р. по 17 тонн силосу на кожну корову.

Поголів'я корів у колгоспах і радгоспах
на 1958 р.

Р а й о н	Припадає на 100 га с.г. угідь (голів)
Михайлівський	9,4
Комишеваський	9,4
Василівський	9,3
Мелітопольський	9,2
Верхньо-Хортицький	8,8
Пологівський	8,7
Гуляй-Пільський	8,4
Велико-Токмацький	8,4
Червоноармійський	8,4
Ново-Миколаївський	8,3
Розівський	8,2
Веселівський	8,2
Кам'янсько-Дніпровський	7,7
Приазовський	7,6
Оріхівський	7,3
Великобілозерський	7,3
Бердянський	7,2
Куйбишевський	7,2
Ново-Василівський	6,9
Якимівський	6,8
Чернігівський	6,8
Андріївський	6,4
Приморський	6,3
По області	7,9

Виробництво м'яса в колгоспах і радгоспах
на 1958 р.

(в живій вазі)

Р а й о н и	На 100 га с.г. угідь (цнт.)
Кам'янсько-Дніпровський	39,1
Мелітопольський	35,7
Гуляй-Пільський	35,0
Ново-Миколаївський	33,2
Червоноармійський	32,0
Веселівський	31,6
Розівський	31,2
Василівський	31,1
Верхньо-Хортицький	30,4
Михайлівський	30,1
Комишеваський	29,8
Пологівський	29,2
Якимівський	28,0
Бердянський	27,6
Оріхівський	26,7
Велико-Токмацький	25,9
Куйбишевський	25,7
Ново-Василівський	25,3
Приморський	22,2
Приазовський	20,7
Чернігівський	20,0
Велико-Білозерський	19,8
Андріївський	18,7
По області	28,2

**Виробництво молока в колгоспах і радгоспах
на 1958 р.**

Р а й о н и	На 100 га с/г угідь (цнт)	Валовий надій в 1958 році (тис. тонн)	
		викона- но	в % до 1957 р.
Василівський	211,0	18,2	111,7
Розівський	208,1	16,1	118,3
Михайлівський	207,1	19,4	113,2
Червоноармійськ.	203,2	19,5	110,0
Н.-Миколаївський	203,1	16,5	117,3
Комишеваський	201,2	12,9	111,2
Мелітопольський	200,5	25,0	105,2
Г.-Пільський	198,6	23,0	110,6
Пологівський	198,1	21,3	111,3
В.-Хортицький	195,0	13,8	114,3
В.-Токмацький	190,1	20,2	116,7
К.-Дніпровський	164,0	10,4	121,4
Веселівський	161,8	15,7	114,1
Оріхівський	154,8	16,5	107,9
Бердянський	152,4	15,4	109,3
Н.-Василівський	150,3	15,9	113,4
Куйбишевський	149,2	13,6	111,2
Приазовський	143,8	15,5	118,9
Якимівський	143,6	19,1	116,4
Чернігівський	137,9	14,7	110,5
В.-Білозерський	137,3	9,1	111,2
Приморський	118,3	12,4	116,2
Андріївський	116,7	8,5	100,9
По області	170,9	372,8	112,4

Удій молока на корову в колгоспах

Р а й о н и	Надоєно за 1958 рік (кг)	Більше— менше проти 1957 р. (кг)
Розівський	2870,6	+ 21,5
Н.-Миколаївський	2729,1	+102,8
Червоноармійський	2590,8	-101,6
Г.-Пільський	2536,1	- 58,9
Пологівський	2415,1	+ 37,7
Михайлівський	2381,2	- 19,9
Василівський	2358,2	- 88,6
Велико-Токмацький	2348,4	+ 51,8
Верхньо-Хортицький	2345,3	+ 42,8
Куйбишевський	2283,4	- 85,5
Комишеваський	2276,6	- 34,5
Оріхівський	2267,2	-143,4
Мелітопольський	2201,5	-260,0
Бердянський	2194,1	+ 37,4
Н.-Василівський	2080,7	- 87,3
Веселівський	2062,3	- 81,7
Якимівський	2035,4	+137,3
Чернігівський	2023,2	+ 34,8
Приазовський	2003,1	+155,9
В.-Білозерський	1975,1	- 64,1
Андріївський	1918,9	-104,2
Приморський	1844,1	+ 46,6
По області	2270,1	- 14,0

Удій молока на корову в радгоспах

Р а й о н и	Надоено за 1958 рік	Більше— менше проти 1957 р.
Василівський	3716,0	-110,3
В.-Хортицький	3257,2	-137,8
Н.-Миколаївський	3155,4	+616,2
Г.-Пільський	3087,9	-141,1
Бердянський	3016,5	+298,5
Мелітопольський	2985,1	-143,3
Червоноармійський	2890,6	+ 94,0
Комишеваський	2786,0	+307,5
В.-Токмацький	2732,4	+ 85,7
Приморський	2720,9	+607,2
Н.-Василівський	2709,2	+186,8
Розівський	2687,7	+ 58,1
Орхівський	2660,3	-140,1
Якимівський	2610,0	+ 82,3
К.-Дніпровський	2580,1	+242,4
Чернігівський	2539,4	+558,5
Веселівський	2505,7	- 50
Куйбишевський	2180,3	+125
По області	2687,4	+125,3

Передові господарства області і їх показники (Показники за 1958 рік).

Колгосп імені Ілліча, Верхньо-Хортицького району.

Урожай зернових (без кукурудзи) —	21 ц,
Урожай озимої пшениці —	22,5 ц,
Урожай кукурудзи —	36,1 ц,
Урожай соняшника —	27 ц,
Урожай картоплі —	160 ц,
Урожай капусти —	200 ц,
Урожай огірків —	163 ц,
Урожай томатів —	130 ц,

На 100 га сільськогосподарських угідь:
надоено молока 32705 літрів.
виращено худоби і птиці в (живій вазі)
59,2 ц.

настрижено вовни 115,5 кг.
припадає великої рогатої худоби 37,7 голо-
ви, в тому числі корів 13.
овець 43,1 голови.

На 100 га ріллі
виращено свиней 35 голів.
вироблено свинини (в живій вазі) 26,1 ц.

На 100 га посіву зернових
виращено птиці 327 голів,
одержано яєць 12672 штук.
Одержано прибутку 9469252 крб.
Видано на трудовень грошима 13 крб.
20 коп., зерна 2 кг 468 г.

**Колгосп імені Ватутіна, Василівського райо-
ну.**

Урожай зернових (без кукурудзи) —	23,4 ц,
Урожай озимої пшениці —	24,5 ц,
Кукурудзи —	35,6 ц.

На 100 га сільськогосподарських угідь
надано молока 18381 літр,
вирощено худоби і птиці (в живій вазі)
47,3 ц.

настрижено вовни 124,4 кг.
припадає великої рогатої худоби 29,5 голо-
ви, в тому числі корів — 8,9,
овець — 36 голів.

На 100 га ріллі
вирощено свиней 40 голів,
вироблено свинини (в живій вазі) 17,1 ц.

На 100 га посіву зернових
вирощено птиці 300 голів,
одержано яєць 8757 штук.
Загальний прибуток колгоспу — 10271346
крб.

Видано на трудовень грошима 6 крб. 80 коп.
зерна — 2 кг.

Колгосп імені Кірова, Розівського району.
Урожай зернових (без кукурудзи) 25,6 ц,
Урожай озимої пшениці — 28,8 ц,
Урожай кукурудзи — 21,5 ц.

На 100 га сільськогосподарських угідь
надано молока 34021 літр,
вирощено худоби і птиці (в живій вазі)
69,4 ц,

настрижено вовни 140 кг,
припадає великої рогатої худоби 25 голів,
в тому числі корів 10,
овець 29 голів.

На 100 га ріллі
вирощено свиней 38 голів,
вироблено свинини (в живій вазі) 33 ц.

На 100 га посіву зернових
вирощено птиці 501 голову,
одержано яєць 15729 штук.
Загальний прибуток колгоспу — 6463692
крб.

Видано на трудовень грошима 7 крб., зерна
2 кг.

**Колгосп «Ленінська правда», Михайлівсько-
го району.**

Урожай зернових (без кукурудзи) 21,6 ц,
Урожай озимої пшениці — 25,4 ц.
Урожай кукурудзи — 31,5 ц.

На 100 га сільськогосподарських угідь
надано молока 202,2 цнт.
вирощено худоби і птиці (в живій вазі)
56,6 ц,

настрижено вовни 95 кг.
припадає великої рогатої худоби 24,7 гол.,
в тому числі корів 9.
овець 37,7 гол.

На 100 га ріллі
вирощено свиней 33,9 гол.,
вироблено свинини (в живій вазі) 27,5 ц.

На 100 га посіву зернових
вирощено птиці 146 голів.
одержано яєць 10495 штук.
Загальний прибуток колгоспу — 14196302
крб.

Видано на трудовень грошима 11 крб.
08 коп., зерна 2,05 кг.

**Колгосп імені Леніна, Мелітопольського
району.**

Урожай зернових (без кукурудзи) — 22,5 ц.

Урожай озимої пшениці — 25,1 ц.

Урожай кукурудзи — 17,6 ц.

На 100 га сільськогосподарських угідь
надоєно молока 24460 літрів,
вирощено худоби і птиці (в живій вазі)
64,7 ц,

настрижено вовни 126 кг,
припадає великої рогатої худоби 26 голів, р
тому числі корів 11,2,
овець — 39 голів.

На 100 га ріллі

вирощено свиней 43 голови,
вироблено свинини (в живій вазі) 33,8 ц.

На 100 га посіву зернових
вирощено птиці 185 голів,
одержано яєць 19487 штук.
Загальний прибуток колгоспу — 8534670
крб.

видано на трудовень грошима 8 крб.
50 коп., зерна 1 кг 665 г.

Колгосп імені Леніна, Гуляй-Пільського району.

Урожай зернових (без кукурудзи) — 25,5 ц,

Урожай озимої пшениці — 29,5 ц,

Урожай кукурудзи — 26,4 ц.

На 100 га сільськогосподарських угідь
надоєно молока 25539 літрів,
вирощено худоби і птиці (в живій вазі)
75,9 ц,
настрижено вовни 149 кг.

припадає великої рогатої худоби 26 голів, в
тому числі корів 10,
овець 30 голів.

На 100 га ріллі
вирощено свиней 31 голову
вироблено свинини (в живій вазі) 31,5 ц.

На 100 га посіву зернових
вирощено птиці 196 голів,
одержано яєць 15938 штук.

Загальний прибуток колгоспу 8926592 крб.

Видано на трудовень грошима 13 крб.
80 коп., зерна 1 кг 918 г.

Колгосп «Шлях до комунізму», Пологівсько-го району.

Урожай зернових (без кукурудзи) — 22,3 ц,

Урожай озимої пшениці — 23,3 ц,

Урожай кукурудзи — 36,4 ц,

Урожай соняшника 20,9 ц.

На 100 га сільськогосподарських угідь
надоєно молока 30000 літрів.
вирощено худоби і птиці (в живій вазі)
47,5 ц,

припадає великої рогатої худоби 28,4 голів,
в тому числі корів 10,4,
овець 28,6 голови.

На 100 га ріллі
вироблено свинини за рік (в живій вазі)
18,9 ц.

Грошові прибутки складають 7786517 крб.

Видано на трудовень — 9 крб. 78 коп.,
зерна 1,8 кг.

Зростають рік у рік грошові прибутки колгоспів та оплата трудодня

	1953 р.	1956 р.	1957 р.	1958 р.
Прибутки (в тис. крб.)	551363,5	963130	1114614	1726484
Вироблено трудоднів на 1 працездатного	439	514	518	515
Грошова оплата трудодня (крб.)	2.10	3.58	4.64	6.04

Передові колгоспи по виробництву молока в 1958 р.

Назва колгоспу	Одержано молока	
	на 100 га с/г угідь цнт.	на 1 корову кг
Ім. Карла Маркса Пологівського району	363,0	3286
Ім. Кірова Розівського району	359,3	3589
Ім. Ілліча В.-Хортицького району	342,5	2895
«Шлях до комунізму» Пелогівського району	309,0	3076
Ім. Шевченка Василівського району	307,2	2866
Ім. Сталіна В.-Токмацького району	298,0	2696
Ім. Сталіна Михайлівського району	279,0	2862
Ім. Свердлова Михайлівського району	277,2	2562
Ім. Мічуріна Н.-Миколаївського району	267,3	2935
Ім. Леніна Гуляй-Пільського району	263,0	3284
Ім. Котовського В.-Токмацького району	260,0	2715
«Комунар» Пологівського району	253,0	2810

**Передові радгоспи по виробництву молока
в 1958 р.**

Назва радгоспу	Надоєно	
	на 100 га	на корову
Ім. Димитрова Оріхівського району «Перемога»	438	3170
Василівського району Ім. Калініна	427	3824
Комишеваського району «Аккермень»	357	2790
Мелітопольського району Лисогірський	332	2900
Верхньо-Хортицького р-ну	330	3240

Передові колгоспи по виробництву м'яса

Назва колгоспу	Реалізов. (цнт.)	
	всього м'яса на 100 га с.г. угідь	свинини на 100 га ріллі
Ім. Кірова Розівського району	55,8	30,0
Ім. Свердлова Михайлівського району	55,5	34,3
Ім. Леніна Гуляй-Пільського району «Кімовець»	54,2	32,0
Гуляй-Пільського району	52,6	36,2
Ім. Ілліча В-Хортицького району	48,8	21,2

**Передові колгоспи по виробництву м'яса
птиці в 1958 р.**

Назва колгоспу	Одержано м'яса птиці на 100 га зернов. (ц)
Ім. Крупської Бердянського району	44,0
Ім. Ілліча Верхньо-Хортицького району «30 лет ВЛКСМ»	20,3
Мелітопольського району	12,0
Ім. К. Маркса Пологівського району	11,7
Ім. Кірова Верхньо-Хортицького району	11,5
Ім. Леніна Гуляй-Пільського району	10,8
Ім. Шевченка Бердянського району	9,8
Ім. Енгельса Гуляй-Пільського району	9,1
Ім. К-Лібкнехта Верхньо-Хортицького району	8,3
Ім. Ватутіна Гуляй-Пільського району	8,2

Передові колгоспи по виробництву вовни
в 1958 р.

Назва колгоспу	Одержано вовни на 100 га с/г. угідь (кг)	Настрижено вовни на 1 вівцю (кг)
«Україна» Якимівського району	305	4,4
Ім. Калініна Василівського району	238	4,4
«Знамя Леніна» Якимівського району	232	4,5
«Знамя комунізму» Якимівського району	225	4,3
«Путь Леніна» Якимівського району	199	6,2

☆

КОЛГОСПИ, ЯКІ ВИРОСТИЛИ ВИСОКИЙ
ВРОЖАЙ КУКУРУДЗИ В 1958 РОЦІ

«40 лет Октября», Ново-Миколаївського району

На площі 505 га по 32 цнт. зерна.

Імені Леніна, Червоноармійського району

На площі 1259 га по 34,3 цнт.

Імені Ватутіна, Василівського району

На площі 1401 га по 37 цнт.

«Шлях до комунізму», Пологівського району

На площі 470 га по 43,2 цнт. зерна з кожного гектара.

«Знамя комунізму», Якимівського району

Виростив силосної маси (стебла з качанами восково-молочної стиглості) по 521 цнт. з гектара на площі 140 га.

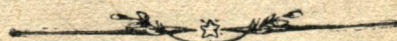

ПЕРЕДОВІ ДОЯРКИ ОБЛАСТІ

(ЗА 1958 РІК)

Леоненко М. Е., колгосп ім. Котовського, В.Токмацького району, надоїла молока на корову	6729 кг.
Сардак М. І., колгосп ім. Сталіна, В.Токмацького району, надоїла молока на корову	6084 кг.
Голобородько П. С., колгосп «Ленінська правда», Михайлівського району, надоїла молока на корову	5462 кг.
Запорожченко К. Г., колгосп ім. Кірова, Розівського району, надоїла молока на корову	5367 кг.
Нікітенкова Г., колгосп ім. Держинського, Червоноармійського району, надоїла молока на корову	4851 кг.
Бут А. Х., колгосп ім. Кірова, Розівського району, надоїла молока на корову	4623 кг.
Евсієва Діна, колгосп ім. Кірова, Розівського району, надоїла молока на корову	4566 кг.
Задорожня Т., колгосп ім. Сталіна, Розівського району, надоїла молока на корову	4515 кг.
Жужа Катерина, колгосп «40 лет Октября», Червоноармійського району, надоїла молока на корову	4429 кг.

Піскова Л. К., колгосп імені Кірова, Розівського району, надоїла молока на корову	4422 кг.
Фірсун Тетяна, колгосп ім. Леніна, Червоноармійського району, надоїла молока на корову	4359 кг.
Рудик Г. Я., колгосп «40 лет Октября», Н.-Миколаївського району, надоїла молока на корову	4205 кг.
Щур Ольга, колгосп «40 лет Октября», Червоноармійського району, надоїла молока на корову	4202 кг.
Червона М. К., колгосп ім. Кірова, Андріївського району, надоїла молока на корову	4156 кг.
Цюбка Лариса, колгосп «Путь коммунизма», Червоноармійського району, надоїла молока на корову	4117 кг.
Запривода Н. С., колгосп «40 лет Октября», Н.-Миколаївського району, надоїла молока на корову	4115 кг.
Лисак К. Ф., колгосп «Заповіт Леніна», Василівського району, надоїла молока на корову	4060 кг.
Тимохова Катерина, колгосп «40 лет Октября», Червоноармійського району, надоїла молока на корову	4058 кг.

ПЕРЕДОВІ МЕХАНІЗАТОРИ

Трактористи механізованого агрегату з колгоспу імені Сталіна, Розівського району, тт. **Большов М. В.** і **Большов П. В.**, застосовуючи комплексну механізацію, в 1958 р. на площі 100 га виростили по 400 цнт. зеленої маси кукурудзи з кожного гектара.

Комбайнер з колгоспу ім. XXI з'їзду КПРС Велико-Токмацького району Герой Соціалістичної Праці **Скворок М. І.** в 1958 р. зібрав комбайном С-4 за 24 робочих дні 375 га зернових колосових і намолотив 6195 цнт. зерна при середньому виробітку 17,4 га.

Комбайнер з колгоспу «Родина», Василівського району, **Корпієнко М. Ф.** комбайном СРМ-8 за 15 робочих днів на прямому комбайнуванні і підборці валків зібрав 259 га і намолотив 6254 цнт. зерна при середньому виробітку 17,2 га.

У тракторній бригаді колгоспу ім. Ватутіна Веселівського району, де бригадиром т. **Гальченко О. Ф.**, за 1958 рік вироблено на 15-сильний трактор 713 га умовної оранки і одержано урожай зернових без кукурудзи по 26,4 цнт., кукурудзи — 44 цнт. і соняшника — по 24,1 цнт.

Заощаджено палива 2103 кг і 4386 крб. коштів на ремонті машин.

ЛАНКОВІ

колгоспу «Шлях до комунізму», Пологівського району, ланки яких виростили високі врожаї кукурудзи.

Харитонова К. Н.	на площі 10 га по 108 ц.
Сосюкіна Л. Я.	на площі 10 га по 105 ц.
Вольвач М. П.	на площі 10 га по 102 ц.
Гонтар П. І.	на площі 10 га по 102 ц.
Деменко Л.	на площі 10 га по 105 ц.
Сагайдак Е.	на площі 10 га по 104 ц.
Великорост Е.	на площі 10 га по 103 ц.

ПЕРЕДОВІ ПТАШНИКИ ОБЛАСТІ

ТОКАРЕНКО Іван Якимович, колгосп ім. Ватутіна, Гуляй-Пільського району. На одну несучку одержав по 180 яєць.

САПУН Векла Максимівна, колгосп ім. Горького, Гуляй-Пільського району. Одержала на одну несучку по 176 яєць.

СТОРЧИЛО Марія Петрівна, колгосп ім. XX партз'їзду, Велико-Білозерського району. Одержала на несучку по 145 яєць.

ПОМЕТЕЙ Марфа Василівна, колгосп «Україна», Верхньо-Хортицького району. На одну несучку одержала по 139 яєць.

КРИВОШЕЙ Микола Васильович, колгосп ім. 8-го березня, Ново-Миколаївського району. Одержав на одну несучку по 130 яєць.

СУСЛОВА Марія Петрівна, колгосп ім. Крупської, Бердянського району. Від вирощених нею 26 тисяч качок одержано м'яса на 100 га посіву зернових 39 центнерів.

ПЕРЕДОВІ ЧАВАНИ ОБЛАСТІ

ГОНТАР Йосиф Максимович, колгосп ім. Чапаєва, Розівського району. Від групи овець, закріплених за ним, настрижено по 7,1 кг вовни на одну віцю.

ВЯЛОВ Терентій Павлович, колгосп «Знамя Леніна», Якимівського району. Настрижено вовни по групі ремонтних баранчиків по 8 кг.

КИРЕЄВ Костянтин Павлович, колгосп ім. Димитрова, Михайлівського району. Одержав на 100 маток 140 ягнят, настриг вовни на кожну віцю склав 5 кг.

ШЕВЧЕНКО Іван Якович, колгосп ім. Кірова, Велико-Токмацького району. Настрижено вовни по його групі овець по 5,1 кг.

ЯНЧАРА Григорій Андрійович, колгосп ім. Сталіна, Пологівського району. Настрижено вовни по 5,5 кг. на віцю.

ПЕРЕДОВІ СВИНАРКИ ОБЛАСТІ

ЕГОРОВА Парасковія Степанівна, колгосп «Знамя комунізму», Мелітопольського району. В 1958 р. одержала на свиноматку 37 поросят.

СТРЕЛЯЄВА Євгенія Федорівна, колгосп «30 років ВЛКСМ», Мелітопольського району. В 1958 р. одержала на свиноматку 30 поросят.

ЕГОРОВА Ніна Степанівна, колгосп «Знамя комунізму», Мелітопольського району. В 1958 р. одержала на свиноматку 31,6 поросят.

РЕЙТЕРОВСЬКА Ганна Порфирівна, колгосп ім. Ватутіна, Якимівського району. В 1958 р. одержала по 27 поросят на свиноматку.

ФЕДОСЕНКО Ганна Іванівна, колгосп «КіMOVEDЬ», Гуляй-Пільського району. Одержала в 1958 р. на свиноматку 30 поросят.

ПЕРЕЦЬ Варвара Микитівна, колгосп ім. Леніна, Ново-Миколаївського району. На одну свиноматку одержала в 1958 р. 24 поросят.

1958 рік приніс Запоріжжю чимало успіхів. В результаті здійснених під керівництвом Комуністичної партії заходів значно збільшено виробництво і заготівлі сільськогосподарських продуктів.

У 1958 р. колгоспи і радгоспи області виростили врожай зернових культур по 19,7 ц. на гектарі, пшениці — по 20,7, кукурудзи у повній стиглості — по 24,7 центнера. Проти 1953 року урожай пшениці одержано на 46. проц. вищий, кукурудзи — на 173 проц., овочів — на 146 проц.

Найвищий урожай всіх зернових культур зібрали в 1958 р. колгоспи і радгоспи Гуляй-Пільського, Червоноармійського, Василівського районів.

Валовий збір зерна в 1958 р. порівняно з 1953 р. підвищився на 34,7 процента, заготівля молока зросла в 2,4 раза, м'яса — більш ніж у півтора раза. 42 колгоспи і радгоспи виростили врожай кукурудзи у повній стиглості по 30—35 центнерів, 32 колгоспи — по 35—40 центнерів і 12 господарств —

по 40—50 центнерів зерна кукурудзи на гектарі.

В результаті здійснення намічених партією заходів по дальшому піднесенню тваринництва м'яса в нашій області в 1958 р. вироблено порівняно з 1953 р. на 17,8 тис. тонн більше, молока — на 234 тис. тонн, вовни — на 643 тонни.

Трудячі Запорізької області продали державі 50,3 мільйона пудів зерна. Це на 18,7 процента більше проти плану.

Вирішуючи завдання наздогнати і випередити США по виробництву продуктів тваринництва на душу населення, колгоспи і радгоспи області в 1958 р. добилися деяких успіхів у розв'язку тваринництва. На 100 гектарів сільгоспугідь у колгоспах і радгоспах області вироблено молока 172 цнт., вовни 90,5 кг., яєць 6520 штук на 100 га зернових.

ЦВІТУТЬ САДИ НА ЗАПОРІЖЖІ

Сад. Кого не захоплює краса його зелені, буйного цвітіння навесні! В які часи народ не оспівував чарівність саду, що приваблює своєю прохолодою влітку, казковим вбранням — узимку.

А плоди і ягоди — яблука, груші, сливи, смородина, агрус, суниця... Більше тисячі всяких сортів у нашій країні, і один смачніший за іншого. Скільки кропіткої праці докладають вчені, селекціонери, щоб вивести нові сорти плодів і ягід, які б можна споживати круглий рік. «Я твердо вірю, — писав Іван Володимирович Мічурін, — що виведені мною сорти дастануть найбільше розповсюдження і принесуть велику користь трудящим».

Перед Великою Вітчизняною війною по площі, зайнятій садами, Радянський Союз займав перше місце в Європі і друге місце в світі.

За роки війни в районах, окупованих ворогом, багато садів по-варварському знищили німецько-фашистські загарбники. Площа під садовими насадженнями значно скоротилась.

Садівництво і виноградарство в Запорізькій області порівняно молода галузь сільськогосподарського виробництва. Перші сади у нас появились в 60-х роках минулого століття на території Кам'янсько - Дніпровського району. Вони належали священнослужителям і заможній верхівці селян.

З року в рік сади вирощуються і в інших районах області і зосереджуються в основному в Кам'янсько - Дніпровському, Якимівському, Мелітопольському, Бердянському, Примор-

ському і Приазовському районах. В Мелітопольському районі, наприклад, сади появились в кінці минулого століття. В усій Тавричеській губернії, куди входив і Мелітополь, було 6.689 гектарів садів. Зараз в одному Мелітопольському районі під садами зайнято 3706 гектарів, а під виноградниками 412 гектарів.

У колгоспах нашої області перед війною було 21196 га садів і 1864 га виноградників.

В короткий строк трудящі області відновили ці площі садів та виноградників після визволення Запоріжжя від німецько-фашистських загарбників.

З 1946 по 1956 рік по всій нашій області посаджено 13 тис. га садів і виноградників. А за останні три роки (1956 — 1958 рр.) тільки в колгоспах посаджено 8583 га садів і 3300 га виноградників. Виходить, за рік насаджувалось майже по 4 тисячі гектарів.

На 1 січня 1959 року в області сади займають 48,5 тис. га. Виноградники — 11,6 тис. га.

У нас є чимало господарств, у яких площа під садами перевищує півтисячі гектарів. У колгоспі «Запорізька Січ», Червоноармійського району, сад займає 600 гектарів. Іншого такого саду немає в усій нашій республіці.

В семирічному плані надзвичайно важливе місце відведено новому могутньому збільшенню виробництва сільськогосподарської продукції, в тому числі плодів і ягід. На кінець семиріччя намічено збільшити вирощення плодів і ягід не менше як у два рази, винограду — не менше як у чотири рази в порівнянні з 1958 роком.

Один мільйон центнерів фруктів, 500 тисяч центнерів винограду даватиме Запоріжжя на кінець семиріччя.

У Запорізькій області на кінець семиріччя — в 1965 році — буде 109 тисяч га садів і виноградників.

Тільки в 1959 році в колгоспах Мелітопольського району буде висаджено до 90 тисяч саджанців черешні. Всього садів і виноградників в області за перший рік семиріччя буде посаджено більше 9 тис. га.

Великі зобов'язання взяли колгоспники Якимівського, Бердянського, Приморського і Приазовського районів по нових насадженнях. В колгоспах цих районів буде посаджено 2250 га виноградників. Такої кількості виноградників не садили всі колгоспи області ні в один рік.

Значно розширяться ягідники, більше буде такого чудового продукту, як суниця, смородина, агрус, малина. Три роки тому під ягідниками в колгоспах області було 25 га, в 1958 р. — 80 га. Семирічним планом намічено дальше розширення ягідників. В першому році семиріччя буде посаджено більше 67 га.

Розробляються плани посадок плодів і ягід різних строків вистигання з тим, щоб постачати населенню міст і сіл свіжі фрукти і виноград ледве не цілий рік. Особливо розвиватиметься ця галузь в приміських зонах.

ЩОБ ЛІСА ШУМІЛИ

Ліс з давніх давен людина вважає даром природи. Не можна посякати на природу нашого краю і в цьому відношенні. Струнки тополі, ніжні верби, кучеряві білі акації чудово себе почувають на Запоріжжі. От тільки сосна... Не переносить вона часом південної спеки і жовкне. Зате могутній дуб дуже добре росте. Доказом цьому є хортицький 600-річний дуб.

Архівні документи розповідають, що перші насадження лісів в степах на Запоріжжі були зроблені в 1846 р. на так званій Старо-Бердянській дачі. З 1860 по 1866 рік на цій дачі було посаджено 61 гектар лісу, тобто в середньому висаджувалось по 10 гектарів на рік. За період з 1867 по 1874 рік і після посадки зовсім не провадилися.

Плавневі ліси, що тяглися по узбережжю Дніпра, налічували 83 тис. гектарів. Велоса це лісове господарство до революції без усякого плану. Дніпровські плавні були справді даром природи.

До 1917 року в області було створено всього 3 гектари полевзахисних лісових полос. Та й ті були насаджені не з метою захистити землю від видування чи розмиву водою, а скоріше з метою відгородити землю багатіїв від убогих клаптиків бідняків.

Зараз в області два лісгоспи: Запорізький і Мелітопольський, які мають 11 лісництв. До Запорізького лісгоспу входять:

Нам'янське, Іванівське, Василівське, Кушугумське, Запорізьке, Хортицьке, Крутоярівське лісництва і Водянська виробнича ділянка.

Мелітопольський лісгосп має: Старо-Бердянське, Богатирське лісництва (Якимівський район) і Куйбишевське лісництво.

Ці два лісгоспи щороку вирощують 18 млн. сіячарів і біля 100 млн. саджанців деревесних і чагарникових порід.

Благородну мету ставлять перед собою труди області, насаджуючи ліси і захисні полози. Навколо міст створюється зелена зона, щоб поліпшити клімат, санітарний стан, захистити від суховіїв, створити хорший повітряний басейн, добрі умови для відпочинку трудящих. Загальна площа зеленої зони м. Запоріжжя вимірюється в 112 451,8 га.

На всій північній частині острова Хортиці, де були піски, тепер ростуть біла акація, сосна, дуб, тополя і інші дерева. Облісені схили Павло-Кічкаса, все в зелені Запоріжжя-Ліве, Зелений Луг.

Більше 80 тисяч плавневого лісу затоплено Каховським морем. Залишилися окремі островки лісного масиву: Великі кучугури, частина Канєвського, південна частина острова Хортиця. Але насаджуються нові масиви навколо водоймища. В 1958 році тут посаджено 211 га, в 1959 р. буде посаджено 194 га, в 1960 — 184, в 1961 — 184, в 1962 — 240 га. Насаджуються біла акація, дуб, клен татарський, жимолость татарська, бирючина і ін.

Щоб давати деревину для народного господарства, насаджуються швидко ростучі породи тополя, осокор, тополя біла, тополя канадська, тополя бальзамічна. Площа під цими породами збільшується щороку.

Всього зараз під лісними насадженнями 53,4 тис. гектарів. В минулому році лісгоспи посадили 400 га лісу на колгоспних землях, 900 га — на землі держлісфонду.

Полезахисних лісополос в області 32300 гектарів. Зразкові дубові полоси в колгоспі імені Налініна, Куйбишевського району, «Радянська Україна», Орхівського району (лісовод т. Долинний), в колгоспах Приморського району.

В цьому році за рішенням виконкому обласної Ради депутатів трудящих передано для посадки лісу в зеленій зоні Запоріжжя 4815 га міських і колгоспних земель.

За семирічку в області буде посаджено 9800 га лісних насаджень лісгоспами і 700 га колгоспних лісів. Лісополос — 6600 га.

Лісове господарство оснащено зараз потужною технікою. Лісгоспи мають 26 тракторів.

Змінилось становище з кадрами у лісовому господарстві. Зараз в області є 21 лісовод з вищою освітою, 30 чоловік — з середньою,

СЕМИРІЧКУ ВИКОНАЄМО ДОСТРОКОВО

Великим кроком у будівництві комуністичного суспільства буде семирічка, затверджена XXI з'їздом КПРС.

Перед трудівниками сільського господарства країни поставлено завдання: добитися такого зростання сільськогосподарського виробництва, яке дозволить повністю задовольнити потреби населення у продовольстві, а промисловості — в сировині і забезпечити всі інші потреби в сільськогосподарській продукції.

У наступній семирічці виробництво зерна в області повинно складати не менше 2,5—2,6 млн. тонн, виробництво м'яса на 100 гектарів сільськогосподарських угідь — до 95 центнерів у забійній вазі і молока — до 569 центнерів.

Колгоспи і радгоспи нашої області повинні мати на кінець семирічки на 100 гектарів земельних угідь по 17—18, а в колгоспах приміських районів по 21—22 корови.

На Запоріжжі немає цілих чинних чи перелогвих земель. Вся земля використовується. Особливістю в розвитку землеробства області на 1959—1965 роки буде круте піднесення врожайності. Семирічним планом передбачено довести урожайність зернових по області до 23—24 центнерів з гектара. Це значить підвищити врожайність зернових культур, як поставив завдання XXI з'їзд КПРС, в середньому на 3—4 центнери.

Законом для кожного колгоспу і радгоспу має стати проведення сівби за 3—4 дні і збирання врожаю — за 8—10 робочих днів.

Навколо Запоріжжя розкинуться великі овочівницькі господарства. Місту Запоріжжю постачатимуть овочі 15 спеціалізованих радгоспів і підсобних господарств. Уже в 1960 році ці господарства повинні одержати врожай з одного гектара не менш як 180 центнерів і дати для обласного центра 57 тисяч тонн овочів.

Семирічним планом передбачається підняти продуктивність праці в колгоспах приблизно в два рази, в радгоспах — на 60—65 процентів. Саме це — головний фактор зростання сільськогосподарського виробництва.

Здійснення семирічного плану потребує героїчних зусиль всього радянського народу, в тому числі і трудящих нашої області. Схвалюючи одностайно плани партії, трудівники села висловили тверду рішучість достроково виконати семирічний план.

Які б великі не були плани семирічки, говорять радянські люди, вони нам під силу. Плани партії — це наші плани.

Трудівники Пологівського району зобов'язалися виконати семирічку за 4—4,5 роки; гуляйпільці приводять в рух всі резерви, щоб забезпечити виконання семирічного завдання за 3 роки. Всі трудівники села зобов'язалися семирічку виконати за п'ять років.

Добре усвідомлюючи, що виконання семирічного плану залежить від успішної роботи з першого ж дня семирічки, колгоспники і колгоспниці, робітники радгоспів і РТС, спе-

ціалісти і всі працівники сільського господарства Запорізької області у змаганні з Дніпропетровською і Кримською областями на 1959 рік взяли на себе такі соціалістичні зобов'язання:

ЗІБРАТИ ВРОЖАЙ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР НА ВСІЙ ПЛОЩІ ПОСІВУ ПО 22,3 ЦНТ. З КОЖНОГО ГЕКТАРА.

ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗІБРАТИ ПО 19,9 ЦНТ. З ГЕКТАРА.

Кукурудзи на зерно в колгоспах і радгоспах — по 35 цнт. з гектара.

Одержати врожай качанів у молочно-воскової стиглості разом із стеблами кукурудзи в колгоспах і радгоспах області на площі 300 тис. га по 300 цнт. з гектара, в тому числі качанів — по 90 центнерів.

Виростити врожай соняшника з усієї площі посіву по 18,3 цнт. з гектара. Картоплі на всій площі посіву — по 80 цнт. з гектара.

Овочевих культур добитися в середньому не менше 120 цнт. з гектара.

Зібрати в колгоспах і радгоспах врожай фруктів на всій площі плодоносних насаджень по 28,7 ц. з кожного гектара. Виростити врожай винограду по 30,9 ц. з га.

Збільшити виробництво соковитих кормів у півтора раза в порівнянні з 1958 р. Одержати з кожного гектара сіяних трав сіна в колгоспах і радгоспах по 25 цнт. Закласти не менше як по 20 тонн силосу на корову і 5 тонн законсервованих качанів кукурудзи на свинюматку.

Виробити на 100 га земельних угідь по всіх категоріях господарств по 70,4 цнт. м'яса в живій вазі; свинини на 100 га орної землі — по 33,5 цнт.

На кінець року мати корів на 100 га земельних угідь в колгоспах по 9,6 голови, в радгоспах — по 9 голів.

Добитись надою на фуражну корову не менше 2600 кг, на 100 га сілгоспугідь одержати 221 цнт. молока.

Знизити собівартість тракторних робіт проти фактичної в 1958 р. в колгоспах і радгоспах на 5 процентів, збільшити середньозмінний виробіток на 15-сильний трактор в колгоспах на 7 проц., в радгоспах — на 5 проц.; підвищити денний виробіток на 15-футовий комбайн у колгоспах і радгоспах на 20 проц. проти минулого року.

ВЗЯВШИ ЦІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ТРУДІВНИКИ СЕЛА ДОКЛАДАЮТЬ ВСІХ ЗУСИЛЬ ДО ТОГО, ЩОБ УСПІШНО ВИКОНАТИ ЗАВДАННЯ ПЕРШОГО РОКУ СЕМИРІЧКИ ПО ДАЛЬШОМУ КРУТОМУ ПІДНЕСЕННЮ ВСІХ ГАЛУЗЕЙ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.

VIII. ДЛЯ БЛАГА НАШИХ ТРУДІВНИКІВ

«В сучасних умовах, коли в нашій країні створені й успішно розвиваються могутня промисловість і велике сільське господарство, є всі умови для того, щоб найближчим часом радянський народ почав жити ще краще, з повнішим задоволенням своїх матеріальних і духовних потреб».

(З доповіді тов. М. С. Хрущова на XXI з'їзді КПРС).

Піклування про радянську людину-трудівника — головне і постійне піклування Комуністичної партії і Радянського уряду. Історичний XXI з'їзд КПРС наочно довів, що наша могутня країна має всі необхідні умови для того, щоб у найкоротші строки розв'язати головне економічне завдання — наздогнати і випередити найбільш розвинуті капіталістичні країни по виробництву продукції на душу населення.

Семирічним планом розвитку народного господарства СРСР зокрема передбачається:
— значне зростання національного доходу і

на цій основі серйозне збільшення реальних доходів трудящих;

— скорочення тривалості робочого дня і зменшення числа робочих днів на тиждень;

— збільшення виробництва товарів народного споживання і поліпшення їх якості;

— широкий розмах житлового будівництва; — значне поліпшення громадського, культурного і побутового обслуговування населення.

Про невтомне піклування партії і уряду про підвищення життєвого рівня радянських людей яскраво свідчить той факт, що після війни державні роздрібні ціни знижувалися сім разів. Це означає, що ту кількість товарів, яку можна було придбати в 1947 р. за 1000 карбованців, тепер можна купити лише за 430 карбованців.

Крім цього, державні ціни знижувалися окремо на дитячі швейні вироби, алюмінійовий посуд, шовкові тканини, годинники, фотоапарати, м'ясо, рослинні і рибні консерви та інші товари народного споживання. Тільки за 1956—1957 рр. населення виграло від зниження цін в державній і кооперативній торгівлі понад 5 мільярдів карбованців.

Реальні доходи колгоспників в минулому році в порівнянні з 1940 р. зросли більше як у 2 рази.

Про турботу про людей праці не могло бути й мови до революції: життєвий рівень робітників і селян був дуже низький. Середня норма споживання продуктів харчування буржуазії перевищувала середню норму харчування робітників: по пшеничному хлібу — в 2,5

раза, по цукру — в 4 рази, по м'ясу — в 3 рази, по молоку, яйцях, ковбасі — в 5 разів.

Двері розкішних магазинів були зачинені для робітника, його дружина й діти мали змогу лише дивитись на виставлені у вітринах товари. Зате для робітників існували дрібні крамнички, а головне — сила-силенна трактирів, шинків, казюнок та інших «питейних заведень». Так, в 1901 р. в м. Александровську було 5 трактирів, 8 пивних, 5 винних підвалів, 8 так званих приватних «харчевень».

Зараз населення області обслуговують 2691 магазин, 294 їдальні, 63 чайних, 470 буфетів. Крім цього, в області працюють 1504 кіоски, палатки і ларки. В минулому році тільки жителям обласного центра було продано 46328 тонн овочів, 4240 тонн фруктів, 7426 тонн м'яса, 3714 тонн риби.

**В 1958 році трудящі області
придбали:**

Велосипедів

32355

Мотоциклів

2008

Холодильників

1898

Автомобілів

342

Телевізорів

1660

Радіоприймачів

32500

Пральних машин

4530

Швейних машин

15600

Великий попит на ці та інші товари народного споживання свідчить про невпинно зростаючий добробут населення.

А ось цікаві дані про те, як зростала в області кількість трудящих, які обзавелися власними легковими автомобілями:

Рік	Всього в області	В тому числі в м. Запоріжжі
1943	—	—
1944	1	1
1945	4	3
1946	23	18
1947	47	29
1948	78	50
1949	108	78
1950	256	177
1951	476	277
1952	694	304
1953	970	518
1954	1358	861
1955	2293	1306
1956	2644	1338
1957	2917	1292
1958	3157	1420

Зараз в спеціалізованому магазині «Автомобілі» в Запоріжжі зареєстровано в черзі за автомобілями «Москвич» 2230 чоловік, Ком-

фортабельну «Волгу» вирішили придбати 700 чоловік.

Десятки тисяч трудівників мають власні мотоцикли, моторолери, моторні човни.

Загальний товарооборот торгівлі в області в минулому році склав 4264,5 млн. крб., в 1959 році він досягне 4631 мільйон карбованців. Товарооборот громадського харчування збільшиться з 448,8 млн. крб. до 461,6 млн. крб.

За семирічку в містах і селах області буде відкрито понад 300 нових магазинів, в тому числі спеціалізовані магазини прокату, магазини фасованих товарів типу «Темп» і т. д. В новій частині м. Запоріжжя передбачено відкрити великий критий колгоспний ринок на 500 торговельних місць. В районі трамвайної зупинки «Вузлова» буде споруджено чотириповерховий універмаг на 200 робочих місць. В найближчі роки в обласному центрі буде введено в дію потужний холодокомбінат. 58 нових овочекартуплесховищ стануть до ладу в містах області.

Широко будуть впроваджені в торгівлі автомати. Вони будуть продавати прохолодні напої, морозиво, соки, бутерброди, тютюнові вироби, галантерейні, парфюмерні та інші штучні товари. Автомати будуть встановлені не тільки в торговельних приміщеннях, але й на вулицях, щоб населення мало змогу придбати ті чи інші предмети, тоді, коли магазини закриті.

Працівники торгівлі зробили багато для того, щоб повніше задовольняти попит населен-

ня. Впроваджено багато нових прогресивних форм і методів торгівлі, більше завозиться товарів у торговельну мережу, враховується попит населення. Але зробити належить набагато більше. **Боротьба за культурну радянську торгівлю—важливе завдання працівників торговельних підприємств.**

Дуже почесні і відповідальні завдання, що стоять перед працівниками громадського харчування. Система громадського харчування в радянський період набула широкого розповсюдження в країні, в тому числі і в нашій області, тому що вона не тільки дає велику економію робочого часу, але й замінює малопродуктивну працю в домашньому господарстві більш продуктивною, усупільненою працею; вивільнює для участі в соціалістичному виробництві і громадському житті мільйони жінок, зайнятих домашніми справами; дає можливість правильно і економічно використовувати родовольчі ресурси і організувати харчування на науково-гігієнічній основі.

XXI з'їзд КПРС ще раз підкреслив важливість розвитку громадського харчування. Відповідальні завдання поставлені в цій справі і перед працівниками громадського харчування області. За семиріччя тільки в містах області буде введено до ладу 420 підприємств громадського харчування, в тому числі 194 ідальні, 50 домових кухонь, а також фабрики-кухні. Відкриваються 60 магазинів «Кулінарія», 123 кондитерських цехи при діючих підприємств.

вах. Підприємства громадського харчування вироблять понад 8 тисяч тонн кулінарних і 20 тисяч тонн кондитерських виробів.

Якщо оборот підприємств громадського харчування області торік становив 448,8 млн. крб., то в 1965 р. він дорівнюватиме 461,6 млн. карбованців. В минулому році підприємства громадського харчування виробили 83 млн. блюд, в 1965 році їх буде вироблено 149 мільйонів.

ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР прийняли постанову «Про дальший розвиток і поліпшення громадського харчування». Це ще одне свідчення турботи про трудивників, про їх здоров'я, про економію часу.

До революції в царській Росії (а в капіталістичних країнах і зараз) робітника завжди бентежила думка про те, що його виженуть на вулицю, якщо трапиться нещастя, що в кінці життя його чекає голодна і холодна старість.

В СРСР соціальне забезпечення трудящих повністю взяла на себе держава. Воно здійснюється за рахунок державних і громадських коштів.

На 1 січня 1959 р. в Запорізькій області нараховувалося 119.107 пенсіонерів. В минулому році органи соціального забезпечення виплатили їм пенсій на суму 310 мільйонів карбованців.

Передбачено, що в 1965 році віддали соціального забезпечення області виплатять державних пенсій на суму 550 мільйонів карбованців.

Багатодітним і самотнім матерям в нашій області в 1958 році держава видала 23,5 мільйона карбованців, а в 1965 р. цю суму передбачено збільшити до 30 мільйонів карбованців.

Але виплатою пенсій ні в якому разі не вичерпується піклування держави про пенсіонерів. Крім державної пенсії, пенсіонер одержує: безкоштовну медичну допомогу, санаторно-курортне обслуговування, на що по Запоріжжю в минулому році було витрачено 372 тис. крб., пільги в побутовому і культурному обслуговуванні і т. інш.

В разі необхідності пенсіонери можуть жити в спеціальних будинках для старих і інвалідів, де вони забезпечуються всім необхідним. Зараз в Запорізькій області в таких будинках проживає 1030 чоловік. В роки семирічки в області буде збудований ще один такий будинок на 200 місць і розширено кількість місць в існуючих будинках. На кінець семирічки вона складатиме 1440 місць. В минулому році на утримання цих будинків було витрачено 6,5 мільйона крб., а в 1965 році буде витрачено 10 мільйонів. 1.010 тис. крб. пішло в минулому році на протезування інвалідів. В 1965 р. на це буде витрачено 2 млн. карбованців. На санаторно-курортне обслуговування інвалідів і пенсіонерів в 1965 р. буде витрачено 800 тисяч карбованців.

Завдяки такому піклуванню держави про пенсіонерів саме поняття «пенсіонер» набуло зовсім іншого, нового значення. Це не обов'язково дуже стара і дряхла людина. Нерідко — це людина бадьора і працездатна, яка, незважаючи на те, що держава може забезпечити її старість всім необхідним, не хоче розлучатися з улюбленою справою, не залишає робочого місця, або, пішовши на пенсію, продовжує займатися громадсько-корисною діяльністю.

Підвищується реальна заробітна плата робітників, зростають доходи колгоспників — значить, збільшуються вклади в ощадних касах. Зберігання трудових грошей в ощадних касах вигідно для держави, корисно для вкладника.

На 1 січня 1949 р. в ощадних касах області зберігали гроші 60.307 вкладників. Загальна сума вкладів дорівнювала 45 млн. 178 тис. карбованців.

На 1 січня 1959 р. в ощадних касах області зберігали гроші 377.975 вкладників. Загальна сума вкладів складала 644 млн. 706 тис. карбованців.

Зростає кількість вкладників більш як у 6 разів, загальна сума вкладів — більш як в 14 разів.

Вкладниками ощадних кас нині є представники всіх верств населення: робітники, колгоспники, інтелігенція, члени їх сімей.

Ось, наприклад, цікаві співставлення щодо зростання кількості вкладників і сум вкладів в сільських ощадних касах нашої області.

	На 1 січня 1954 р.	На 1 січ- ня 1956 р.	На 1 січня 1959 р.
Кількість вкладників	46.672	48.463	86.308
Загальна сума вкладів	28.664.000	42.441.000	144.241.000

Значні суми виплачуються щороку ощадними касами у вигляді процентів по вкладах. Так, населення області в минулому році одержало доход у вигляді процентів по вкладах на суму 12 мільйонів 390 тисяч карбованців.

Великим успіхом користуються у трудящих області Державної 3-процентної внутрішньої виграшної позики. В минулому році ощадні каси області продали населенню області цієї позики на суму 5 млн. 918 тис. крб. Повністю були реалізовані облігації другої грошово-речової лотереї. По цих облігаціях тільки в січні 1959 р. трудящим області були виплачені виграші на суму 3 мільйони 427 тисяч карбованців. Причому в цю суму не входять великі виграші на суму 2500 крб. і вище, виплата по яких іде через республіканське управління держощадкас і держкредиту. За попередніми даними, заборіжці виграли по II грошово-речовій лотереї 8 автомобілів «Москвич» вартістю 25000 крб.; 20 мотоциклів з коляскою вартістю 8800 крб., 50 холодильників, 27 килимів, 87 велосипедів, 205 швейних машин і ін.

В 1949 році в області була 271 ошадна кас. Зараз в області 364 ошадні каси. В 1959 році буде відкрито 9 нових кас. На кінець семирічки Іх буде ще на 100 одиниць більше.

Величезні кошти відпущені на впорядкування наших міст і сіл. Зокрема, багато уваги приділено питанням газифікації. Наступна семирічка стане періодом повної газифікації Запоріжжя. Якщо в 1958 р. було газифіковано майже 7000 квартир, то на 1959 р. передбачено газифікувати ще 8200 квартир, прокласти 30 км вуличної мережі. На кінець семирічки загальна протяжність вуличної газової мережі в Запоріжжі зросте в 10 разів.

Газ — чудове, благородне паливо. Він не тільки широко використовується на промислових підприємствах, але й міцно входить в наш побут. Спитайте домогосподарок, які користуються газовим паливом, і ви почуєте про нього багато теплих слів. Адже газ не тільки найбільш зручний, але й найдешевший вид палива. Ось простий розрахунок: на кип'ятіння 1 л. води треба витратити дров на 10—11 коп., керосину на 5—6 коп., а газу — на 1 копійку. Сім'я з чотирьох чоловік, користуючись газом, заощаджує на рік 150 карбованців.

На семирічку намічено великий обсяг робіт по впорядкуванню. В містах і селищах міського типу передбачено прокласти сотні кілометрів впорядкованих шляхів з твердим покриттям, 400 км тротуарів. В Запоріжжі вже в цьому році буде побудовано асфальто-бетонний завод продуктивністю 160 тонн асфальто-бетону на добу.

Біля 150 км проводів буде протягнуто для електричного освітлення нових вулиць тільки в Запоріжжі, Мелітополі, Бердянську, Великому Токмаку.

Будуть озеленені всі міста і села, садиби РТС і ферми, підприємства, території шкіл, клубів, лікарень. Споруджуються нові електричні станції.

1480 тис. квадратних метрів житлової площі буде введено в дію до 1965 р. по державному плану. Одночасно з державним будівництвом буде збудовано сотні тисяч кв. м житлової площі по індивідуальному будівництву за рахунок коштів трудящих за допомогою державного кредиту. Дальший розвиток дістануть водопостачання, каналізація, міський транспорт в Запоріжжі, Бердянську і Мелітополі.

Ось факти, які свідчать про значне поліпшення забезпечення трудящих житлом в наступній семирічці. Якщо зараз в середньому на одного чоловіка в області припадає 5,36 кв. метра житла, в тому числі в Запоріжжі — 5,1 кв. метра, Бердянську — 3,64 кв. м, Мелітополі — 3,67 кв. м, то в 1965 році будемо мати в середньому на одного чоловіка по 8,37 кв. м.

За семиріччя планується побудувати завод по прокату відходів сталевого листа, завод штучної шкіри, 11 цегельних заводів, 14 вальцювих млинів, 3 хлібозаводи, 2 вапнякових заводи, 70 павільйонів побутового обслуговування та інші підприємства.

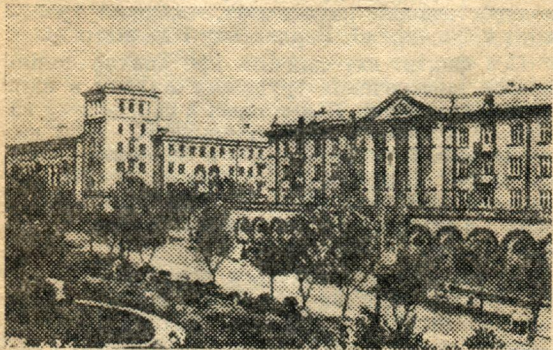
Семирічним планом передбачено освоїти на підприємствах місцевої та кооперативної промисловості 70 нових видів виробів, в тому чи-

слі: побутові холодильники, багато різних виробів з пластмас, малогабаритні меблі і т. ін.

Сітка майстерень побутового ремонту збільшиться за семиріччя на 520 одиниць, головним чином в сільській місцевості, в районних центрах і на околицях міст.

Набагато буде збільшено за семиріччя подачу води і електроенергії населенню. Швидкими темпами йтиме житлове будівництво на селі. В роки семирічки сільське населення області одержить 1 млн. 567 тис. квадратних метрів впорядкованого житла.

Нове, як бачимо, міцно входить в наш побут, в наше життя.

Нові будинки в старій частині міста.

ІХ. СВІТЛО ЗНАЇЬ І СКАРБИ КУЛЬТУРИ — ТРУДЯЩИМ

В нашій країні після перемоги Жовтня відбулася культурна революція. І перш за все вона позначилася на розвитку народної освіти. Зайдіть зараз в першу-ліпшу сім'ю — майже в кожній з них обов'язково хто-небудь вчиться. Великий потяг до знань відчувають радянські люди. Небачений розмах народної освіти — один з величних здобутків Жовтня.

А колись царська Росія по рівню народної освіти була найбільш відсталою серед країн капіталістичної Європи. В 1913 р. В. І. Ленін з гнівом і обуренням писав: «Такої дикої країни, в якій маси народу настільки були б пограбовані в розумінні освіти, світла і знання, — такої країни в Європі не лишилося ні одної, крім Росії». (В. І. Ленін, Твори, т. 19, стор. 113).

Темними кутками миколаївської Росії були колись і повіті Катеринославської губернії. На території, яку займає зараз наша область, в 1914 році було 16 вищепочаткових (тепер семирічних) і 13 середніх шкіл, решта були малочисленні дрібні початкові школи. Переважна більшість дітей робітників і селян зовсім позбавлена була можливості вчитися в школі.

Зараз в області 1200 масових шкіл, в тому числі 220 середніх, 340 семирічних. Крім цього, працюють 55 середніх шкіл робітничої молоді. Всього в загальноосвітніх школах області навчається понад 200 тисяч чоловік.

Кількість середніх шкіл в області проти дореволюційної зросла у **21 раз**.

Кількість учнів у середніх і семирічних школах проти дореволюційної зросла **більше, ніж в 35 разів**.

Закон про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР, рішення XXI з'їзду КПРС відкривають нові широкі й світлі шляхи для дальшого розвитку народної освіти. Буде значно розширено мережу шкіл в нашій області, зокрема середніх. Якщо зараз середніх шкіл разом з вечірніми 275, то до 1965 р. їх буде більше трьохсот. Додатково буде відкрито ще велику кількість середніх заочних шкіл робітничої і сільської молоді, декілька середніх заочних шкіл, в кожному районі працюватиме консультаційний пункт заочної школи.

Зараз середні школи області щороку закінчують 10—12 тис. учнів. В 1965 р. середні школи випустять до 15 тис. чоловік. Масова загальноосвітня трудова політехнічна школа даватиме випускникові не тільки середню освіту, а й знання і навички кваліфікованого робітника. Підвищенням ділової кваліфікації виробничників займуться також вечірні школи робітничої молоді.

За роки семирічки значно зростає кількість шкіл-інтернатів і учнів в них. Якщо зараз у нас таких шкіл 3, а кількість учнів в них 870, то на кінець семиріччя у нас таких шкіл буде 40, учнів в них — 16000.

Школа-інтернат — це новий тип загальноосвітньої середньої школи. Створенням цих шкіл держава бере на себе піклування про навчання та виховання дитини, подаючи цим серйозну допомогу сім'ї. Вихованці шкіл-інтернатів мають всі умови для всебічного фізичного і духовного розвитку: світлі класи, добре обладнані майстерні і приміщення для позакласних занять, спортивні зали і майданчики. Відчутна перевага цих шкіл перед звичайними полягає у можливості організувати раціональний режим дня, який забезпечує розумне чергування учбових занять, праці і відпочинку дітей. Вихованці одержують всебічну політехнічну підготовку. Спочатку в класах, а потім в цехах заводів і на колгоспних ланах вони навчатимуться тому, як найкраще застосувати на практиці одержані знання.

Школа-інтернат прищеплює дітям любов до праці. Один з головних принципів — широке самообслуговування. У вільний від занять час діти вчать у спортивних секціях і в гуртках «умілі руки», фото- і радіолюбителів, ліплення, малювання, музичних і драматичних.

Значення цих шкіл дуже важливе. Це зразки нової системи громадського виховання дітей, зразки навчально-виховної роботи, тісно пов'язаної з практикою, в умовах розгорнутого будівництва комунізму.

Буде значно зміцнено за семирічку матеріальну базу шкіл. Тільки за рахунок державного бюджету в 1959—1965 рр. намічено побудувати 74 типові школи на 64000 учнівських місць, з них 26 шкільних приміщень на 12000 місць для шкіл-інтернатів. На це держава відпустила 152 мільйони карбованців. Крім цього, шкільні приміщення будує (або добудовує існуючі) більшість колгоспів області. Цим шляхом намічено за семирічку додатково одержати до 2000 класних кімнат на 50—60 тисяч учнів. Будуть збудовані десятки майстерень, міжшкільних заводів і фабрик, де діти будуть оволодівати виробничими професіями, займатися суспільно-корисною працею.

Алюмінієвий технікум в м. Запоріжжі

Добре розвинута в нашій області мережа технікумів. Всього технікумів різних профілів у нас двадцять: металургійний, алюмінієвий, чотири машинобудівних, два будівельних, п'ять сільськогосподарських, чотири медичних та інші. Загальна кількість студентів в них становить 11700 чоловік.

В містах і районах області працюють 29 училищ системи трудових резервів. В них навчається 7500 майбутніх висококваліфікованих молодих робітників. Це буде чудове поповнення нашого робітничого класу. Якщо зараз таких училищ 29, то на кінець семирічки їх буде значно більше. В ряді районів будуть відкриті професійно-технічні училища.

На Запоріжжі працюють п'ять вищих навчальних закладів: Запорізький машинобудівний інститут, Запорізький, Мелітопольський та Бердянський педагогічні інститути, Мелітопольський інститут механізації сільськогосподарства. В них навчається понад 11000 студентів, працюють 470 наукових працівників, серед яких 126 кандидатів наук.

В 1957 р. захистив докторську дисертацію Ю. А. Шульте з машинобудівного інституту. Йому присвоєно звання професора. Захистив докторську дисертацію завідувач кафедри математики Запорізького педагогічного інституту М. І. Кованцов. Між іншим він — наймолодший доктор фізико-математичних наук на Україні.

Багато запоріжців готується до захисту дисертації на актуальні теми. Серед них і

наукові працівники, і практики — працівники промислових підприємств.

Наукові працівники інститутів поряд з навчальною роботою ведуть велику науково-дослідну роботу в різних галузях науки і техніки. У співдружності з інженерно-технічними працівниками і робітниками підприємств вони подають допомогу в розв'язанні важливих народногосподарських завдань. Так, наприклад, групою наукових працівників машино-

Запорізький машинобудівний інститут.

будівного інституту в співдружності з інженерно-технічними працівниками заводу «Дні-проспецсталь» сконструйовано станок для анодного різання злитків сталі. Доцент Н. Г. Гармаш сконструював новий тип зернозбирального комбайна.

Великі кошти витрачає держава на обладнання кабінетів і лабораторій навчальних закладів. Тільки в Запорізькому машинобудівному інституті придбано різного обладнання і устаткування на 8,5 мільйона карбованців.

У вузах і технікумах області молодь вчиться не тільки на стаціонарах. Створені всі умови для того, щоб молодь, яка працює, одержувала знання без відриву від виробництва. В усіх вузах і майже в усіх технікумах є вечірні або заочні відділення, або і ті і інші. Наприклад, в Запорізькому педагогічному інституті 2700 студентів, з них на заочному відділенні вчиться 1700 студентів, в наступному році передбачено створити і вечірнє відділення. В Мелітопольському інституті механізації сільського господарства на заочному відділенні вчиться 1200 працівників сільського господарства. В Запорізькому машинобудівному інституті на вечірньому відділенні вчаться 1000 робітників, на заочному відділенні — 100 чоловік. Загальна кількість тих, що вчаться в вузах і технікумах області без відриву від виробництва, становить біля 10000 чоловік.

Всього в різних навчальних закладах області навчається понад 230 тисяч чоловік, тобто вчиться кожна п'ята людина.

Поряд з навчальними закладами в області є науково-дослідні установи: філія Всесоюзного інституту механізації і електрифікації сільського господарства на острові Хортиця, Якимівська науково-випробувальна станція, Мелітопольська науково-дослідна станція, Запорізький інститут удосконалення лікарів і ін., в яких працює багато висококваліфікованих наукових працівників — докторів і кандидатів наук.

Відповідальне завдання стоїть перед ними: якомога тісніше пов'язувати науково-дослідну роботу з найактуальнішими питаннями розвитку народного господарства, які потребують найшвидшого розв'язання.

З розвитком народного господарства області у семиріччі в містах відкриватимуться нові інститути і технікуми. Передбачено значне розширення заочного і вечірнього навчання в вузах і технікумах, для чого будуть відкриті вечірні філіали і консультаційні пункти інститутів і технікумів в містах, районних центрах, на заводах, в колгоспах і радгоспах області.

Всі сили і знання працівників народної освіти повинні бути віддані вихованню і підготовці добре освічених, високосвідомих, активних будівників комуністичного суспільства,

В побут радянських трудівників міцно ввійшла книга. Робітники і колгоспники, працівники науки і культури, студенти й учні широко користуються бібліотеками (їх у нас в області 2500 з загальним книжковим фондом біля 6 мільйонів екземплярів), передплачують збірки творів російських і зарубіжних класиків, радянських письменників, комплектують власні бібліотеки.

Є у нас на Запоріжжі і свої письменники, критики, прозаїки і поети, патріоти свого краю. Вони оспівують соціалістичне Запоріжжя, славних трудівників, Комуністичну партію, яка веде нас від перемоги до перемоги.

Літературне життя на Запоріжжі почалося разом з будівництвом Дніпрогесу і заводів. В 1928 р. при колишній профшколі організувався один з перших літературних гуртків, члени якого встановили листування з О. М. Горьким і одержали від нього багато цінних зауважень і порад. На будівництві Дніпрогесу працювали нині відомі українські письменники Яків Баш, Микола Нагнибіда (наш земляк з с. Попівки, нині с. Смирнове, Куйбишевського району). Постійно жили і творили, а більшість і зараз живе і творить на запорізькій землі, такі письменники:

Михайло Гайдабур — основна тема його творчості — життя радянських військових моряків. Перша книжка оповідань під назвою «У морі» вийшла в Києві в 1938 р. Під час Великої Вітчизняної війни М. Гайдабур загинув смертю хоробрих, захищаючи Севастополь. Твори, які збереглися після його

смерті, вийшли в післявоєнний час у видавництвах «Радянський письменник» (1953) і «Молодь» (1956).

Ольга Джигурда — лікар, живе й працює в Запоріжжі. Написала дві повісті «Теплоход «Кажетия» і «Подземный госпиталь», які були добре зустрінуті читачами і витримали вже кілька видань. В них письменниця прославляє мужність і патріотизм радянських воїнів, зокрема військових лікарів під час Великої Вітчизняної війни.

Олексій Огульчанський — живе в Бердянську, працює в краєзнавчому музеї. Добре знає і невтомно вивчає наш край. У видавництві «Молодь» вийшли його «Записки краєзнавця» (1955), у видавництві «Радянська школа» — «Юні слідопити» (1958). Підготував до друку повість «Вітрив Кут».

Василь Лісняк — працює в редакції газети «Запорізька правда». Голова обласного літературного об'єднання. Видав книжки поезій «Степові пісні» (1949), «Люблю село» (1955), «Широкі простори» (1957). Улюблена тема — труд наших славних хліборобів. В збірках чимало віршів про Комуністичну партію і Батьківщину, про радянський патріотизм, красу нашої землі, про дружбу і кохання.

Петро Ребро — працює в обласному книжковому видавництві. Творчо — один з найактивніших запорізьких письменників, автор п'яти книг. Це збірки ліричних поезій «Заспів» (1955), «Вітер з Дніпра» (1957), дві книжки для дітей «Сонечко» (1958) і «Чому заєць косоокий» (1958), збірка сатиричних віршів «Проти шерсті», яка вийшла торік в

бібліотеці «Перця». В минулому році П. Ребро у співавторстві з В. Захаровим написав п'єсу «Любов сильних», яка успішно йде в театрі ім. Щорса.

Василь Маремпольський — вчитель, живе й працює в с. Верхня Хортиця. Видав книжку поезій «Запоріжжя — славен край» (1956). Поезія його актуальна, автор глибоко вдивляється в сучасність, вміло відображає її в своїх творах.

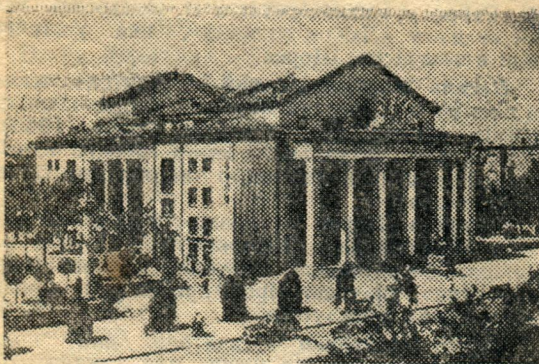
Михайло Ласков — працює в редакції газети «Комсомолец Запоріжжя». В 1956 р. вийшла його книжка ліричних віршів «Родные огни», значною мірою присвячена праці запорізьких металургів.

Сергій Овчаренко — вчитель, нині пенсіонер. Автор текстів пісень для художньої самодіяльності. Добре відомий його «Запорізький вальс» (музика К. Єржаківського). В 1957 р. вийшла його книжка віршів для дітей «Ластівка».

Микола Євдокимов — майстер «Запоріжбуду». В 1958 р. видав книгу поезій «Рабочий полдень», з якої перед читачем постають образи запорізьких будівельників.

Степан Бискало — викладач української літератури Запорізького педагогічного інституту. В 1958 р. вийшла його книга «Максим Рильський» (літературний портрет).

Обласне літературне об'єднання підготувало і видало дві книги літературно-художнього і громадсько-політичного альманаху «Вогні Запоріжжя», в яких виступило багато здібних прозаїків і поетів.

Концертний зал ім. Глінки

Вечорами після напруженого трудового дня концертний зал ім. Глінки заповнюють металурги, алюмінішники, енергетики, машинобудівники, будівельники, колгоспники з приміських колгоспів, студенти вузів і технікумів. Зі сцени в зал ллються чарівні звуки чудових творів Чайковського, Римського-Корсакова, Бородіна, Рахманінова, Мусоргського, Лисенка, радянських композиторів Шостаковича, Прокоф'єва, Глієра, Штогаренка, Данькевича, Майбороди, зарубіжних — Бетховена, Шопена, Моцарта, Сен-Санса та інших. Перед запоріжцями вже виступив ряд відомих виконавців — піаністів і скрипалів.

Добре зарекомендував себе симфонічний оркестр Запорізької обласної державної фі-

лармонії. Головний диригент — дипломант республіканського конкурсу молодих диригентів Юрій Луців.

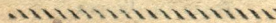
На Запоріжжі працює ряд самодіяльних композиторів, які в тісному контакті з місцевими поетами створили багато оригінальних музичних творів. Зокрема, композитору **І. Коновалову** належать пісні «Пісня про партію», «Цвіті, запорізька земля!», «Пісня про Героя Соціалістичної Праці Парасковію Егорову», «Фестивальна» та інші хорові твори.

Добре відомі вокальні ліричні пісні композитора **К. Єржаківського**, концертмейстера клубу металургів. Вони ввійшли в збірку його музичних творів, яка вийшла в Запоріжжі в 1957 р. Серед творів, написаних композитором, виділяються «Запорізький вальс», «Я чув, як липа шелестить...», «Пісня бригад комуністичної праці».

Обласний будинок народної творчості в 1956 р. видав збірку пісень та інструментальних творів самодіяльних композиторів області, в яку ввійшло 33 твори. Зараз готується до друку ще одна така збірка.

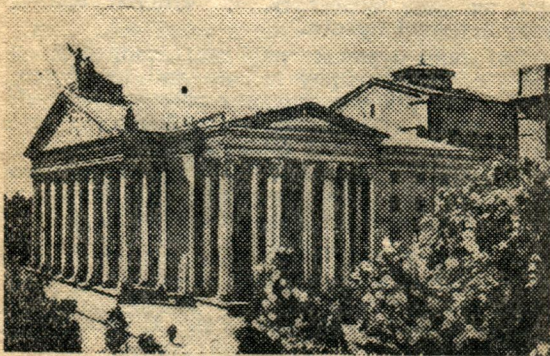
Запоріжці відвідують заняття музичного лекторію, де читаються лекції з історії російської, радянської і зарубіжної музики.

Є у нас музичне училище, 14 музичних шкіл, в тому числі музичні вечірні школи, а до кінця семирічки музичні школи будуть в усіх районних центрах області. В Запоріжжі буде відкрито хореографічну студію.

Запоріжжя має славні театральні традиції. До війни тут працював чудовий творчий колектив театру ім. М. Заньковецької під керівництвом видатного актора, народного артиста СРСР М. Романицького. Після війни ці традиції продовжує творчий колектив музично-драматичного театру ім. М. Щорса, в складі якого такі майстри театального мистецтва, як народний артист УРСР В. Магар, народна артистка УРСР А. Морозова, заслужені артисти УРСР І. Богаченко, Г. Дамаскін, А. Трошанівський, А. Король, багато талановитих акторів, здібної артистичної молоді.

Театр здійснив ряд цікавих і яскравих вистав, зокрема «Загибель ескадри», «Чому посміхалися зорі», «Богдан Хмельницький», «Оптимістична трагедія», «У неділю рано зілля копала», «Тайфун»,

Театр ім. Щорса

«Любов сильних», «Над голубим Дунаєм» та інші. Театр підтримує тісний зв'язок з драматургами О. Корнійчуком, Л. Дмитерком, І. Рачадою, О. Левадою та іншими. Щорсівці покажуть запоріжцям свої нові спектаклі «Щорс» Ю. Дольд-Михайлика, «Веселку» М. Зарудного, «На хуторі поблизу Диканьки» В. Минка, нові спектаклі для молоді та дітей.

Театр виїжджає в райони області, на гастролі в братні радянські республіки.

Цінною ініціативою було створення в Запоріжжі обласного театру народної творчості.

Дуже розвинута в області мережа кінотеатрів. Всього в області діє 700 кіноустановок, в тому числі два широкоекранні кінотеатри. В роки семирічки буде споруджено 36 нових кінотеатрів, причому переважна більшість з них буде широкоекранними.

На Запоріжжі діють біля 1000 клубів, будинків і Палаців культури. На 1959—1965 рр. тільки колгоспи і радгоспи області намітили побудувати 350 нових клубів і будинків культури. В районах буде відкрито 7 нових районних будинків культури. Чудовий подарунок одержать вже в цьому році запорізькі діти — міський Палац піонерів і школярів.

Зараз в області 10 парків. За семирічку буде насаджено десятки нових парків і скверів.

Є у нас Запорізький, Мелітопольський і Бердянський краєзнавчі музеї, Бердянська картинна галерея, картини з якої не раз екс-

понувалися на Всесоюзній і Республіканській виставках образотворчого мистецтва. В Запоріжжі працює багато здібних самодіяльних скульпторів і художників, проводяться обласні художні виставки. В цьому році в Запоріжжі починає працювати художня школа.

Багато обдарованих художників і скульпторів об'єднує запорізьке обласне Товариство художників. Серед них є такі здібні митці, як:

Федір Шевченко — портретист, автор творів «Портрет сталевара Дубового», «Портрет горнового Хижняка», «Портрет учасника громадянської війни Романцова». В центрі уваги цього художника — радянська людина — будівник комунізму.

Станіслав Шинкаренко — портретист. Відомі його портрети представників славного робітничого класу, трудівників запорізьких підприємств, наприклад, «Портрет вогнетривника Антонова», «Портрет підручного вогнетривника Третьяка».

Володимир Коробов — виявив себе як різнобічний художник. Він успішно працює і в пейзажі і в портретному живопису. Один з вдалих останніх його творів «Старий Дніпро», є у нього пейзажі рідного міста — «Зима в Запоріжжі», «Концертний зал ім. Глінки», а також портрети робітників — «Портрет сталевара Рижкова».

Павло Редін — створив ряд жанрових картин, присвячених революційному руху на Запоріжжі — «Революційні події 1905 р. в м. Александровську» (арешти в робітничих кварталах) і інші, на теми сучасності — «Колгоспна ферма».

Віктор Гайдук — пейзажист, який оспівує природу нашого краю. У нього є такі пейзажі, як «Вечір на Дніпрі», «Оповідні на колгоспній фермі» і інші роботи, які експонувалися на художніх виставках.

Євген Чуйков — пейзажист, який досить успішно працює в галузі природничого пейзажу — «Ранок на Придніпров'ї», а також індустріального пейзажу — «Індустріальне Запоріжжя».

Микола Коваленко — молодий, здібний скульптор. Його талант виявився зокрема в цікавій скульптурі — «Пробудження», яка експонувалася на обласній художній виставці. Є в нього скульптурний «Портрет міліціонера Коваленка» і інші роботи.

Михайло Худас — скульптор. Запоріжці знають його фонтан в сквері піонерів.

Іван Носенко — скульптор. Одна з останніх вдалих його робіт — скульптурна група «Прапор революції». Разом з Михайлом Худасом Іван Носенко працював над скульптурним оформленням запорізького драматичного театру ім. М. Щорса.

На території області буде споруджено цілий монументальних пам'яток, зокрема В. І. Леніну біля греблі Дніпрогесу; офіцерам і солдатам, які загинули під час визволення Запоріжжя від гітлерівських окупантів; воїнам Радянської Армії, які прорвали оборону фашистів на р. Молочній.

Перед працівниками літератури і мистецтва — благородне завдання: відобразити в своїх творах героїчний подвиг народу, який будує комунізм.

Обласна, дві міські і 21 районна друкарні забезпечують випуск 150 періодичних видань: 2 обласних газет «Запорізька правда» і «Комсомолец Запоріжжя», журналу «Блокнот агітатора», 23 районних, 17 заводських і 107 колгоспних та радгоспних багатотиражних газет загальним тиражем 245.600 екземплярів.

Крім цього, в області виходить «Сільсько-господарський бюлетень» управління сільського господарства і «Бюлетень технічної інформації» раднаргоспу.

В роки семирічки будуть збудовані обласна (1961 р.) і 4 районні друкарні і збільшиться випуск періодичних видань. В Запоріжжі створено обласне книжкове видавництво, яке видає політичну літературу, художні твори місцевих прозаїків і поетів, книги і брошури про передовий досвід в промисловості і сільському господарстві.

Якщо на 1 січня 1949 року трудящі області передплатили 184.110 примірників газет і журналів, то на 1 січня 1959 року передплачено 585.965 примірників. Набагато зросла передплата на центральні та республіканські громадсько-політичні та виробничо-технічні журнали. Наша область по передплаті на газети і журнали (в розрахунку на 1000 чоловік) **займає друге місце в республіці**. Середньореспубліканський рівень — 376,8 примірника на 1000 чоловік населення, у нашій області — 420,6.

В сітці партійної освіти в нашій області навчається зараз 64072 чоловіка, з них комуністів 38128 чоловік. Набагато збільшилась кількість тих, що вивчають історію КПРС та економічну теорію. Якщо в 1954 — 1955 навчальному році історію КПРС вивчали 13741 чоловік, то в 1958—1959 навчальному році історію Комуністичної партії вивчають 18366 чоловік. В 1954—1955 році економічну теорію вивчали 5063 чоловіка, зараз її вивчають 24037 чоловік.

Заняття в вечірніх університетах марксизму-ленінізму, політичних школах, у гуртках і на семінарах ведуть майже 4000 досвідчених викладачів, пропагандистів, лекторів.

Масово-політичну роботу серед населення області ведуть 32428 агітаторів, які об'єднуються в 1890 агітколективів. Серед агітаторів 17487 комуністів; 8025 комсомольців, 5869 чоловік з вищою освітою, 3048 передовиків і новаторів промисловості і сільського господарства.

Серед агітаторів бачимо кращих людей області: знатного сталевара заводу «Дніпроспецсталь», Героя Соціалістичної Праці М. Я. Войка; свинарку колгоспу «Прапор комунізму», Мелітопольського району, Героя Соціалістичної Праці П. І. Єгорову; знатно доярку з колгоспу ім. Сталіна, Велико-Токмацького району, Героя Соціалістичної

Праці М. І. Сардак та багатьох інших, які несуть в маси трудящих полум'яне слово Комуністичної партії.

Понад 7000 лекторів Товариства для поширення політичних і наукових знань прочитали в минулому році 70200 лекцій з історії КПРС, на міжнародні, атеїстичні, виробничі, сільськогосподарські, літературні, медичні та інші теми. В області працюють понад 400 груп членів Товариства, в сільській місцевості створені і діють біля 6000 постійнодіючих лекторіїв, у 800 лекторіях читаються лекції по матеріалах ХХІ з'їзду КПРС.

На заводі «Запоріжсталь», де десятки бригад борються за високе звання «бригад комуністичної праці», для членів цих бригад створено «Університет комуністичної праці, культури і побуту». Перед робітниками виступають новатори виробництва, вчені, літератори, музиканти, актори. Університет дістає все ширше визнання у металургів і стає однією з важливих форм комуністичного виховання трудящих.

Багато таких університетів комуністичної праці, культури і побуту вже створено на підприємствах, у колгоспах, радгоспах нашої області, зокрема, на «Запоріжбуді», «Дніпро-спецсталі», трансформаторному заводі; міський університет з двома філіями в Мелітополі, в радгоспі «Перемога» і в інших місцях. Всього в області на 1 квітня 1959 р. працювало 26 таких університетів. **Світло знань, найцінніші скарби культури повинні стати надбанням мільйонів!**

Х. ДЛЯ ЗДОРОВ'Я РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ

В нашій країні — найменша смертність серед населення і найбільша тривалість життя. Це чудові наслідки загального поліпшення умов життя і праці після перемоги Жовтневої революції. Це досягнуто також завдяки тому, що на варті охорони здоров'я радянської людини стоїть ціла армія лікарів, фельдшерів, санітарок.

Жалюгідну картину уявляла собою мережа лікувальних закладів в дореволюційні часи. В 1913 р. на території, яку займає зараз наша область, було 24 лікарні на 240 ліжок, 10 фельдшерсько-акушерських пунктів, 26 лікарів з вищою медичною освітою. Робітники і селяни, безумовно, і мріяли не могли про безкоштовне лікування, так само як і тепер не можуть про це мріяти прості люди капіталістичних країн і, зокрема, Америки, де за хірургічну операцію треба заплатити лікареві кілька сот доларів.

Цифри зростання медичної мережі в області за роки Радянської влади дуже відрадіні. Ще величними є перспективи розвитку охорони здоров'я на Запоріжжі, як і по всій країні, в роки семиріччя.

По-перше, медичне обслуговування у нас безкоштовне. Але, крім цього, трудящі за період хвороби одержують допомогу по тим-

часовій непрацездатності за рахунок держави.

Зараз трудящих нашої області обслужують не 24, а 162 лікарні, не на 240, а на 10900 ліжок. За роки семирічки в області буде побудовано ще 33 лікарні на 2462 ліжка. Загальна кількість ліжок, враховуючи ліжка в приміщеннях, які будуть надані колгоспами, передані місцевими Радами і т. п., — складе в 1965 р. 15600 місць, тобто матимемо приріст в порівнянні з 1959 р. на 43 проценти.

Кількість лікарів з вищою освітою в області (без зубних лікарів) складає зараз 2120 чоловік. В 1965 р. їх буде 3960 чоловік.

В області діють, крім лікарень, 468 фельдшерських здорвопунктів, 200 родильних будинків тільки в сільській місцевості, чотири Будинки дитини на 330 місць.

Відомо, що в усій царській Росії станції швидкої медичної допомоги існували лише в 6 містах. Вони утримувалися на кошти приватних благодійників, і, зрозуміло, не могли швидко обслуговувати всіх потребуючих медичної допомоги.

Тепер порівняйте: в царській Росії не більше десятка станцій існували в шести містах, а у нас, в Запорізькій області, зараз діють 14 станцій швидкої медичної допомоги. В їх розпорядженні швидкісні автомобілі, кваліфіковані кадри медичних працівників. Невідкладна медична допомога надається громадянам за першим викликом, в будь-яку годину дня і ночі, безвідмовно і безкоштовно.

В області є 5 санітарно-епідеміологічних станцій, дезінфекційна станція, три грязеводолікарні.

Що ж до санаторіїв, то відомо, що в 1917 р. в Росії було всього 3000 санаторних ліжок. А у нас в області лише в 11 санаторіях, що підпорядковані обласному відділу охорони здоров'я, налічується тисяча ліжок, а на кінець семирічки їх буде 1300. Крім того, на території нашої області, на узбережжі Азовського моря розташовані добре відомі чудові грязеві і кліматичні курорти республіканського значення — Бердянськ і Кирилівка.

По путівках, наданих профспілкою, тобто з оплатою лише 30 процентів вартості, в санаторіях і будинках відпочинку країни в минулому році відпочивали 24416 трудівників Запорізької області. Ця цифра збільшуватиметься з кожним роком.

В царській Росії дитячих ясел для дітей робітників і селян не було зовсім. Зараз дітей трудівників нашої області обслужують 170 дитячих ясел на 7510 місць. В 1965 р. число місць в дитячих яслах області збільшиться до 10000.

Зараз в м. Запоріжжі місць в дитячих яслах 3300, в 1965 р. їх буде 6840, приріст, таким чином, складе 107 процентів.

За минулий рік в 32 піонерських таборах відпочило майже 25 тисяч дітей шкільного віку. В цьому році піонерських таборів в області буде 35.

Чудово обладнані медично-санітарні частини мають наші заводи, є медичні пости в цехах, систематично проводяться профілактичний огляд населення, прищеплення проти інфекційних захворювань.

Результати маємо дуже відраді: в порівнянні з дореволюційною смертність в нашій області зменшилася в 10 разів.

В 1913 р. на 100 новонароджених вмирало 43.

В 1958 р. на 100 новонароджених померло 3,9.

Велике будівництво лікувальних закладів розгорнеться в роки семирічки, зокрема в обласному центрі. Тут будуть збудовані лікарняне містечко на 500 ліжок на проспекті Толстого (такого проспекту ще немає, але він буде на місці вул. Толстого колишньої Вознесенки); лікарня на Зеленому Яру на 100 ліжок, родильні будинки — в центральній частині міста на 125 ліжок, на селищі Павло-Кічкас на 250 ліжок і на Правому березі — на 100 ліжок; профілакторій Дніпровського електродного заводу на 100 місць; поліклініка на Південному селищі, будинок обласної санітарно-епідеміологічної станції і будинок обласної станції переливання крові.

В 1913 р. середня тривалість життя людини в царській Росії складала 33 роки. Зараз середня тривалість життя радянської людини зростає до 67 років і зростатиме й надалі. Це не випадково: піклування про охорону здоров'я радянської людини завжди в центрі уваги партії та уряду.

ХІ. ФІЗИЧНУ КУЛЬТУРУ І СПОРТ — В МАСИ!

Одним з проявів постійного піклування партії і уряду про радянську людину є та величезна увага, яка приділяється в нашій країні розвитку фізкультури і спорту. Всебічний розвиток фізичної культури і спорту — справа державного значення, вона спрямована на те, щоб забезпечити фізичне виховання підрастаючого покоління, оздоровлення трудівників міста і села, загартовування наших людей і підготовку їх до праці і оборони. Величезні кошти витрачаються щороку на будівництво спортивних споруд. Рік у рік зростає армія радянських фізкультурників і спортсменів.

В одній тільки нашій Запорізькій області майже 200 тисяч фізкультурників, що об'єднуються в 1360 спортивних колективів. За останні роки збільшилася в 3—4 рази кількість висококваліфікованих викладачів фізкультури і тренерів. Збудовано велику кількість спортивних споруд в містах і селах.

В розпорядженні фізкультурників області 34 стадіони, дев'ять водних станцій, 12 тенісних кортів, 82 спортивно-гімнастичних зали, 138 комплексних спортивних майданчиків, 396 баскетбольних і 2486 волейбольних майданчиків, 146 стрілецьких тирів.

Широке розповсюдження на підприємствах в установах області набула так звана «виробнича» гімнастика. 5—7 хвилин фізичних вправ до початку і під час робочого дня

сприяють підвищенню працездатності. Виробничою гімнастикою займаються десятки тисяч робітників і службовців.

Основою радянської системи фізичного виховання був і залишається комплекс «ГПО» — «Готовий до праці і оборони СРСР». Цей комплекс дуже цінний тим, що вимагає одночасних зайнять кількома видами спорту: легкою атлетикою, плаванням, гімнастикою, спортивними іграми і ін., тобто сприяє всебічному фізичному розвитку. Тільки за минулий рік в області здали норми на значок «ГПО» 50232 чоловіка, в тому числі на «ГПО» I ступеня — 33901, «ГПО» II ступеня — 6369, БГПО—9932 чоловіка. Крім цього, торік підготовлено 11 майстрів спорту СРСР, 280 розрядників першого, 1365 — другого і 3256 розрядників третього розряду з різних видів спорту, 6632 спортсмени юнацького розряду; 2076 громадських інструкторів, 2685 суддів з різних видів спорту.

Зараз в нашій області один заслужений майстер спорту СРСР і 35 майстрів спорту. Деякі з них входили до складу збірних команд СРСР і захищали спортивну честь Батьківщини на першості світу і Європи. Так, заслужений майстер спорту СРСР Яків Пункін — чемпіон XV Олімпійських ігор з класичної боротьби, нагороджений золотою медаллю. Золотої медалі удостоєний також Євген Свиридов — переможець Міжнародних студентських ігор з класичної боротьби. Два золотими медалями нагороджений Микола Здот — першорозрядник і однією Анатолій Аляб'єв, також першорозрядник, який брав

участь у першості світу серед сільських спортсменів з легкої атлетики.

Спортсменами області встановлено три рекорди Радянського Союзу, в тому числі рекорд в естафеті 4x800 м, встановлений командою юнаків в складі Ткаченка, Лагоша, Олійника і Половнікова.

Добре відомі запоріжцям імена кращих спортсменів: Ткаченка, який встановив рекорд УРСР по бігу на 800 м серед юнаків; Плаксюка, важкоатлета, який встановив республіканський рекорд з важкої атлетики в сумі трибор'я; Фоменка — чемпіона УРСР з класичної боротьби та інших. Дуже здібними є наші сільські спортсмени, серед яких відзначаються, крім Аляб'єва, Гетун, Леонтьєв, Гришин — з класичної боротьби, Корж — по велосипеду та інші.

Одним з найбільш масових видів спорту в області, як і в усій країні, є футбол. Це справжня «гра мільйонів». Тільки на Запоріжжі футболом займаються 11.590 чоловік. Футбол на Запоріжжі має славні і давні традиції. Ще до війни, в 1939—1940 рр. запорізька команда «Локомотив» два рази завойовувала почесне звання чемпіона республіки. Після війни команда «Локомотив» в 1944—1945 рр. займає другі місця в республіці. В 1951—1952 рр. команда заводу «Запоріжсталь» двічі завойовує звання чемпіона УРСР і двічі в ці ж роки виграє кубок України з футболу. З 1953 р. запорізька команда «Металург» в складі команд майстрів кла-

су «Б» бере участь в розигранні першості Радянського Союзу.

Наш «Металург» проводив також міжнародні товариські зустрічі з футболістами Угорщини, Болгарії, Польщі. Результат п'яти зустрічей — 16:8 на користь запорізького «Металурга».

У футбольному сезоні цього року наша команда грає на першість Союзу в складі команд першої зони, куди, крім «Металурга» (Запоріжжя), входять також «Локомотив» (Бендери), «Авангард» (Миколаїв), «Спартак» (Херсон), «Металург» (Дніпропетровськ), «Хімік» (Дніпродзержинськ), «Локомотив» (Саратов), «Труд» (Вороніж), «Труд» (Рязань), «Труд» (Владимир), «Трудові резерви» (Липецьк), «Хімік» (Ярославль), «Спартак» (Ленінград), «Іскра» (Казань), «Динамо» (Кіров). З деякими з цих команд наш «Металург» вже зустрічався, з більшістю буде «мірятися силою» вперше.

З 1 березня 1959 р. ліквідовано комітети по фізичній культурі і спорту. Обрано Ради спортивних товариств і організацій. Знайдено більш доцільну форму організації фізкультурного руху. Функції державних органів, як про це говорилося на XXI з'їзді КПРС, поступово переходять до громадських організацій. Створюються ще більш сприятливі умови для масового розгортання фізкультурного руху в країні в роки семиріччя. Раду спортивних товариств і організацій створено і в нашій області.

Ось які зобов'язання взяли на себе фіз-

культурники і спортсмени нашої області на семирічку:

Підготувати 190 майстрів спорту, 2680 спортсменів першого, 15180 другого, 78500 третього і 57060 спортсменів юнацького розрядів.

Домогтися того, щоб на кожному підприємстві, в колгоспі, радгоспі, учбовому закладі були створені колективи фізичної культури, і залучити в ряди фізкультурників ще 200 тисяч чоловік.

За семиріччя буде збудовано 23 малих стадіони, 170 комплексних спортивних майданчиків, 600 волейбольних і 200 баскетбольних майданчиків, 16 тенісних кортів, 100 футбольних полів, 4 штучних плавальних басейни, 30 гімнастичних залів.

Буде організовано обласний профспілковий туристський табір. При стадіонах, парках культури і відпочинку будуть створені прокатні бази, де буде весь необхідний інвентар для проведення масової фізкультурної роботи. Споруджуватиметься обласний стрільковий стенд для проведення навчальної роботи і змагань з стендовою стрільби.

Спортивні колективи міст і районів області широко розгорнули підготовку до республіканської спартакіади та Спартакіади народів СРСР.

Фізкультурники і спортсмени повинні домогтися рішучого поліпшення фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи, забезпечити виховання фізично розвинених, загартованих, здатних перемагати будь-які труднощі будівників комунізму.

XII. ЗАРУБІЖНІ ЗВ'ЯЗКИ ЗАПОРІЖЖЯ

Рік у рік зростають інтернаціональні зв'язки Запоріжжя з далекими і близькими країнами світу.

Колись відсталий і темний куток Російської імперії, а тепер могутній індустріальний центр країни, наш край через радянські зовнішньоторговельні організації експортує продукцію своїх заводів у 40 країн світу. Чавун і сталь, алюміній і електроди, трансформатори і скрепери, мотопомпи і футерувальні блоки, верстати і жатки, дизелегенератори і електрокорунд, феросплави і ртутні випрямлювачі, кокс і компресори, вогнетриві і зернові транспортери, кабелі і трієри, насоси і сульфат, — ось далеко не повний перелік продукції, що її відправляє Запоріжжя у

КИТАЙ	МОНГОЛІЮ
ПОЛЬЩУ	КНДР
РУМУНІЮ	В'ЄТНАМ
БОЛГАРІЮ	ЮГОСЛАВІЮ
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ	ІНДІЮ
УГОРЩИНУ	ОАР
АЛБАНІЮ	ІРАН
НДР.	БІРМУ

АФГАНІСТАН	ІНДОНЕЗІЮ
ФІНЛЯНДІЮ	СУДАН
США	ІЄМЕН
АНГЛІЮ	АРГЕНТИНУ
ФРАНЦІЮ	ІОРДАНІЮ
ФРН	УРУГВАЙ
ІТАЛІЮ	МЕКСИКУ
АВСТРІЮ	КАМБОДЖУ
БЕЛЬГІЮ	ЦЕЙЛОН
ШВЕЦІЮ	ПАКИСТАН
ГРЕЦІЮ	ТУРЕЧЧИНУ
ІСЛАНДІЮ	ЛІВАН

Міцні зв'язки у трудящих Запоріжжя з країнами світового табору соціалізму. На запорізьких заводах поряд з нашими сталеварами, трансформаторобудівниками, вогнетривниками, абразивниками можна побачити робітників, інженерів, техніків з усіх країн народної демократії. Подивитись, як варять сталь на Запоріжжі, приїжджали також спеціалісти з ОАР, Голандії, Федеративної Республіки Німеччини, Швеції, Італії, Австрії, Греції, Швейцарії, Франції, Бельгії і

Канади, а всього торік підприємства раднар-госпу відвідали 42 іноземні групи з 17 країн.

В минулому році був випадок, коли чехо-словацькі спеціалісти, які подорожували по країні, побувавши на нашому заводі феросплавів, вирішили на шкоду дальшому маршрутові залишитися на кілька днів у Запоріжжі і добре подивитися, як працюють запорізькі металурги.

В той же час прославлених запорізьких сталеварів можна побачити біля домен і мартенів «Нової Гути» в Польщі, Аньшаню в Китайській Народній Республіці. Праця запоріжців вкладена в спорудження Палацу культури і науки в Варшаві, заводів у Китаї, Угорщині, Болгарії, Кореї, В'єтнамі.

Тільки в минулому році для подання технічної допомоги в Китай, Польщу, Німецьку Демократичну Республіку, Чехословаччину було відряджено з підприємств нашого економічного району 135 досвідчених робітників, висококваліфікованих інженерно-технічних працівників. Наші спеціалісти допомагали будувати і освоювати металургійний комбінат в Індії. І коли домна в Бхілаї видала перший чавун, запорізькі металурги, як і всі трудящі країни, вітали народ Індії, який скинувши з себе тягар колоніалізму, буде своєю вітчизняну економіку. На вулицях нашого міста можна часто зустріти смуглих синів далекої Індії. Запорізькі сталевари передають їм свій виробничий досвід, тепло приймають їх у себе вдома, і вдячні індійські спеціалісти потім пишуть своїм вчителям листи з словами гарячої подяки. На підприємствах раднаргоспу проходи-

ли виробниче навчання 306 іноземних робітників і спеціалістів.

Якщо в минулому році підприємства нашого економічного району поставками своєї продукції взяли участь у будівництві 41 підприємства 9 країн світу, то вже в цьому році вони візьмуть участь у будівництві 64 підприємств у 13 країнах.

Сотні трудящих області виїжджали по туристських путівках у країни народної демократії, відпочивали на курортах Чехословаччини і Болгарії, подорожували навколо Європи на теплоході «Победа».

Сотні іноземних туристів, подорожуючи по країні, відвідали і Запоріжжя. І ніхто з них, звичайно, не залишив міста, не подивившись на нашу красуню — Дніпрогес ім. В. І. Леніна. Вони власними очима хотіли подивитись на первенця великих будов на Дніпрі, на живе втілення ленінської ідеї електрифікації радянської країни. Ось перелік країн, представники з яких тільки за післявоєнні роки побували на Дніпрогесі:

Австрія	В'єтнам
Албанія	Греція
Англія	Індія
Аргентина	Ізраїль
Бельгія	Індонезія
Бірма	Іран
Болгарія	Іспанія
Болівія	Італія
Бразилія	Канада

Китай
КНДР
Куба
Люксембург
Монголія
НДР
ОАР
Польща
Румунія
США
Угорщина

Уругвай
Фінляндія
Франція
ФРН
Цейлон
Чехословаччина
Чілі
Швеція
Швейцарія
Югославія
Японія

Разом більше 300 делегацій.

На Дніпрогесі побували мер фінського міста Лахті (з яким Запоріжжя підтримує тісний зв'язок і обмінювалося делегаціями), послы Індії та Індонезії, міністри, вчені, профспілкові делегації, студенти, журналісти, гірники, артисти, письменники з різних країн світу.

Численні записи, залишені іноземними відвідувачами гідростанції в книзі гостей, свідчать про їхнє захоплення трудовим подвигом радянського народу. Ось що записали, наприклад, побувавши на станції, гості з Канади: «Це вічний пам'ятник людині, яка задумала її». А цей запис зробив посол Індонезії в СРСР: «До цього часу я не можу зрозуміти, як СРСР зумів фінансувати розвиток країни після другої світової війни без допомоги інших країн світу. Це дійсно вражає всіх».

Трудящі Запоріжжя гаряче аплодували зарубіжним майстрам мистецтва: болгарському співакові Михайлу Попову (Софія), артистам угорського естрадного ансамблю «Будапештські листівки», співакам з Варшави, творчому колективові румунського державного театру ім. Іона Луки Караджале (Бухарест), який гастролював у Запоріжжі, а також талановитим французьким виконавцям-піаністам — Жерару Фремі і Бландін Крості.

Запоріжці одержують газети і журнали з країн народної демократії, листуються з трудящими цих країн.

Трудящі нашої області, як і всі радянські люди, й надалі будуть зміцнювати зв'язки з іншими країнами світу, кріпити дружбу і співробітництво між народами, вносити свій вклад у боротьбу за мир в усьому світі.

ХІІІ. ЩО ЧИТАТИ ПРО НАШ КРАЙ

(Короткий список літератури)

Ленін В. І. Розвиток капіталізму в Росії, Тв., т. 3, стор. 49—62; 99—112; 180—210.

Хрущов М. С. Підсумки розвитку сільського господарства за останні п'ять років і завдання дальшого збільшення виробництва сільськогосподарських продуктів. К., Держполітвидав УРСР, 1958. 56 стор.

Брежнев Л. І. Промова при врученні Запорізькій області ордена Леніна. «Запорізька правда», 1958. 17 травня.

Кириченко О. І. 40 років Української Радянської Соціалістичної Республіки. К., Держполітвидав УРСР, 1957. 47 стор.

Підгорний М. В. Тези доповіді товариша М. С. Хрущова на XXI з'їзді КПРС «Контрольні цифри розвитку народного господарства СРСР на 1959—1965 роки» і завдання Комуністичної партії України. В кн. «Матеріали XX з'їзду Комуністичної партії України». К., Держполітвидав УРСР, 1959. 75 стор.

* * *

Скрябін В. Нагороди Батьківщини кличуть вперед. «Запорізька правда», 1958, 27 лютого.

Івановський Г. Запорізький економічний район через сім років. «Запорізька правда», 1958, 21 вересня.

Гаевой А. Больше металла родной стране. К., Госполитиздат, 1957. 83 стр.

Логінов Ф. Відродження Дніпрогесу. К., Держполітвидав УРСР, 1950. 151 стор.

Воробійов І. Політичні доповіді для трудящих. К., Держполітвидав, 1957. 56 стор.

Нечаев М. Партийные организации и местная промышленность. К., Госполитиздат УССР, 1956. 42 стр.

Трутнев А. Вклад молоді. «Запорізька правда», 1958, 12 березня.

Большая Советская Энциклопедия. II изд. т. 16, стр. 445—451.

Визначні місця України. К., Держполітвидав, 1958. стор. 231—250.

Економічні адміністративні райони Української РСР. К., Держполітвидав, 1957. стор. 23—28.

Тараканова А. і Шевейко Д. Первенець великих будов на Дніпрі. (До 25-річчя Дніпрогесу ім. В. І. Леніна). К., Держполітвидав, 1957, 29 стор.

Юпко Л. Заводу «Запорожсталь» 25 лет. «Сталь», 1958, № 10. стр. 865—866.

Лейбензон С. Днепроспецсталь. (История и передовой опыт завода). М., Металлургиздат, 1958, 55 стр.

Волков В. Запорожскому заводу ферросплавов 25 лет. «Сталь», 1958, № 10. стр. 907—909.

Жуковский Е. Двадцатипятилетие Днепровского алюминиевого завода. «Известия высших учебных заведений. Цветная металлургия», 1958, № 4, стр. 179—180.

Василевский С. и Смирнов А. Запорожье. М., Госполитиздат, 1958. 28 стр.

Сардак М. «Америку ми доженем». «Запорізька правда», 1957, 13 жовтня.

Запороженко К. 5638 кілограмів моло-

ка від кожної корови. Запоріжжя, Облвидав, 1958, 6 стор.

Рудик Е. 87,4 центнера м'яса на 100 гектарів сільськогосподарських угідь. Запоріжжя, Облвидав, 1958. 8 стор.

И. Каёла. Горят мартеновские печи. Запорожье, Облиздат, 1959. 24 стр.

Чашленко В. Как наш совхоз стал рентабельным. Профиздат, 1958. 31 стр.

Червенко П. За высокую рентабельность совхозов. К. Сельхозиздат УССР, 1958. 107 с.

* * *

Крючков Г. В грозные годы. «Советская Украина», 1957, № 10, стр. 123—128.

Андросов М. Хоробрі серця. Записки партизана. К. «Молодь», 1957, 184 стор.

За власть Советов. Запорожье, Облиздат, 1957, 280 стр.

Щербак І., Кривчик П. і Чебаненко П. Боротьба за встановлення і утвердження радянської влади на Запоріжжі (1917—1920 роки). Запоріжжя, Облвидав, 1957, 46 стор.

Под знаменем Великого Октября. Мелитополь, 1957. 124 стр.

Славная страница в истории Александровска (Запорожья). Запорожье, Облиздат, 1956, 96 стр.

Запорожская область в годы Великой Отечественной войны (1941 — 1945 гг.).

Збірка документів (незабаром виходить з друку в Запорізькому обласному видавництві).

Голобуцкий В. Запорожское казачество. К. Госполитиздат, УССР, 1957. 462 стр.

☆

ЗМІСТ

	Стор
I. На прапорі області — орден Леніна	5
II. Сторінки минулого Запорізького краю	6
III. Загальні дані про область, її територію та населення	27
IV. Природні багатства нашого краю	45
V. Могутня індустріальна база	55
VI. Транспорт і зв'язок	94
VII. Сільське господарство області	110
VIII. Для блага наших трудівників	155
IX. Світло знань і скарби культури — трудящим	169
X. Для здоров'я радянської людини	189
XI. Фізичну культуру і спорт — в масі!	193
XII. Зарубіжні зв'язки Запоріжжя	198
XIII. Що читати про наш край	204

Адреса редакції: м. Запоріжжя, вул. Горького, 32-а.
Театральний проїзд, 1.
Телефон 35-07.

У підготовці матеріалів для спеціального випуску «Блокнота агітатора» «Соціалістичне Запоріжжя» брали участь тт.: Антішина Т., Бальцер А., Ворошилов М., Всеволожський М., Галіна К., Пльбрандт Т., Глушенко М., Гуца М., Дудник Ю., Івановський Г., Кийко Л., Колодистий С., Кудінцева В., Кузьменко М., Лисяк В., Натанзон Л., Пешанов В., Трусевич Т., Чебаненко П., Юрченко О.

Редактор ВОРОБИЙОВ І. Ф.

Коректор М. Карпич.

БЕ 02910. Зам. 3407. Тираж 15.000. Підписано до друку 11.V.1959 р. Обсяг 6,5 друк. арк. В 1 друк. арк. 39.000 зг. Друкарня «Комунар», Запоріжжя, Ілліча, 24.

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ!

Коли аркуші спеціального випуску «Блокнота агітатора» вже пішли в друкарську машину, металурги Запоріжжя взяли нові підвищені соціалістичні зобов'язання по видачі надпланової продукції на 1959 рік.

Тому на 89 стор. слід читати: «Виконати державний план 1959 року по валовій продукції достроково і дати понад план чавуну 45 тис. тонн, сталі 64 тис. тонн, прокату 46 тис. тонн, феросплавів 6 тис. тонн».

Соціалістична дійсність вноситиме зміни щодня. І це цілком закономірно, адже се-мирічка — в дії.

Редакція.